

విషయ సూచిక .

పుట.	పుట.
3 విశ్వరూపుఁడు తపస్సునల్పుట	41 ఆదిపాద యుద్ధము.
7 వృతాసురోత్థతి	47 వసిష్ఠునికి దేహాంతరస్థాపిత.
12 వృతుం దిందునిమింగుట.	51 నిమికి దేహాంతరస్థాపిత.
18 మునులు వృతవాసవులకు నై	54 హైహయకృతివిప్రవధ
త్రి గొల్పుట.	58 జైరోవృత్తి.
21 వృతుండు చచ్చుట.	60 హైహయ వంశము.
25 నహుషుఁడు స్వర్గము నేలుట.	67 ఏకవీర జననము.
29 శచియిందుని కడకరుగుట.	72 ఏకానలీ వృత్తాంతము.
33 ఇంద్రుఁడు స్వర్గమునొందుట.	81 న్యానుని పశ్చాత్తాపము.
33 కర్త విశేషములు.	88 నారద వివాహము.
37 యుగధర్మములు.	95 నారదుఁడు స్త్రీయము సంత
39 తీర్థవిశేషములు.	తిం గనుట.

104వ పుటలో, అంగవ, కం॥ పద్యమునందల ముల రాక్షసు-
దివిధమున మార్పికొండగు,

“నరుల విశేషం బేమిక, సురుచిరమగు జ్ఞాన” అని మార్పిడి చేసికొ.

శ్రీమత్పుర దేవతామైనమః.

దేవీ భాగవతము

తిరుపతివేంకటేశాయము.

వస్తు స్తంభము.

మలతరహృదయ సర్వో

త్తమచిత్రచరిత్ర శాస్త్రితత్వజ్ఞ కలా

ర్థిమహిత సుమహిత సతత

భ్రమరహిత మనోజ్ఞమూర్తి (భక్తయశాస్త్రీ)

౧

వి॥ అవధిగలవు ముందుతగలబ తెలిసకాదులు నూతుంగాంచి.

సీ॥ పరమవిజ్ఞానియైనదేవుని మనసునిఁ గొనిచి శ్రమచేసి విద్యలుఁగొంటి
ననుఁడు, నీరుచగనా మృతంబునున్నది త్రావు, కూడి మా కాద
గం బిక్కెఁ గొనకొనరి

౨

చ॥ ముందు విచారముచేయుట సమాచితబుద్ధిచిహ్నమునఁ

గెల్పెను యెట్లెసెద మగునత్కర్మ నొక్కఁడు గోరనంది రా

దరియింఁ జెప్పెమయ్య మునుత్పత్తివృక్షమూదఁదా వృత్తుఁ డపవరం

దనునోకొమ్మింక గొనునకొమ్మింక పుట్టినవేకదా.

౩

వి॥ సురపక్షియం డగుత్వప్రకర గొమగుండైవృత్తునివధిండు
టకునత్వగుండైత్విత్తుం గుడశిక్కుఁ డెట్లగగరించె? విష్ణుం డీకృత్య
మృత్యుకుఁ దోడ్పడి పవిమధ్యమృత్యునకెట్లు బాఁగె? నియ్యది సత్త్వమూర్తి
యగునతనికిం దగునే? యని మఱియును.

౪

క॥ ఇరువురు హులును సత్త్వం, బరయక జలఫేసమున మహామహలు

వృత్తుకొ, హరియించిరికద? ధర్మపు, మరియూద యొకింత వలదె
మహానీయులకుకొ. ౧౬

క॥ కేవలమిషగతి విశ్వా, సావహు నొనరించి వృత్తుహరియించినయ
దేవపతి బ్రహ్మహత్యా, పాపవృత్తుడై లోకనిందబడయగ లేదే.

వ॥ ఇదియిట్లుండ నీవు వృత్తుండు దేవీచే నిహతుండయ్యెనని
నుడివీతి వదియెట్లనవుడు సూతుండు మునులంగని యిట్లును మునులూ
రా? సావధానులరై యాలింపుడు మీయట్లు జనమేజయుండు పరాశర
సూతి కిట్లనియె. ౧౭

క॥ హరి హరిసాహాయ్యమ్మన, బారిగొనె వృత్తు నని దేవి పారిగొనె
నను తె, క్కరణి లగియించు? నొక్కరు, డిరువురవధ కెట్లు విః
యుఁ డెఱింగింపు మొగికొ. ౧౮

క॥ పరమాత్మములనఘులు సత్త్వగుణగుణ్యప్రభావధన్యులు లోకో
త్తరు లగుపుణ్యాత్ములన, చ్చరితలు వినుకతచజన్తసాఫల్య మగుకొ.
వ॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లనియె,

క॥ సరవర?ధన్యుడ వీ వొ, క్కరుండవె సచ్చరిత లిట్లు కాంక్షింపువెత
త్పరులై వినువాదుడిన, బరమప్రీతి యగు నొడుపువారికినెందుకొ.

ఉ॥ వేదములం బురాణముల విశ్రుతమై తగుఁ దావృష్టి ధర్మమ
ర్యాదకుఁ దక్కి విష్ణుని సహాయునిఁ గాఁ గొని పాకవైరి దా
భేదిలఁజేసి దుఃఖమును బెల్లుగ నందె నటఁ చు; మాయఁ బెం
పేది మనీంద్రులై కుటిలకృత్యములం బడ నొడ్లశక్యమే. ౧౯

గీ॥ ఈతఁ డొక్కరుఁ డన నేల కృష్ణుఁ డకట? సత్త్వవిగ్రహుఁ డగ్ని
మిషగతిఁ దునియె, రిక్కనులనెల్ల జ్ఞానంబు నుక్కడంచు, మాయ
భగవతి యేరి కజేను గాదె. ౨౦

క॥ వేలకొలదియుగముల మా, యాలీలకొ జలచరాది కాకారమ్ముల్
దాలించి : హితాపహితము, లోలిం దెలియకయ విష్ణు వొనరుచు
ననఘా. ౨౧

చ॥ హరి యన నొక్కఁడేమి జను లందఱు గూఁడుకతమ్ముఁ బరా
పరములెఱుంగ లేక సదుపాయము గానక నాధనంబు నా
తరుణి, యటంచు మోహమునఁ దద్దము మున్దుడుఁ దేలును బొన
ర్తురు సుకృతమ్ము దుష్కృతము తుందుడుకొప్పఁ బరీక్షి నాత్మజా.

క॥ సరుఁ డొక్కఁడును మాయా, తరణిపాయం బెఱుంగఁ దగఁడు
హరిపురం, దరు లావృత్తానురూప, బొరిఁగొనుటయుఁ దన్మయత్వ
మనన సృపాలా. ౧౧

గీ॥ స్వార్థసాధనతత్పర తాత్పర్యగుడు, హరిపురందరులు నెపము నలవరించి
పాలియఁజేసిరి వృత్తునిఁ బూర్వవైర, కారణంబువచించెదధారుణీశ

గీ॥ దివిజులకు నెల్ల ఘనుఁడు భూదేవహితుఁడు, కలఁడు త్వష్టప్రజాపతి
కడుఁడపర్వి, యతఁడు సృజియించెఁ ద్రిశిరస్సుఁ డైన పుత్రు, విశ్వ
హపుని నిండ్ర విద్యేష చె నయ ౧౨

→ శ్రీనివాసాపురం శివమ్మసల్పటశ్రి →

క॥ వశఃమ్ములు మూడింటక, బరహడి వేదైశవనులు పచరించుచు న
ద్విదితగతివృద్ధిఁజెందెక, ముదిగు నందనుజూనియెల్ల మునులు సుతింపక

గీ॥ ఒక్క మొగమున వేదమ్మునొగిఁబరించు, నొక్క మొగమునసురఁగా
పు నొక్క మొగమునక సమస్తప్రపంచమ్మునక గలుగువి, శేషము
లు చూచునతఁడు మనీషిహితుఁడు ౧౩

క॥ త్వహమాచరించెఁ బంచా, గ్ని సకీర్ణుడగుచుఁ బగ నకిల్చిపబుద్ధి
విపరీతశ్రద్ధాధ, ర్త పరాయణుడగుచుఁడన్న మాన్యులు మెచ్చక

గీ॥ పాదపాగిమ్ముపై నొకవరివసించి, పుండువంటిచలిని నీటనుండినుండు
వేనవినిజుట్టునగుల విసువకునిచి, యతఁడుదపమా దరించు నానంద మెడలి

గీ॥ అట్లుతపనూచించునయ్యనఘుఁగాంచి, తనపదవిచీతఁడుహరించున
నుచు నెంచి, తపము విఘ్నం బొనర్చెడితలఁపు మించి, యిందుగిడు
సభాస్థలమునకు నేగుదెంచి ౨౨

వ॥ కామమ్మునఁ దవం బడంగు నని రంభోర్వశీ మేనకలం బిలువం
బంచితారుణ్యమదగర్విత లగునక్కంతల కిట్లనియె. ౨౩

ఆ॥ వె॥ మూడుతలలతపసి మునుకొని నాదుసిం, హాసనము హరించున
బలలార? యెట్లు లైనమీరు నెట్టనవానిత, పమ్ముచెటిచినిలుపవలయునన్న
క॥ సింగారములూనికన, త్సంగీతరవముల నాట్యసంగతులఁ గలా
భంగుల రంగుల నతని న, నంగుని కొప్పింపవలయునంగనలారా.

వ॥ అనికనికరం బుట్టిపడఁ దమ్ముం గోరుశచీవతి కచ్చరలిట్లనిరి
చ॥ తలరఁగనేల? యబ్బురపుఁదళ్ళులఁ గుల్లులఁ బల్లులఁ ఝుళం
ఝుళితవిరావ నూపురలనత్పదసంగతి నొప్పలాస్యరీ
తుల మృదుగానపద్ధతులఁ దోరపునేరుపు గల్లుబెళ్ళుచూ
పుల వివశం బొనర్చి మునిపుంగపు దాసునిగాఁగ నేలమే ౨౪

వ॥ అనిచెప్పి యమ్మునియాశ్రమమ్మున కరిగి.

క॥ పాడుదురునుస్వరమ్ముగ, నాడుదురులయానుగతులనభినయమున బల్
పోడిమి నెఱపుదురుమునీ, రూడిగఁగఱగింప వేల్పురోయింతులొగి

క॥ నాకాంగన లతివైపుఁజి, మేకొనఁగ నొనర్చునట్టిమేళపుఁగ్రతులఁ
మూకాన్ధబధిదపద్ధతి, గైకొని యతఁ డించు కేనిగఱఁగఁడు వింటే

వ॥ అచ్చరలును సచ్చబఁ గొన్ని దినమ్ము లండి యతనిదై ర్యమ్ము
న కచ్చెరువడి మరలి యిందునికడ కరిగి దీనాననమ్ములతో నిట్లనిరి.

ఉ॥ చేసితి మిన్నినా శృతనిచెంత శ్రమంపడి హావభావవి
న్యాసములఁ గసాభినయ నాట్యమృదంగరవానుషంగపీ
ణాసరస్వరానుమతనప్యగుణోల్బణగాన మాదిగాఁ
జేసిడిచేష్టలన్నియును; జెక్కు చెమర్చు మహాని కింతయు. ౩౨

గీ॥ ఎన్ని చేసిన నాతనియెడలఁ బూదె, బోయు పన్నీరు” లాయెమాసోయ
గములు, శాపహతిఁగంచకే నీదున్నధికి న, దృష్టమున వచ్చితిమి
దేవదేవి? మరల.

క॥ నావుడుదివిజేందుగిం డ, ప్పావచుడగుమానివచునిబరిమార్చుగఁజం
తావిష్టుడయ్యెనది మళు, భావహమగు కృత్యమచుచునాంబుడచిచా
వ॥ ఇట్టిద్రుండు దుర్మనస్తుండై గజమ్ము నధిష్ఠించి తపస్సచూఢిదీ
క్షితుండగునమ్మునినక నీక్షించి. 39

చ॥ తపసి మహాచుభావుఁ డతిశాంతుఁ డటః చప విశం చాత్తుకుఁ
రిపుఁ డగు నందు వజ్రీ నూరించి కరమ్మున నైచెఁ దన్ధశిక్
న్యగతజేవుఁ డై పడియె నమ్ముని, మామలు శోక మంది “దే
వపతి యి? తపస్వుల నపాపులఁ జంపఁ గనేల యక్కటా. 39

క॥ అనిమాక్రోశింపుచునీ, చ్యునఘునిఁబారిగొన్న యీతఁడచిరమ్మునచుః
శునియతుండగునెవ్వరి, చనియె నుచేంద్రుండుతనమననమ్ముకుఁ
వ॥ అంత నమ్మునివలసహాశుం డయ్యును ఒనసహితుండునుంబో
తె ననర్గళతేజమ్ముఁక బొల్పును నింద్రుం డీతుండు పునర్జీవితం డగు నొ
కో! యనిశంకించి తన్నునిం గిలిచి యాట్లనియె. 40

ఆ॥ వె॥ అనఘుం డీతిఁడు వజ్రహతుఁ డయ్యునెవరు, హితునిచున్న చెంది
యెనఁగుచున్న, చాఁడుచురలబ్రతునునడ మనిగతి శిర, ములను జెప్పు
మనుడుఁ బలికెఁజెఁడు 40

చ॥ అ॥ అ? యశంతు వజ్రహతుఁడై మృత్యుఁడని మృతుకొ నెఱచి చా
శిరముం బోనిచేర్చుచె వృథాగతి నమ్మునిఁ జంపఁ గచ్చితే
మితశఁనోయెఁబడి ననుమి యి యెద్దక బడింబు మా
మకమరునాకము ననుగ్రహియైఁ బంపఁగని నేర్పునా 41

క॥ మృతుఁడయ్యె నశిండునెక్కము, కేతగాఁబిలఁబుగనేలక నుభంపెనీ
విశనికతిన భ మనుండిన, విశంబెల మగఁబెట్టకే? నా కుచుక

వ॥ ఇంద్రుఁ డీట్లును నితఁడు మహాచుభావుం డగుఁబునియయ్యును
నాకుశత్రుఁడగుటఁజేయెఁబ్బఁగిస్త ననిన భర్తబగుగులితనిచెఱచితి 42
క॥ హతుఁడయ్యులబ్రతునుంగిన, కేతమునఁ నృతై ధర్మవిమలగ్నిమున
ప్రతివీర శేషముంచిన, కతఁక మప్యగవు నందుగి దే యెందుక

వ॥ అనిన నతండ్రిట్లును నిట్టినిరపరాధి యగు బ్రహ్మతేజస్కుఁ
దపస్వి వధింప నుంకించిన నీకు బ్రహ్మహత్యాభయంబు లేదే నావును
నిండ్రుం డిట్లనియె. రర

అ॥ వె॥ బ్రహ్మహత్య కేనుభయపడ శత్రుశేషమ్ము కతననామనమ్ముకలఁక
చెందఁజొచ్చెఁ బాపచేష్టప్రతికీయ, వలనఁ బాపిహానఁ గవచ్చు ససఘ

వ॥ ఎట్టిప్రాయశ్చిత్తం బొనర్చినను శత్రుశేషంబు నశింపదుగా
నఁబాపపుణ్యమ్ములెంచక యేగతి నై న శత్రుఁడు వధ్యుండు నావునుఁ ద
త్తుం డిట్లనియె. రర

గీ॥ ఈవు లోభాభిహతిఁ జేసియిట్టిపాప, కృత్యమునకియ్యకొంటివొక్తింశ
యేని, లోభ మెనయనినాకెట్టులుహితమిట్టి, యహితకృత్యం బటన్న
నిట్లను బలారి. రర

వ॥ అట్లేని నీకిది మొదలు జన్మముల భాగంబేర్పఱచెద యజ్ఞ
ర్థంబగుపశువుశిరంబునీయది నావును సమృత్తిచి తత్తుం డతనిశిరమ్ములఁ
దనవరశువున నఱికి నంతట. రర

క॥ శిరములుధరఁబడునాలోఁగగమాశ్చర్యంబు వొడమఁగా వేళకొలం
దిరహి జనించెంబట్టులు, తరతరమ శిరములనుండి ధరిణీనాథా.

వ॥ శ్రుత్యధ్యయనమ్మును సోమపానమ్మును నొసర్చుముఖమ్మునఁ
గపింజలమ్ములును సర్వదిక్షిరీక్షణం బొనర్చు మొగమ్మునఁ దిత్తిరిపట్టులును
గలుదాప్రవక్తామ్మునఁ గలవింకమ్ములును బొడమె నంత నిండ్రుండు
దన్నుం గృతకృత్యునిఁగా నెంచికొని బ్రహ్మహత్యం బాపిహాన నెంచు
నంతఁ ద్వష్టప్రజాపతి తనపుత్రుమరణమ్ము విని యింద్రునియెడ నగ్గ
వుటలుకవొడమి యిట్లను. శిం

క॥ కనుఁగొనుఁడు మరలు నాదగు, తనయునిరపరాధు మౌనతత్పరునింజం
పినయింద్రునిగీటడఁగిం, నొక మహాబలునిఁబుత్రుఁబ్రసవించుకొగిన్.

వ॥ అని కృతనిశ్చయండ్లై యధర్వణోదితమ్ము లగుమంత్రమ్ముల
నగ్ని నారాధించి వ్రేల్చిఁ దత్కుండమ్మునుండి పావకుండునుంబోని

యొక్క జాజ్వల్యమానశరీరుండు సుతుండు పుట్టిన వారిం గాంచి త్వష్ట
యిట్లను. గీ. ౧

క॥ ఆవిర్భవంప నేమగు, కేవలమిందుగి బలమ్ము గీటడఁగింపం
గా వైరి వగుచు నిప్పుడ, వేవృద్ధింజెందు మచదివిజలు వడంకక.

గీ॥ అంతలోఁ బర్వతాకారుడై చుశండు, కాలమృత్యువు నాఁడంద్రి
గాంచి పలుకు, నాదుపేరేమి? యేకారణమున నన్ను, సృష్టిచేసితి?
నీకేల చింత సెపుచు. ౫౪

←→ శ్రీమద్రామాయణములోని శ్లోకములు →←

క॥ నీమదిసిఁ గలుగుకోరిక, సామాన్యము గాని దేని సాధించెన వాఁ
డేమిటికిఁ దండ్రికిరిగల, కామము నెఱవేర్చలేనికాల్పురుషుఁ డిలక.

చ॥ సుకల హరింతునో? జమునిచొప్పుడఁగిగుమె? యిగుమిగుంతునో?
నగుణు నడంతునో? శశిదినాకగులక వధియింతునో? ధరా
ధరముల ముక్కముక్కలుగ నంతునో? యీజలరాసులక నమః
ద్వరగతిఁ ద్రానిననెంతునో? సుతు న్ననుఁ బాపు మనంగ నాతఁడుక.

వ॥ కొమిగున కిట్లను నీవు నృజిఁమ్ముకతన రక్షింప నుచ్చునించు
టండేసి నృశుండనఁ బరఁగి శ్రీశిరస్సుండును నహోనిష్ఠాగరిష్ఠుండును నేక
వేదాంగతత్త్వజ్ఞుండును నగునీ మన్న ననపరాధు వధించిన బ్రహ్మఘ్ను
నించు) నధియింపు నుని చెప్పి గీ. ౨

గీ॥ తనయశోకాకులుం డయు శ్వష్ట వివిధ, గతుల నాయుధములు చేసి
యెలుబలున, కాత్మజగుం కచ్చి యింతా)సిసుకలఁ, బాఁగొనెడి
పూన్నిమైఁ బంచఁ డ్వరయెలున్. గీ. ౩

వ॥ పశంపడి నృత్రుండు శుభదినమ్ముఁ బ్రాహ్లాదేశరచపూర్వకం
బుగఁ బితృదత్తం బగురథం బధిష్ఠించి తద్దత్తమ్ము లగుబద్ధశూలగ నా
తోమరవరిఘటనాద్యాయధమ్ములును సహస్రాకంబై సునన్యంబును
బోని చక్రమ్మును దివ్యం బగుకవచమ్మును నక్షయతూషీరమ్ములును ధను
ర్బాణమ్ములును ధరియించి మున్ను దేవతలచే ధిక్కృతు లగురక్కసులు

తోడుగా శక్తిహాసనార్థముగా వెడలుటయు దూతలు వైశంబ చని
యింఁచునితో నీట్లనిరి. ౫౯

గీ॥ పుత్రశోకాతురుఁడు త్వష్ట పుట్టఁజేసె, నినుఁఁగించుటకై వృత్రుఁ డనె
• డిఁకొమరు, మేరుమందరతుల్యుఁ డమ్మేటి వచ్చె, బలియు రగురక్క-
నులు చుట్టు బలిసికొలువ. ౬౦

స॥ అలోనన వృత్రసైన్యదర్శనమాత్రపలాయమానులై కొంద
ఱు దేవత లచ్చటికి వచ్చి యిట్లనిరి. ౬౧

క॥ దేవా? దేవరపురమున, భావింపగఁ రాక ప్రబలభయఁజనకటై
యావిర్భవించె నుశ్యకు, నావళి దైవగతి కేమి యనఁదగు నక్కటా.

నీ॥ కాకగృధ్రములు కంకమల్ శ్యేనముల్ “చీచికూచి” ధ్వనుల్ సేయఁ
దొడఁగె, వాహనములు నీరు వర్షింపఁగాఁ జొచ్చె నేత్రాంచలముల
నిశలయందు, భవనములకుఁ బయిపై నుండి రాక్షసు లఱవఁ జొచ్చిరి
వాతహతిశనయక, ధ్వజములు పడఁజొచ్చెఁ దరుణులు గొంఁపఱు
నీలవస్త్రముల నోలిఁ దాల్చి.

గీ॥ వికృతిమెయి నిల్లిలుఁ జరింతు రకట? స్వప్న, మందుఁగాంతల రక్క-
సు లడఁచి కొప్పు, లీడ్చినట్లగు భూకంప మెనయు నక్క, లఱచు న
రటలు వుట్టు గృహముల దు ౬౩

స॥ అని దివిజులు ఎల్కిన నిందుండు భయాతురుండై బృహ
స్పతిం గని యిట్లను. ౬౪

క॥ ఇల నలకాపాతములు, మోలుచు నభస్థలమునుండి పోరిఁబారి వాశం
బులు దారుణగతి దగునిఁకఁ, గలతెఱఁగుండెలిసి శాంతిగావింపఁగదే.

స॥ నావుడు గురుం డిట్లనియె.

గీ॥ నెట్టవంటఁగఁ జఁపితి నిరవరాధుఁ, డైనమునివర్య నీకు నద్దాస నేమి
ఫలము సమకూరె నిప్పు డప్పాపకర్త, మేల నినుఁ గట్టి కుడువక తే
ల విడుచు. ౬౬

క॥ ఏపనినైనను దగఁ దా, నోపిపిచాఁచించి చేయు టొప్పుగఁ గాదే

నావదలకు మూలంబై, కాపుర మగు వానిబ్రతుకు గట్టమ్ములకున్.

గీ॥ మోహలోభమ్ములంజేసి మొదల బ్రహ్మ, హత్య మెడంగట్టికొంటి వే
మందు నిన్ను, ఘలము వైశమ కనుపట్టు నలఘుపుణ్య, పాపముల'
కనుపెద్దలపలుకు వినవె. ౬౮

క॥ అరయన్ వినువరవీడా, పరాయణుడు సౌఖ్యములను బడయుడునీకుం
బరిభూతికిఁ దఱియయ్యెన్, గరము నవధ్యండు వాఁ డఖండుఁడు
బలిమిన్. ౬౯

ఆ॥ వె॥ త్వష్ట యిచ్చె నాయుధములు వానికి నీదు, పజ్ర మొక్కదానిసా
టి గాను, వేయిమాట లేల? వృత్యండు మీసాటి, వాఁడు గాఁడు
మేటి నానిధాటి. ౭౦

క॥ దేవేంద్రప్రళయమ్మున, కై వచ్చుచున్న వాఁ డహంకృతిమై నాఁ
గా విని మునులును యక్షులు, దేవతలును బరుగు లిడిరి దిగు లెడఁ
గదురన్.

ప॥ సననమ్మున్ విడిచి పరియనం బొనర్చునమరులం గని యిం
దుండు చింతాపకుండై నేవకుల కిట్లను. ౭౧

క॥ పిలుపుఁడురుద్రునిను దినక, రుల వసువు ధనదయమవరుణులన్
“మీరల్, దలరక విమానమ్ములై, నెలకొని నన్నధిపై యసికిరం”
క్షుడుచన్. ౭౨

ప॥ ఇట్లు నియోగించి యతండు బృహస్పతి పురస్కరమ్ముగా గజా
చూఢుండై సరిగరమ్మునకుం జనియె సత దేవతలును దమతమముము
ధమ్ములతో బిలుండన చనిరి. ౭౩

గీ॥ వృత్రుఁడును దాసవులతోడ వేడ్క మెఱచు, నరుగుదెంచెను పూస
సోత్తరసమీప, మునకు నప్సర్యశిమ్మున మొనసె రెండు, నేనలును
వృత్రవాసవుల్ చెలఁగి యచట ౭౪

గీ॥ ఒక రొకరిఁ జంప నుంకించి యుత్కటముఁగ, బరిఘపట్టనకర వాలపాశ

బాణ, శక్తిముఖపాదసమ్మల సంగరమ్ము, సలిపి రొకనూలువత్సరమ్ము
లొకరీతి. ౭౫

వ॥ ఇట్లు మానుషప్రమాణమ్మున శతవత్సరమ్ములు సంగరం బభం
గురమ్ముగాఁ బ్రవర్తిల్లిన నది సర్వలోకభయంకరం బయ్యెనంత. ౭౬

చ॥ వరుణుఁడు పాతె నావయిని వాయుగణంబు చలించె వెన్నకుం
దిరిగె జముండు; పావకుఁడు దీప్తికిఁ దక్కెఁ గ్రీనుక్రమమ్ముగా
సురపతికిం బలాయనము చొప్పడె నంజు నిట్లొనర్చి ని
ర్జరమథనుండు వృతుఁడు వెనం జని తండ్రికిఁ మ్రొక్కి యిట్లను. ౭౭

మ॥ వరుణుం దోలితి వాసవుం గెలిచితిన్ వంచించితిన్ వాయువున్
సరసీజావు నడంచితిన్ జ్వలనుపై సంరంభముం జూపితిన్
సురలన్ రేపితి భీతమారణ'మటంచుం జంప నిం దొక్కనిన్
హరిభీతిం బడునేన్గులైరి రిపులుద్యద్భీతి నాధాటికిన్. ౭౮

గీ॥ ఇంద్రుఁ డరిగెఁ బదాతియై యేనుఁ బట్టి, కానుకగఁ దెచ్చితిని దీనిఁ
గనుము దేవ, యేమి యొనరింతువివరించియెఱుంగఁజెప్పు, దుష్క
రంబేనిఁ జేయుదుఁ దొడరి దాని. ౭౯

వ॥ అనుకుమారునకుఁ ద్వష్ట సంతాప్తుండై యిట్లను.

గీ॥ కన్నవారలలోనఁ బొగడ్తు కెక్కి, మానసజ్వరమును పీడి మనుట
గల్గె, నీవరాకోమమహిమ వర్ణింపఁ దరమె, జీవితమ్ము ఫలించె సుప్తి
రుండ నైతి. ౮౦

వ॥ ఇంక నీకుఁ గర్తవ్యంబు విను మెప్పటికిని బాకశాసను విశ్వ
సింహ దగదు గావున నతనిదురుపాయమ్ములకుఁ దలరక చతురాసనుం
గుఱిచి తపం బొనరించి యవధ్యుండవై యింద్రు నడంపుము. ౮౧

గీ॥ తపము యశ మిచ్చు బల మిడుఁ దాప మడఁచు, లచ్చి నొడఁగూర్చు
రాజ్యవిలాస మొనఁగు, దపమిడనిదొక్కటియు లేదు దాని సలుపు,
మయ్య? యవధానివై శక్రు నడంపుమయ్య. ౮౨

ఉ॥ కంటికి నిద్ర) రాదు సుతఘాతుకుడైన బలారిచేత నా
కంటికి బుద్ధి పోదకట? కల్తష మించుకయేని లేక మి
న్నంటుగతి? మహాతపము నంది తనంత వసించుపుత్రకు
గంటకుడె హరించె నిరక గల్గునె శాంతి కుమార? నామదిక, ౮౩

ప॥ అను తండ్రి) యానతిం గొని పృత్రుండు (కోధావేశమున
గంధనూదనమున కరిగి.

చ॥ అమరధునిక మునుంగుమఁ గుశాసనమందు వసించి వారిసా
నము మొదలన్నియు విడిచి న్యాయగతిక బొలుపొందియోగమం
దు మనము నుంచి యయ్యజుని దోరపుశ్రద్ధమెయిం గుఱించి చే
సె మునులు మెచ్చగఁ దపముచి త్తమునకభయమందెనింద్రుడు.

ప॥ అట్లతనితపమునకుఁ దలంకి దివిజేష్వరుండు యక్షుకిన్నరపన్నగ
విద్యాధరసహితముగా నచ్చరలం బనిచిన వార లొసరించువిఘ్నకృతు
ల కతండు చలించక సుస్థిగుండై యుండె నంత వారలును నింద్రుకడ
కరిగి యతండు మాకు వంచించుపాటివాఁడుగాఁ డని మిన్నకుండి రట్లు
తప మొక్కనూఱువత్సరము లొసర్చినఁ బితామహుండు హంసానూ
థుండై యతనికిఁ బ్రత్యక్షమై యిట్లనియె.

ఉ॥ నీదుతపోవిశేషమున నీ ముది సమద మందె ద్వైత్వదా
యాద? సుఖములం బఁగుమయ్య? యిరక దసముం ద్యజించి నీ
కేది యభీష్టితంబు తగ నిచ్చెదఁ గోరగదయ్య? నా నశం
దాదర మేదురత్వఘటితాంజలియై రచితప్రణాముడె.

క॥ ఇంతకుఁ బూర్వమ ముదిత, స్వాంతఃక్షణై దేవపదము సాధించితినే
డంతకు నెక్కుడుగాదే, చింతిశిష్యుడంబు నీదుసేన లభించె.

ప॥ ధన్యుడ సైతి నాకు వరంబు నొసంగ నిచ్చయేని లోహ
కావ్యశుష్కార్ద్రావంశ నిచయములచేతను నవరము లగు శస్త్రములచేత
ను మృతి లేకుంటయు సంగరమున మద్వీర్యము నానాటికి వృద్ధి నొందు
టయు ననుగ్రహింపుము నావును విరించి యట్లు మగు గాక యని తన

భువనమ్మున కరిగె వృత్తుండును సంతనమ్మునఁ దనతండ్రికడ కరిగి కడ
చిన దెల్ల నుడివిన నతం డిట్లను. ౯౯

గీ॥ భద్రమగుఁ గాక నీకు నిర్భయఁడవగుచు, నగ్రజాతుఁ ద్రిశీర్షునిననవ
రాధు | నెట్టపంటఁగఁ జంపినయట్టి యిందు, బ్రహ్మఘాతుకువధియిం
చి ప్రబలుమయ్య. ౯౦

గీ॥ బ్రతికియున్నపు మాటను బాటి చేసి, మృతి గనినతద్దినమున వి
స్తృతముగాఁగ, నన్నదానం బొసంగి పిండాదికంబు, గయ నొసఁగు
వాఁడు పుత్రుఁడు కాఁగలాఁడు. ౯౧

క॥ కావున నాయానతిఁ గొని, వేవేగ వధింపుమి? దివిజవల్లభుఁ బా
పాపహుఁడై నీయన్నఁ, గేవలసుకృతప్రచారఁగీటడగించె. ౯౨

వ॥ ఇట్లీనతిచ్చిన వృత్తుండు దుఁదుభిఘోషమ్ములు సెలంగ శం
ఖారావంబు లలర మహాబలసంయుతుండై రథారూఢుండై బయలు
వెడలి తనసైనికులఁ గని తప్పక యిందుని వధించి సురరాజ్యంబు గై
కొందు నని పలుకుచు సమరావతిం దనసేనానినదమ్మున నగల్గుచుఁ జరు
సంతట నిందుండును నెఱింగి యుద్ధనన్నద్ధుండై లోకపాలసహితమ్ముగా
మొగిసి గృధ్రపూహంబు పన్ని నిలిచె. ౯౩

క॥ ఇరువురకుఁ బరస్పరవిజ, యరమాలోలురకు శస్త్రహతిగళదురుర
క్తురుచిఖచిత దేహులకుఁ, బరమాద్భుతరీతి రణము వఱలె సృపాలా

క॥ దివిజులు దైత్యులు రణవై, భవ మెల్లరు మెచ్చఁబరశుపడిఘాదులను
క్కు వెలయఁగఁ గొట్టుకొని రొక్కవిధమ్మున నక్కజమ్ముగా జయ
కాంతు. ౯౪

—→ వృత్తుండైంద్రునిమింగుట. ←—

వ॥ ఇట్లు సంగరంబు జరుగునెడ వృత్తుండు గ్రోధదీప్తుండై యిం
దుంబట్టుకొని నక్రమ్మునం దిడికొనుటయు దేవతలుపరమార్తులై శక్రు
నికి నాఁగ్రోశించుచు బ్రహ్మస్పతికడ కేగి తద్విముక్త్యపాయంబు వచియిం
పుమని వేడుడు నతం డిట్లను. ౯౬

క॥ ఏ నేమి నేయగల న, వ్యానిముఖాంతర మనుపెనుబంధనమున స
పాఠింపఁడై యిప్పటికిని, దీనుండై యున్నవాఁడు దేవపతి దగ్గఁ.

ప॥ నావుడు సుర లందఱును యోజించి జృంభిక యనునొక
శక్తిం బుట్టించిన నయ్యది యవ్యానియం దావేశించి యాపులింతం గలి
గించె. ౯౮

క॥ విస్తృతాన్యుఁ డయ్యె వృత్తుఁడు, దివిజపతియుఁ డాక్షణాబ తెరలి
పయిఁబడెఁగ, గవిసి సురలెల్ల నానం, దవిభవమున మునిగి తేలి తని
సిరి మిగులఁ.

ప॥ నాటంగోతె బృంభిక సర్వప్రాణిసంస్థితయై యిప్పటికిం జొప్ప
డెడిఁ బదంపడి వృత్తుం డొక్కఁ డొకతెలసను నింద్రాదు లందఱు నొ
కవైపునను నిలిచి ఘోరయద్ధం బొనర్పఁ బదివేలవశ్రరములు గతించె.

క॥ పరమదగర్వితుఁ డగునా, సురవై రికి నోడి పాటి సురపతి చింతా
భర మడర నుండె సంతట, నరుదెంచెఁ దివిజవైరి యుమరావశికిఁ.

గీ॥ వచ్చిప్రాసాదములు నుపవసము లేన్లు, లచ్చరలుఁ గానుధేయపు నది
యిదియన, నేల? స్వర్లోకమునఁ గలయెల్లరిత్న. సంచయు డాన
కొని మించె నెలమి. ౧౦౨

ప॥ వృత్తుం డిక్కరణి దేవపదం బేలుటకుఁ దండ్రి యానందించె
సురలు స్థానభ్రష్టులై యజ్జభాగములు లేక తత్తద్ధిరివరములపాటై యంగి
యచ్చటిమునీంద్రులతోఁ గర్లం బేమని యోజించి తననుమతమునఁ గై
లాసమున కేగి మహాదేవుం బొర్లించి స్రున్నుఁ డగునాతని కిట్లనిరి.

గీ॥ దేవనగరంబు రాక్షస దేవమయ్యె, సప్తరశ్మాంత లాదిగ నభూము
నకు, వృత్తుఁడధినేత యశనికి వెఱచి సేదు, సరణుఁ జొచ్చితి మిఁకఁ
గృహ సలుపు మీశ. ౧౦౪

క॥ స్థానభ్రష్టులై చింత, తానియతులమైనమమ్ము దరిఁ జేర్చి కృపా
ధీనమతిఁ బ్రోవవేయనఁ, గా నతఁ డిట్లు లను దివిజగణములతోడఁ.

గీ॥ కంజపురస్వరమ్ముగాఁ గదలి మనము, హరికడకుఁ బోద మాతఁ డె
 టైన వీనిఁజంపుఁ గపటప్రచారవిశారదుండు, కక్షణ గలఁడు మహా
 త్మఁ డఖండబలుఁడు. ౧౦౬

ప॥ అని చెప్పి బయలు వెడలిని సందఱును వైకుంఠమ్మున కరిగి
 యద్వైపుం బురుషసూక్త విధానమ్మున యజించిన భక్త నత్పలుం డతిండు
 పృత్యక్షమై వారలఁ దగుగతి మన్నించి యిట్లనియె. ౧౦౭

క॥ ఏమిది? మీరలు శంకర, తామరసోద్యపులతోడఁ దరిలి ననుఁ గనక
 బ్రేమించి పచ్చితి రసన్, దామోదరుతోడఁ బలుకఁ దలఁపఁ డొక
 రుఁడుక. ౧౦౮

ప॥ అట్లు చింతాదంతురులై ప్రత్యుత్తరం బొసంగ నేరనిసురలకు
 జగన్నాథుండు గరుణార్ద్రుండై యిట్లను. ౧౦౯

గీ॥ చెప్పండి మీకు వచ్చిననేగి యెట్టి, దైవ నద్దానికి నొనర్తు యత్ను
 మనుడు, సురలు ముకుళితకరు లయి హరికి సగరి, నీవ యెఱుంగును
 వన్నియు దేవదేవ. ౧౧౦

గీ॥ వామనాకారమున బలి బద్ధుఁ జేసి, యింద్రుని సురాధిపతిఁ జేసి యె
 ల్లలోక, ములును ద్రిపదమ్ములుగఁ జేసి మున్ను మమ్ముఁ గాచిలివి
 దైత్యులెల్లరు కలఁక చెంద. ౧౧౧

ప॥ తదపవృతం బగునమృతమ్ము మరలం గొని సుఖవర్తనులమై
 నాటనుండి నాకమ్మున నుంటి మనునంతి విష్ణు విల్లను. ౧౧౨

గీ॥ తెలిసికొంటిని మీదగుకలఁక తెఱగు, వాఁడు దెగుసదుపాయంబు పం
 చనాది, కముల యోజించి మీకు హితము నొనర్తు, నెట్లయిన చుష్టు
 ల హరించుటే మతంబు. ౧౧౩

ప॥ యోగ్యులయెడలనైన సామాన్యపాయమ్ములు ప్రయోజ్య
 బులగుచుండ నయోగ్యులకు నివి యసర్వంబు లెల్లగు నీవృత్తుండు

బ్రహ్మస్తవరవర్చితుం డగుకతన సర్వభూతావధ్యుండై నిరంకుశమ్ముగ
వరి గచుచున్న వాఁడు. ౧౧౮

క॥ సామోపాయమ్మున మన మీ, మానసభక్షకుని జయింప వలయు లే
దా? మనకీతఁ డవధ్యుఁడు, సామాన్యుఁడై వృత్రుఁడన ససాధ్యుఁడు
కాఁడే. ౧౧౯

ప॥ కావున నెట్లైన నితినిఁగి గడటమైత్రీ సేనర్చి విశ్వావృష్టు
లగుశపథమ్ములం జేసికొని పిదపఁ బరిమార్చవలయు. ౧౨౦.

గీ॥ చనుఁడు గంధర్వబాహిరం నన యెల్లప్పు, నాతనికి నింద్రునకు మైత్రీ
యలువరింపుఁడోను బవివాధ్యముచనుండి యేరకీచ న, గోచరుఁడ నయి
నాహాయ్య మాచరింతు. ౧౨౧

క॥ ఏకపటంబొసరించిన, నాహాకియును మైత్రీ కొప్పు నయ్యది మూరల్
గై కొనుఁడు కపటకృష్ణము, కాక గుటిలహరణమునను గట్ట చేతున్నే.

ప॥ మీరె లెన్విభక్తుల నైవఁ బాప మిచ్చి విద్వంసుని గావించు
నది పిమ్మట మహిపాహాదస్పృహలు సేసికొని డిష్టురామ్ము నభయించుఁ బాపా
త్తూ యెడ నెప్పుడైన రక్షణములేదు. దోషులముగ్ధులగు నీ నెచ్చె ముచ్చియును.

ఉ॥ నానమస్కరణము గు బలి నొచ్చుచు చేసితి యెల్లూ కొ పృథ్వా
కాముని మోహ నీశ్వరునినఁ గాదే ప్రత్యుదయముల చూపెద్యు
గ్నేమముగా నెఱుఁప నానగి? యెవ నెఱుఁపరానెల్ల బుద్ధు
ద్యామహిమమ్మునఁ దగినయట్టి నుం దయము పుంజన విజ్ఞాన ౧౨౨

ప॥ ఇది యెల్లూ డ పార్వతానుప్రణామిని యుం దిజఃసిం ద్రాక్షం
చిన నాపె యోగిమీ గూర్వహుం బుద్ధున నాహాయ్యుకిం బాదరించు
డిన్తామూలధుండు నృసింహ డింద్రునకు మైత్ర్యుం డగు నని మెడి కుం.

ఆ॥ వె॥ ఆపెకరుణగల్గ నఖిలకామమ్ములు, సద్ధిదంతు నెరుసు చేసెనేనిం
గలుగ బేరీకేనిఁ గార్యసాధ్యుంబు, గొలుపుఁ డంబికను నకుంతభక్తి.

క॥ మును మధుకైటభవధక, జ్ఞనని న్నుతియించి యాకెసాహాయ్యముం
గొని గాదె వధించితి మీ, రును నయ్యంబక భజించి. (త్రంపుడు
వృత్తుక. ౧౨౩

వ॥ అని విష్ణువు బోధింప సుర లందఱును మందారస్రమమండిత
మ్మగుమేధునగరమ్మన కరిగి ధ్యానపరాయణులై యయ్యంబ నిటు సన్ను
తించిరి. ౧౨౪

గీ॥ దేవి? వృత్తునిబాధచే దీనులైన, దేవతలఁబోవఁగదవమ్మ? దిక్కు
లేక, నీకుశరణంటిమమ్మ? మన్నింపుమమ్మ? వృత్తుల ననాదరించుట
పోలునమ్మ. ౧౨౫

గీ॥ సీదుభూభంగ వశమున నిలిచిహరియు, హరుఁడును విరించియును
గృతులాచరింతు? నిన్ను మించినదైవ మెందేనిఁ గలదె, శరణమొం
దిన దివిజుల నరయుమమ్మ. ౧౨౬

ఉ॥ ఇమ్ముగ మత్పదమ్మ భజియించి మహావిభవమ్మునొంది దా
నమ్మద మెక్కి నాదుభజనమ్మ ద్యజించినమీరు మత్కటా
క్షమ్మన కెట్లు పాత్తులనఁగాఁ దగదమ్మ? త్వదీయమాయయే
మమ్మిటు చేసె లేకునికి మత్తత మా కెటు లబ్బు శాంకరీ? ౧౨౭

క॥ మము బాధించుచు మున్నగి, మము దప్పి చరించునట్టిమహిషా
సురునిక, జముబారి కనిచి యేలితి, వి మహేశ్వరి? యెంత నీకు
వృత్తుం డనినక. ౧౨౮

క॥ శుంభుక దదనుజుఁ డైనని, శుంభుక దదనుచరులక విసువ కవలీలక
గాంధీర్య మెసఁగఁ జంపవె, శాంభవి? వృత్తుండు నీ కసాధ్యుండగునే.

ఆ॥ వె॥ అంబ? వీ వనాదరం బానర్చితివేని, దైత్యుకతన దీనదశకు వచ్చి
నట్టిసురలఁ గరుణ నరసి స్వశక్తిచే, గాచువాఁ డొకండు గలఁడె
యెందు. ౧౩౦

ఆ॥ వె॥ కరుణ యగ్గలమ్మగా వృత్తునందు నీ కలరుఁగాక, మష్టుఁ డైన

కతన, శస్త్రహతులఁ జేసి జనని పవిత్రత, గూర్చుపొంతు పీనిఁ
గూల్పుచున్నా? ౧౩౧

గీ॥ వెనుక రణరంగమున నీదువిశిఖపాత, ములను జెందియు వృత్తుని
బలముకలిమి, దైత్యుల వరవనంబు నుద్దవిడిఁ గొనిరి, నీదుభయ
మేని వారు నున్నింప రొక్కొ. ౧౩౨

క॥ పృథ్విఁడు నీకును మిగులన్, శత్రుఁడ భక్తుండయేని జనని? (త్రజగతి
నేత్రి? మము నీదుభక్తికి, బాత్రుల నిచ్చటబాధపా లేమునొక్కో.

క॥ నినుఁ బూజింపఁగ లేదని, యనుకొనకుముపూరుమే పునఃపునః నీచే
తనకాదె గుర్చించుట, ప్రణామము మ మ్మేలనున్న భవభయహంత్రీ

క॥ వారలు ధన్యులు చిను మె, న్యారు భవాంభోధిపాతవైఖరిఁ దగి ము
న్యారాధిత ముశ్వత్సవ, నీరేజాశమ్ము గొచ్చి నెగడుకురొ నెనక.

గీ॥ యాజ్ఞకులు వేదవిములు న్నహస్వధాన్వ, హసముల నొప్పని న్నెం
తు) హృది మెలుచు, హోసకాలమ్ములందు నీయోగమునన, సురలుఁ
బితరులు ముక్తిని బొరము తెఱిగి. ౧౩౩

ఆ॥ వెత్తల్లి మేధ వీన దయవిన శాంతి, నీవ కాంతి వీన నిఖిల మీన
సకల మీ ప్రసన్నసన్మృత్తులకును, గ్రహమునల్లి సంగఁగడఁగు నుండు.

చ॥ అని సురలెల్లఁ దన్నుఁ గొనియాటను మెచ్చి నిభూషితాంగిమున్
ప్రణయసమున్ జతుర్భుజము దివ్యశిగాయధయున్ సురకృపం
దననసన్మాన్యమున్ గునుమదామసమందితీయున్ బ్రహ్మ
భినియును న్నై పరాంబ మృదువేషిణి వాఁ బాడకతు వాకికి.

గీ॥ సర్వచేదాంతిహావ యజ్ఞుని ప్రణమ, తై వసులగు సిట్లు సమగ
లాన? యేమి కార్యమ్ము గల్గె మీ కల్లగరన, సుఖముగద? వచ్చు
తేమి నన్ జూచుపొగట. ౧౩౪

స॥ నావుకు దేవశి లిట్లనిశి.

శా॥ అంబా? వృత్తునిబాధ కోర్కఁ దగ మానా? నాని నెత్తెన వే

గం బాలోకము చేర్చి మమ్ము సుఖులం గావింపు క్షేరీతి శం

కం బాటింపక విశ్వసించి హితులం గాఁ జూచి మాతోడ మై
తిం బూనుక సురవైరి యట్టివిధ మేదే నొండు గల్పింపుమా.

క॥ ఏబలమున వృత్తుఁడు మా,చే బడుఁ దత్తాదృశంపుఁజేవ గొలిపిబల్
ప్రాబల్య మాయుధములకు, రాఁబాటింపడగదే యరాతినిహంత్రి.

వ॥ అనవుడు జగదంబ యంగీకరించి యంతర్ధానంబు నందె ను
రలును సంతృప్తాంతగంగులై ఋషిసహితముగా నరిగి త్రిలోకముల నద
లింపచుడువునఁ దమ్ము నందఱ మింగుభంగిఁ దీక్షితేజమునం బొల్పు
వృత్తుం గని సామార్థ్యంబు మునుల నతనియెడకుం బనిచినఁ జని వార
లిట్ల నిరి.

౧౪౨

మునులు వృత్రవాసవులకు మైత్రి గొలుపుట.

ఉ॥వృత్రి! త్రిలోకభీతికరవిక్రమ! శక్రముఖానురావళి

జైత్ర! యజాండమెల్లను వశం బయి యొప్పెను నీకు! యోగ్యతా
పాత్తుండ వీవు శక్రుఁడును బండితమాన్యచరిత్రుఁ డిరువ్వును
మైత్రి నెసంగినక భయము మాను జగముల కింత యొప్పదే. ౧౪౩

అ॥ వెంకటాచల నిదుర లేదు నిర్జరపతిభీతిఁ, జేసి నీదుభీతిఁ జేసి యింద్రు
నకునుఖమ్ము లే దనారతమును మీదు, సంగరమ్ము లోకసంకటంబు.

సీ॥ యుద్ధమొనర్చి యోధుల కింతయు సుఖము గల్గను దీని శూరస
రులు, మెచ్చికొందురు గాని మేటిగ శృంగారభావజ్ఞులగుమహాపం
డితులు ర, యమ్మునఁ బెక్కుదోషమ్ములు నెడువుదు రామాస మవస
రమందు స్నాన, పానము, లేమియు భార్యాసుఖవియక్తి యింది
యార్థగ్లాని యిది యిటుండ॥ గీ॥ జయము దై వానుకూలత జరుగుఁ
బూల,చెండ్ల తో నైన యుద్ధంబు చేటున కగు, ననిన శితశరములు
బాధ లడుగ వలెనె, సంస్మృతిసుఖాపహరణంబు సంగరంబు. ౧౪౪

చ॥ అనిమొనఁ జచ్చువారలకు నబ్బుఁ దుడిక ద్రిదివం బటందు శ
స్త్రనిహతి నొచ్చి నేలఁ బడి తాపము చెందుచు నక్రలంగమం

దినఁ గనువారు లేక కడుదీనతఁ జచ్చినమీఁద స్వర్గ మొ
క్తనికి బ్రీయంబె? పేరణకుఁ గా కిదిని క్తవుధర్మ వాక్యము ౧౪౬

అ॥ వె॥ నీకు నింద్రుతోడ నీతోడ నింద్రున, కెలమి సఖ్య మింక నెఁ
గుఁగాక, దాన మీకు మఖ మొదవు యక్షగంధర్వశిన్న రాదులకును
గీడు దొలఁగు. ౧౪౭

చ॥ శపథములఁ బొనర్చి దివిజవ్రభుఁ డిప్పుడ నీదుచెల్లి ని
మ్మవటముగా నొనర్చు నటు కైకొను మీవును; మిథ్యవర్తులై
తపనులు గూర్చువారట? ప్రతారణ మిం దొడఁగూడు పెట్టుకొన
త్యపరతఁజేసి కాదె జగమంతయు నిల్చుట యెన్నిభంగులక. ౧౪౮

చ॥ ధరణి భరించు నత్తరణి దాఁ దపియించు మఖప్రచారైఁ
కరువలి వీచు నంద్రములు కట్టునకుం జనదాట కుండు న
త్యరణి న కాదె మీరలు యధార్థ పరత్యము నంది మైత్రీ ని
ర్వహును సుఖములం గొనఁగఁ బోలదె చూచు లసత్య నాగుచే.

వ॥ కావున మీరలు బద్ధవభ్యులరై శయనానసక్రీడాదికములు
నొక్కేడన నలుపుచు వర్తించునది నావుడు వృత్తుండు మునులు
గాంచి మీర లనత్యమును నాకు మాననియుల రెల్లభంగులను మీ
మాట పాటింపం దగు నైనను శత్రువునందును శత్రునియగుదును నా
ముకునందును నిర్లజ్జునగుదును నిశ్వసింపఁ దగవు గాని నింద్రులకు
పాపాత్ములకును బ్రహ్మఘ్నులకును నగుట నా కపశ్వాహ్మ్యులకు నావుడు
మానులు మరల నిట్లనిరి. ౧౪౯

గీ॥ ఎవఁ డొనర్చినద్రోహంబు నెవఁడు గుఱుడు, బ్రహ్మహత్యఁ గుఁ గలు
ద్రావుపాతకంబు, నిష్కృతం బోన నేర్పు నందఱు కుశ్రు, సూతు
తుకునిచాతక మునకుఁ గలదె శాస్తి. ౧౫౦

వ॥ అట్లగుట మిత్రద్రోహంబొనర్చి యతిఁ డెఱుఁ బోయెడి ని
యభిమతం బగుశపథమున కశం డియ్యకొను నయ్యది మా కెతెం
గించి యింద్రునకు మైత్రీ నుసంగుము నావుడు వృత్తుం డీట్లను. ౧౫౧

గీ॥ అర్ధమునకుష్కమునఁగాని యశ్శమునను, గాని చారువుచేగాని
కఠినవజ్జి, నిహతిచేఁగాని పగటఁగాని నిశిగాని, ననుసురలుఁదత్తతి
తియుఁ జంపఁ జనదు వినుఁడు. ౧౫౩

న॥ ఇందులకు సమ్మతం బేని మీచెప్పినచొప్పున నొనర్తు నను
డు మునులు సురపతి కాచందం బెఱింగించిన నతండు వల్లె యని యత
నికడకు వచ్చి. ౧౫౪

గీ॥ అగ్నిపాక్షిగ మునులెల్ల నగముచుండ, నొప్పితిని నీదుపల్కు, కు
భయులమును, మిత్రులమటంనుఁ బల్క నావృత్తుఁ డతని, మా
టలకు విశ్వసించుచు మైత్రి గొలిపె. ౧౫౫

క॥ వారలు మిత్రులనందఱు, వారలు సహచర్య సలుపువార లుడధిరా
డీరమ్మున నందనమునఁ, గూరిమిఁజరియింతు రిచ్చ గొలిపినయెడలక

న॥ ఇట్లిరవురకు మైత్రి గలుగుటకు వృత్తుండు సంతసించె
నిండుండు తద్వధోపాయమ్ము చింతించుచు రంధ్రాన్వేషణతత్పరుండై
యందె నిప్పటఁ గొంతకాలమ్ము గతించె. ౧౫౬

గీ॥ తనకుమారుండు వృత్తుండు దనుజవైరి, యైనయింద్రునిఁగో మైత్రి
నాచరించె, ననుచుఁ ద్వష్టప్రసాదాపతి వినికెతన, నృత్తుకడ కేగు
దెంచె నివ్వెఱుగు గదుర. ౧౫౭

న॥ వచ్చి మంతనమ్మునఁ గొడుకున కిట్లు నియె.

చ॥ అరి పరదారలంఘటఁ డహంకృతిశాలి పరస్పితారకుం
డరయుచునండు రంధ్రముల నన్యులనేగికి సంతసించు ను
ర్భరమగు మాతృగర్భమును భంగము నేయఁడె లోనఁజొచ్చి నీ
తిరహితుఁ బాకశాసను మఁగ న కేమని విశ్వసించెదో. ౧౫౮

గీ॥ అంఘ్రును మనయట్టిరే యనఁగరాదు, విశ్వసించురె వైరుల వైట్లు
లైన, నందు దొరకినయేని విశ్వాఘాతు, కుం డితఁ డధర్మవర్తి
గాకుండు కిట్లు. ౧౫౯

ప॥ ఇట్లు నానావిధముల బోధించిన నానన్నమరణుం డగుకతన వృత్తుడప్పలుకులు చెవించెట్ట డంత నొకనాడు సముద్రతీరమ్మన నిరు పురుం జరించుచుండ సంభ్యాకాలమ్ము సంపాప్తం బగుడు నియ్యది రాత్రి గాని పగలు గాని కాకుంట నిప్పుడ వధించుట పోలు నదియు నుంగాక యేకాకియై యున్నవాఁ డని యెంచి యిందుగ్గిందు హరిం దలంచిన.

౧౬౧

—వృత్తుండు చచ్చుట.—

గీ॥ అరుగుదెంచి యగోచగుడై పవని బ్రవిష్టుడై యుండెనంత దివిజ పతియుఁ ద, నమది నేలీల వీని వినాశ మంచుఁ, జింత గొనువాఁడు ఘేనమ్ముఁ జెంతఁ గాంచె.

౧౬౨

స॥ సముద్రమ్మునఁ బర్వతోపమమ్ముగాఁ బెచ్చు పెరుగునురుగుం జూచి యిదిశుష్కమ్మును నార్ద్రమ్మునుం దక్కుంగలశస్త్రమ్ములును గా నేర దని నిశ్చయించి బేసిం దలంచుకొని యద్దానిం గ్రహించునాలో నాపెయుఁ దనయంశ మ్మందు నిమిడ్చె.

౧౬౩

క॥ హరిసంయుత మగువశ్రీము, హరిహాయుఁడు నురుపునఁ బొదివి య సురపయి మహిమాధ్వరగతిఁ బటపిన వృత్తుండు, గిరినాఁ బడె దాని హతికిఁ గీటడఁగి నృపా.

౧౬౪

ప॥ ఇట్టిండుండు విగతశత్రుండై మునులు సన్నుతింప నమరా పతి కరిగి శోకహరిణి యగుసజ్జగదంబ కృష్ణవం బొనరించి పూనించి దేవైంద్రాద్యనమ్మున నొకపానాదమ్ము నవరత్నకట్టితంబుగ నొనర్చి స ద్ధరాగమయ మ్మగు దేవీవిగ్రహంబు నిర్మించి యందుం బ్రతిష్ఠించె.

క॥ అలరెడువేడుక నదియు మొదలుగఁ ద్రీకాలములయందుఁ దద్దయుఁ బేర్చి, గోలుతురు సుర లాయంబన్, గులదై వతముగ నొనర్చి కు వలయనాథా.

౧౬౬

క॥ అరి యగువృత్తాసుదునిక, హరియించెబవినిడాఁగి హరి,, యని
హరి యా, హరిఁబూజ చేసె నానం, దరసాబ్ధి మునుంగు వేల్పుతం
డమ్మలతోక. ౧౬౭

గీ॥ దేవి యును హరియును హరి టవిరి ముగురు, వృత్తు నడఁచిరి శ్రీ
దేవి వృత్తిహంత్రీ, యయ్యె నక్కారణమ్మున; నమరపతి ప్రిధా
నుఁ డగుఁ గానఁ గీర్తి యతనికి వచ్చె, ౧౬౮

ప॥ పదంపడి విష్ణుండు దనపురమ్మున కరిగె నింద్రుండును మిత
ద్రోహభయమ్మున దండడిఁ గొనుచు నెకభంగి నుండె మును లీదో
హంబు తమఁతనఁ గలుగుటం జేసి పాపభయత్రిస్తులై ॥ ౧౬౯

గీ॥ అకట ? విశ్వాసఘాతుకుం డైనయిందు, నంగతిం జేసి మనము వి
శ్వాసఘాతుకులమ మునిశిబ్దమునకుఁ బంకిలతగలిగె, హరియు మన
యట్టిఁడాయె నే మనఁగవచ్చు. ౧౭౦

ప॥ మంత్రీకృత్తు ను బుద్ధిదాతయుఁ బ్రేరకుండును బక్షకర్తయు
నను వీరలు పాపకాయలతో నమఘలభాక్కు లని చెప్పం బడుదురు.

గీ॥ అలరు నాల్గు పదార్థమ్ము లందు నాది, యంతము నశించి నడిమిరెం
డలరుచుండె, ధర్మ మనుమాట కేవలసంభ మకట, యెంతమహనీయు
లందేని యింత నిజము. ౧౭౧

గీ॥ హరి హరినిఁగూడి పాపకృత్యంబటంచు, దలర కీనోహమొనరింసఁ
దగునె యెఱిఁగి, వంచనఘటించు తేరికి మంచిపనియె, యరయ రవి
వేకమును స్వార్థ మరయువారు. ౧౭౨

ప॥ ఇట్లు సత్సత్పుత్ర మునులు తమతమ యాశ్రమమ్ముల కరి
గిరి పిదప వృత్తునిమృతికిఁ దప్ప జోకించి యతని కుత్తరకిరీయలు నిర్వ
ర్తించి సురపతి వంచనం జేసి మత్తుత్రీకు హరించె గావున దుఃఖ
మొందెడి నని శపియించి మేరుశిఖరమ్మునకుఁ దపమ్మున కరిగె నావుడు
జనమేజయుం డిట్లనియె. ౧౭౩

క॥ తాతా? యింద్రుం డీగతిఁ, బాతకకృత్యం బొసర్చి ప్రబలెనొ దుఃఖా
స్వీతుఁ డయి వన్నె వఱిఁగెనొ, చేతము రంజిల్ల నాకుఁజెప్పం గదవే.
వ॥ నాపుడు వ్యాసుం డిట్లునియె.

గీ॥ చెప్ప నేటికిఁ దా నెంత శ్రేష్ఠుడైనఁ, గృతశుభాశుభకర్తముల్ గెం
టఁగలఁడె, కొంచెమో గొప్పయో తాము గొలుపుకర్త, మనుభ
వింతురు మనుజులు నమరవరులు. ౧౭౬

గీ॥ శత్రునకు నిట్టి దుర్బుద్ధి సంతరించి, హరి సహాయము చేసె;మున్న
ర్తివేశఁ, దా నెచటి కేగె నమయమ్ము దవులునపుడు, స్వజను లంద
ఱు సంసారసరణి యినియె. ౧౭౭

ఉ॥ దైవబలమ్ము లేనితఱిఁ దల్లియుఁ దండ్రియు భార్యయుకొ నుతుం
నేవకులున్ నహోదరులు స్నేహితు లొడ్లు నొకించుకేని సం
భావన చేయ రాఫలము పాల్పడుఁగర్తకు, వృత్రుఁ డంపి య
ద్వేషవిభుం డొకండ తనతేజము గోల్పుడె నెన్నిభంకున్. ౧౭౮

చ॥ తక్కుంగల దేవత లంశఱును నిందునిఁ గృతఘ్నుం డని
గేలి చేసి నిందింపం జొచ్చిరి. ౧౭౯

మ॥ ప్రతిసం జేసి యగార్థ తత్పరతి విశ్వసమ్ము గైకొన్న స్నే
హితు నెవ్వఁడు నభిగదు నింఁద్రుఁడొదమక్రమముచేసెకాబ్రీనూ
ణత వేదమ్ముల నుజ్జగించి మునులన్ దొడవ్వలన్ డించి సౌ
గతసిద్ధాంశుఁ డుచూచునే? శసగు నేక్షన్ నేగునే యీకృతున్.

ఆ॥ వె॥ హరికిఁదక్క నొక్కహరిహముసికిఁదక్కఁ, గణలకృత్య మిట్లు
గడఁకొల్పి, వృత్రుఁడంపం గల్లుమీటి జగత్తులఁ, గానరాఁడటంచుఁ
గథలు బలిసె ౧౮౦

క॥ సరపాల? దీనికతమున, నెవ్వఁడు నమఁ గాంచి నగుదు రట్టియప
యి, స్ఫురణం బింద్రునిమానము, హరియించె నవయ శ మెంశ
కె సం జూల. ౬ . ౧౮౧

సీ॥ కీర్తిత్యయన్మునఁ గెరలి యింద్రద్యుమ్నుఁ డఘ మెఱుంగకయును
నాక మెడలె, స్వల్పాపరాధి యయాతియుఁ బతితుండై కర్కట
త్వమ్మును గొంచెఁ బదియు, నెనిమిదియుగములు; భృగుపత్నితలఁ
ద్రెళ్ల నేసినహరియుఁ బెంపేది తుచ్చ, యోనులఁ బడె మఱియును
నామనుం డయి తిరిప మెత్తుకొనె నెందేని యొండు॥ గీ॥ కలదె యిం
తికుఁ గప్ప మక్కట ? దశరథ, రాముండై భార్య వీడి దుఃఖామయ
మున, గ్రుంగఁ వృత్తానురునిఁబొరిగొనినకతన, నింద్రుండును బ్ర
హ్మహత్యఁ బెంపేదె నివుడు.

౧౮౩

ప॥ అట్లు తెజోహీనుండై కొలు వుండక యెకాంతమ్మునఁ జిం
తించుతనపతికిఁ బొలోమి యిట్లును.

౧౮౪

గీ॥ రివునిఁ బ్రబలుని వృత్తు హరించి తింక, వంత గొన నేల? సుఖములఁ
బడయకున్న, కారణం బేమి? మఱియు నెక్కరుండు రివుండు, ప్రబ
లుఁ డెందును లేడుగా! భయము గొనఁగ.

౧౮౫

గీ॥ అనుడు శచి క్షిులను హరి వనజనయన, శత్రుండును లేడు సుఖము
ను శాంతిలేదు, బ్రహ్మహత్యాభయమ్మున బడలుచుంటి, నిట్టి నా కిం
క నిశ్చింత యెట్లు గలుగు.

౧౮౬

ప॥ అని వెండియు.

గీ॥ నందనవనమ్ము సుధయు గంధర్వగాన, మచ్చరలనృత్యములు నీవు
నన్యయువతి, చేష్టలును గామధేనువు శ్రీ నెసంగు, కల్పవృక్షమ్ము
నాకు సుఖమ్ము నిడవు

౧౮౭

ప॥ అని చింతావిష్టుండై మానసనరోవరమ్మున కరిగి భయంబు
పెంపునఁ బద్మనాభమ్ముం బ్రేవేశించి పృచ్ఛన్నుండై సరాభూతుండ
గుకతన నేరికిం గనుపడక నీటిపాముచందమ్మున నజ్ఞుమ్మునఁ జరించుచుం
డె సురలును దమపతిం గానక శోకకర్శితులైరి మఱియును.

౧౮౮

ప॥ మరాజక మయ్యె వర్షములు దక్కె, బాడిపంటలు నశియించె
బ్రబలమైన నదులు కృశియించె వృక్షముల్ నవక మెడలె, రాజు

లేకున్న నొక్కటి రాణ గనునె.

౧౮౯

వ॥ అంత మునులును సురలును యోజించి సహుషునిఁ దమకుఁ
బతిగా నొన్నకొని సుఖ మ్ముండిరి.

౧౯౦

నహుషుండు స్వర్గము నేలుట.

గీ॥ ధర్మమతియయ్యు నహుషుఁ డత్తతీని రాజ్య, మత్తుఁడై యచ్చరలఁ
గూడి చిత్త జాత, కేళులం దేలి సొక్కుచుఁ గింపదంతి, గా వినియె
నిండుభార్య చక్కందనంబు.

౧౯౧

వ॥ విని తద్గతహృదయుండై యొక్కెడ ఋషులం గాంచి యిట్లును.

గీ॥ దేవపతి నైతిఁ గడ? యేను దివిగి నాదు, సేవ కింద్రాణిరాదేల? చెచ్చె
ర నుర, వరుల నంపించి పిల్పింప వలయు నిపుడ, హితము నా కిచ్చ
గింతుఁడేని మీరు.

౧౯౨

వ॥ అనవుడు దేవర్షులును దేవతలును జింతాకాంతులై శచి
కడకుం జని వినములై యిట్లు నిరి.

౧౯౩

క॥ వినునుమ్మ? సహుషు ననుగుల, కినుఁగా నొసరించికొంటి మే; మాతఁ
డు నిఁ, ననమనమునఁ గామించెన్, “గొని రం,,డనెనెదురుచెప్పఁ
గోపించు నికఁ.

౧౯౪

వ॥ నావుడు శచి చింతించి బ్రహ్మస్థితి గాంచి మహాత్మా? న
హుషునికశన భయంఁడి నిన్ను శరణంబు సొచ్చినిఁ గాపాడు,, మనవు
డు నశిం డభయం బొసంగి యిట్లు నియె

౧౯౫

ఉ॥ కేవలకామ మోహితుఁ డకించునుఁ గున్ననుఁ డట్టివానికై
దే? మహాసత్త్విని సద్దీపగ ని న్నొసరింతునే? భయం
బీవు త్యజింపు మన్నిటకీ నే గలుగున్ నహుషుండు దుష్టుఁ డిం
కేవిధి నిన్నుఁ బొందు? మద మెక్కనె రాజ్యముకల్గి వానికే.

వ॥ పదంపడి యింద్రాణి బ్రహ్మస్థి శరణంబు చెందె నని విని
సహుషుండు కోపించి సురలం గాంచి

౧౯౬

క॥ సురలార! చంప వలె న, గ్గురునిన్ దుష్టాత్ము నాదుకోరికయు వృధా
గ రచించునె? నాపుడుముని, వరులుసురలు గలిసియిట్లువలికిరికడఁకన్.

క॥ కోపము విడువుము దేవా, పాపమునక బుద్ధి చొనుపఁ బాడియె? వినలే
దా? పరదారాగమనం, బాపదలకుఁదా వధర్త్య మనియునుశ్రుతులన్.

ఆ॥ వె॥ శక్తిపత్ని మిగుల సాధ్వీ మహాభాగ, తనదుభర్త జీవితగతినుండ
నిన్నుఁ బొందు తెట్లు నీవు త్రిలోక వి, భుండ వయ్యు ధర్మము వి
డఁ దగునె. ౨౦౦

గీ॥ రాజు ధర్మము విడిచినఁ బ్రజలధర్మ, వర్తనులు గారె శాస్త్రముల్
వమ్ము గావె, శచికిఁ దల దాటఁ గల్గినచక్కఁదనము, గల్గువేశ్యలు
లేరె నీకామమునకు. ౨౦౧

క॥ రతి శృంగారమునకున్, గతి రతి యన భోగకాంక్ష కాంతకుఁ బతికి
మతిగల్గినవముబలా, త్కృతమైన విరసము దానినెనయరు రసికుల్

గీ॥ ఉత్తమవదంబు గైకొని యున్ననీకు, బాపములకెల్ల యగులాఁతిపడఁ
తిపొందు, తిగద యాయుఁడుయం బగు దానికతన, గలుగు సధమా
ధమ మ్మగుగతి నరేంద్రగి. ౨౦౩

ఉ॥ నా సహుషుండు వత్తుఁ బరనాకులఁ బొందఁగ రాదె? నాతమ
స్త్రీ నెట్లు పోదె నిరంకుడు? హరించెఁగదా? గురుభార్యఁజంద్రుఁ
డ ప్రియమైయున్న బలుకు నెల్లరు మీరెటఁబోతి? రొడ్లకున్
దా నెట్లు పల్కు నప్పగిదిధా నటు చేయఁగఁ జాలఁ దొక్కఁడున్.

క॥ మతి నొప్పకయున్న బలా, త్కృతమైన నందెండు పొండు దేవపతిసతిన్
బ్రీతిచెప్పకుఁ డిట్లయిన్, హితమగు నిరువురకు సుఖములెసఁగుఁ
గిమమునన్. ౨౦౫

వ॥ ఇట్లు మదనాతురుం డగునన్నహుషునికి మాతాడ నోడి
మంచి దని వారలు బ్రహ్మస్పృహలికిం జని కృతాంజలులై యిట్లనిరి.

క॥ అనఘ! నిను శరణుఁ జెందిన, దనియెఱుఁగుదుమైన నీపెనాతనికడకున్
గొనిపోవలె నిందునిఁగా, నొసరించితదాజ్ఞ దాటుటొప్పు నెమనకున్

ఆ॥ వె॥ ఇందుగఁ జై నయతని కెల్లరయట్ల యి, త్తరుణి ధనమ కానఁ ద
సకుఁ దాన, యగుచు వలచెనేని యది సరనంబగు, నట్లొనర్పఁ జేయు
మయ్య నీవు. ౨౦౮

ఆ॥ వె॥ అనుడు గురుఁడు పల్కు నతిపతివ్రత నన్ను, శరణుఁ జెందె నిట్టి
సతినివిడిచి, పాప మంద నాకుఁ బాడియె శరణాగ, తుల విడుచుట
కన్న దోషమున్నె. ౨౦౯

క॥ అనవుడు దేవత లిట్ల ని, రసఘా? యేదేని నొకయుపాయమ్మన నా
తనికోప మడఁపఁగావలె, నన గురుఁడిట్ల నియె దేవతావళితోడక.

న॥ అట్లేని యీహె యతనిసన్నిధికి వచ్చి యొకసమయం బొన
ర్చు, నాసతిమృత్యుం డయ్యె నని తెలిసినయపుడ నిన్ను వరింపం గల
దాన నట్లు కాని నాడు జీవద్భర్తృక సగునే ని న్నెట్లువరియింతుఁ గా
వున మత్పిత సన్దేషించుపొంతుఁ జనియెద నని యీగతి సతని వంచిం
చి నాయనుమతి నిందాన్వేషణమునకుం గడఁగు ననుడు బృహస్పతి
పురోగములై దేవత లందఱు సహుషునికడ కరిగిన నాకృత్రిమవాస
వుండు నారిన గని సంతసించుచు శచి పుద్దేశించి యిట్ల నియె. ౨౧౦

క॥ తిక్కు సురలెల్ల నన్ను, న్నక్కున న్నాథునిగఁజూచి నున్నింతురు నీ
విక్రమికి సమ్మతించిన, విక్రమపురాపపుడ నగుచు నీరజనయనా.

ఉ॥ నాపురుఁ గంప మంది లఱనాహణి యట్ల నిష్కలఁ జేయై
దేవ ? సురేంద్ర ? మత్పితగణిం గనరామిం దశించి యుంటి న
ద్యావ మభావముం దెలియ వచ్చెడివన్న ను దాళుమయ్య నా
కివరి మిమ్ములం గ సతిఁ డి మ్మకొనెన్ విడిచెన్ శచీవళి. ౨౧౩

న॥ ఇట్ల తనిచే విడువం బడి యూపె సురలం గాంచి యిట్లను
మీరందఱును న దాజ్ఞంజేసి న్ని మాన్సి పూర్వకమ్ముగ నింద్రునిగణి న
న్దేషింపుఁ డనవుడు వారలందఱు నొక్కడఁ గూడి యోజించి విష్ణు
లోకమ్మునకుం జని యతని నన్నుతిలచి యిట్ల ని. ౨౧౪

ఆ॥ వె! దేవ! బ్రహ్మహత్యఁ దేజమ్మునకుఁ జెడి, యెల్లభూతముల కదృ
శ్యుఁ డగుచు, నేడనో యడంగె నిందుఁ డాతనికి మా, కును మహా
త్త? గతి వగుము కడంగి. ౨౦౧

క॥ నీయానతిఁగొని మాయో, పాయమ్మున వృత్తుఁ జంపి బ్రహ్మఘ్నుండై
యేయెడఁడఁగెనొ నురపతి, పాయక కనఁ జేసి మమ్ము బాలింపు హరి

ప॥ నావుడు విష్ణుండు నాయమేధం బొనర్చితిరేనిఁ దత్పూర్ణ
మ్మునఁ బావిత్రుండై యిందుఁడు మీకుం బతి యగు. ౨౦౨

గీ॥ అశ్వమేధమ్ముచే జగదంబ ప్రీతి, నంది హరియించు బ్రహ్మహత్యాద్య
ఘముల, శచియుఁ బరశక్తిపూజలు సలుపుఁగాక, లబ్ధభర్తృక య
గుపొంతు లలితగతుల. ౨౦౩

ప॥ సహుఘండును మాయామోహితుండై స్వయంకృతాపగా
ధమ్మున నైశమ పదభ్రష్టుం డగుఁ బొం డనిననురలు బ్రహ్మహత్యపాప
మ్ముగా నతనిచెప్పినచొప్పున నరయుచు నిందుఁ డున్నెడ కరిగి వానిం
గాంచి హయమేధం బొనర్చఁ జేసిన నంతఁ బావిత్రుండై యతండు బ్ర
హ్మహత్యా పాతకమ్మును విభజించి నదులయందును వృక్షమ్ములయందును
స్త్రీలయందును బృథివియందును గిరులందును జొనిపి సమయమ్ము నర
యుచుఁ డజ్జలమ్మునన వసంపుచుండె నంత దేవతలును దమతమపొందు
పట్ల కరిగిరి పిదప నొక్కనాఁడు. ౨౦౪

క॥ విరహాకుల యయి శచి య, గురువరుతోఁ బల్కు నేణొకో రాఁడు
నురే, శ్వదుఁడు హయమేధ మొనరిచి, పరిపూతుండయ్యుఁ జెపు
ముపాయము నాకున్. ౨౦౫

ప॥ నావుడు బ్రహ్మహత్య యిట్లను భక్తిమై జగదంబిక నారా
ధించితివేని నీపతి యచిరంబ నీకుం బొడకట్టు నంతియ కాక సహు
ఘండు తన్మాయామోహితుండై పదభ్రష్టుండును నగు నని మంత్రం
బుపదేశించిన. ౨౦౬

క॥ తాపసివేషము గొని స, ర్వాపధారిఁగి బరాంబ నర్పించినఁ దా
నాపడఁతి కొక్కనాఁడు చ. యాపరతః దగ్ధనంబునాపెయ్యసంగెన్

సీ॥ కోటిసూర్యులఁ బోలి కొమరారుకాంతితోఁ జంద్రకోటుల నేలు
తైత్తియ మొలయఁ, గోటివిద్యుత్తుల మీటుబల్తఘ్నతో వేదముల్
నాలుగు వెంటరాఁగ, నృచ్ఛముక్తాదామ సంభూషితాంగియై కను
లు మూఁడును గాంతి గడలుకొనఁగ, బాశాంకుశాదులు బాహులఁ
దనరఁ బ్రసన్నవక్త్రాంభోజశాలిని యయి॥ గీ॥జననిప్రత్యక్షమై శచీ
సతికిఁ బల్కు, నబల? నీపూజ నానందమబ్బె నాకు, వరము గోరు
ము నా నామె పతిసమాగ, మంబు నహుషునికిఁ వినాశంబుఁ
గోరె.

౨౨౩

వ॥ అనిన జగదంబ యొక్క దూతికం జూపి దీనివెంబడి నరుగు
మియ్యది నీవతిం జూపు నని వెండియ.

౨౨౪

గీ॥ విశ్వకామాఖ్యచేతను వెలుయునాదు, మూర్తి వొల్పెడిమానసమున
సురేంద్రుఁ, డున్నవాఁ డట కేగుమీయ విదతోడఁ, గనుఁగొనుము
మోద మందుము కమలనయన.

౨౨౫

శచి యింద్రునికడ కరుగుట.

ప॥ నహుషుండును మంత్రాయామోహితుండై స్వల్పకాలమ్మునఁ
బదభ్రష్టుండు కాఁగలఁ డని చెప్పి యాపె యంతర్ధానమ్ము నొందె, ౨౨౬

ఆ॥ వె॥ అంబదూతి శక్రునంగనఁ గొని పోయి, మానసాంతరమున మ
గ్నుఁ డైన, యింద్రుఁ జూపె శచియు నింతింతనఁగరాని, సంతసమ్ము
నొందె జనవరేణ్య.

౨౨౭

న॥ ఇట్లు సంతసం బందియుఁ బలి దుర్గ తికిం జింతించునక్కమలా
క్షిం గని యిందుగ్రిం డిట్లను.

౨౨౮

క॥ కమలేక్షణ? యిచ్చటి కే, క్రమమునవచ్చితిని భూతగణములకు నదృ
శ్యమగుగతినున్ననావా,నము నీకెల్లైఁబుఁగనయ్యెఁజయ్యనఁజెల్చుమా

వ॥ అనిన శచి యిట్లను జగజ్జననికరుణంజేసి నిన్నుం జూడఁ
గంటి నీక నొక్కవిశేషంబు వినుము

౨౨౯

క॥ సుర్లందఱు నహుషుని దే,వరయాన్ధానమున నిల్చి వైభవమెసఁగఁ

బరిచర్యసలుపుచుండిరి, మగియాదకుఁ దక్కివాఁడు మమతయెలర్పక
క॥ వరియింపుము ననుఁ బతిగా, నురేశ్వరుఁడ నే నటంచు సాలవకకామా
తురుఁడై ప్రతిదినము ననుక, బరిపరి మోమోట పెట్టి బాధించు
నొగిక్.

౨౩౨

క॥ నావుడు దేవేంద్రుం డను, దేవీ? వగవకుము నేఁ బ్రతీక్షించెద మో
దానహ మగుకాలమునకు, నేవానికి దాఁటఁజెల్లునే కాటగతుల్.

ప॥ నీవును ననుకూలకాలంబు ప్రతీక్షించుచు స్వస్థచిత్తునై యుం
డుము పొమ్మ నవుడు శచి దీనాననయై యతని కిట్లను.

౨౩౪

చ॥ ఎటు నిలువంగ నేర్తు సురలెల్లరు మానులఁ గూడి రాగలం
పటు వరదానగర్వితు నపాస్తనయుక్ బతిగా వరించి య
క్కట? నను వానిఁ బొందు మనఁ గాచెడివాఁడు గురుండు దక్కలే
కిటు చనుదెంచితిక్ మరల నేఁ జనిన న్నచు బల్కి బట్టఁడే.

౨౩౫

క॥ ఆరయఁ బొఱుఁడు విమలా, చారుఁడు విద్యాధికుండు సత్తముఁడు
గురుం, డేరీతిఁ గావఁ గలఁ డక, టా? రాజగునహుషుబారి కందక
యుండక్.

౨౩౬

ఆ॥ వె॥ కులటనైన వానిఁ గొని సుఖమ్ముల నంద, నిచ్చగింతు నకట?
యీపతివో, తాత్వ మెంత దీనదశ దెచ్చె నని వగ, నగడు చెందు
నటికి ననియొఁ బతియు.

౨౩౭

ప॥ నీ కుపాయం బొందు చెప్పెద నాలకింపుము.

క॥ శీలమున మానరక్షణ, మేలలన యొసర్చు నద్దియే సతి భర్తల్
పాలింపఁ బతివృత్తలగు, లీలావతు లెంత తేని లేరె జగమునక్.

౨౩౮

క॥ కావున శీలము తోడుగ, నీ వుండుము పొమ్మ వాఁడు నిన్ను బలిమిమై
నేవేళఁ బట్టఁ దివురునొ, యావేళక్ బలుకు మిట్టు లామూర్ఖునితోక్

ప॥ “నీవు ఋషియానమ్మున నాయెడకు వచ్చి తేనినీయందు బద్ధా
నురాగనై యే నిన్ను వరించెద” నంటివేనిఁ గామాంధుం డగువాఁడు

ను మునుల నియోగించి క్రోధాకులు లగువారిశాపమునఁ బదభ్రష్టుం
డగు నిదియునుగాక. ౨౮౦

ఆ॥ వెనిర్నిమిత్తకరుణ నెగఁడెజగదంబ, భక్తి మీఱఁ గొల్చి భద్రదా
త్రీ, మైనయాపెకతన నందుము సంసిద్ధి, గురునివాక్యమందు గుఱుతు
గలిగి. ౨౮౧

ప॥ అనునాతనిపల్కుల కియ్యకొని శచియు సహుషునిచాలికిం
జనఁ గామాంధుండగునాతఁ డాపె కిట్లను. ౨౮౨

చ॥ కుశలమె నీకు సశ్యమునకుం జవవాఁటనిదాన? సీయెడన్
వశు నను దాను సత్యగతిఁ బాలన చేయఁగ వచ్చితే? చతు
ర్దశభువనము లేలినముదం బొకపా లిది యొక్కపాలుదు
ర్దశఁదొలఁగించి నన్ మదనకర్థునిఁ జల్ల నిదృష్టి నేలుమా. ౨౮౩

ఆ॥ వెనీయభీష్ట మెద్ది? నేనిర్వహింతు ని, క్కమ్మనొడువు లజ్జగాంచ నేల?
యనుడు దేవదేవి యఖిలంబు సిద్ధంబ, లేదు కోర నొండు లేశమేని.

ప॥ ఐనను నా కొక్కనోరథము గల దయ్యది నిక్కువమ్ముగ
నెఱవేర్చెదేని నొడివెడ నావుడు సహుషుం డెంత యసాధ్యంబేని నిర్వ
హించెద నొడువు మన శచి యాతని కిట్లనియె. ౨౮౪

ఉ॥ చెప్పట కేమి ప్రిశ్యయము చేకుట దేమన రాజు లాడియే
తప్పుగు రెయ్యెడన్ విను వృథావచియింపఁగ నేల? నామనం
బొప్పెడియంతయొట్టునకు నొప్పితివేని నచితు నా నతం
డప్పగిదిన్ బొనర్చ మనమందు వినిశ్చయ మంది యిట్లనున్ ౨౮౫

ప॥ తరణి? నే నాడినదానికిఁ గప్పినేనియజ్ఞదానతపోజన్యం బగు
మత్సుకృతమ్ము వమ్మగు ననుడు నాపె యిట్లనియె. ౨౮౬

సీ॥ వాహనమ్ములు దేవతాకి గొట్టమ్ము లేనుఁగు రథమ్మును, హరికి గగు
డుండు, యమునకు మహిషంబు హరునకు వృషభంబు హంస బ్ర
హ్మకు నెమ్మి హరసుతునకు, నెలుక విఘ్నేశున కురు నీ కిహ్న డపూ
ర్వవాహనము నద్భుతము గాఁగ, వాంఛింతు నిను మునివరులు శివి

క నుంచి యేగింఁజఁ జూచి దేవేంద్రునికన్న గీ॥ సధికునిఁగ నెంచి నీ
వృద్ధి ననుమతించి, పొందఁ గోరెద నావుడు మందబుద్ధి, యంబికా
మాయకతన మోహంధుఁ డగుచు, సగుచు నయ్యబ్రహ్మ కనె
నహుషుఁ డెలమి. ౨౮౮

గీ॥ సత్య మగుమాట చెప్పితి జలజనయన, సదృశ మగువాహనము నా
కు సంతరించి, తనఘులు మునీశ్వరులు మోయునంతకన్న, ఘనత
గల్గునె యొండు లోకముల నెందు. ౨౮౯

క॥ మును లేడ్వరు మోయఁగఁడ, క్కినఘులుం దోడ రా నొగిన్ శి
బికారూఢుని నన్నుఁ జూడఁ గల వై, వనజానన ? నిన్నుఁ బొంద
వచ్చినవేళక. ౨౯౦

ప॥ అని శచికిం బిలియంబు వల్కి యచ్చోటు విడిచి ముచులం
గని స్తరాతురుండు నహుషుం డిట్లు నియె. ౨౯౧

ఉ॥ ఏను సురేంద్రుఁడక శచియు నింతటిదన్నను నన్నుఁ బొంద దో
మానివరేణ్యులార? యవమానము గాడె? యనుగ్రహించి నా
మానము నిల్పఁగాఁ దగినమాన్యులు మీర; లొకించుకేని య
మ్మానిని మానినక దులువ మారుండు నిల్వఁగ నీఁడు న న్నిఁకక.

క॥ ఆనెలఁతపొంతు యువ్వద, ధీనంబై యున్నయది విధించె న్నను న
న్దానీత రేఖ్యులుమోసెడి, యానముపై నెక్కిపొందనరుదెమ్మనుచుక

ప॥ ఇయ్యది మీర లన్నుగ్రహింపకున్కి నెట్లు సమకూరు మీకు
శరణాగతుండ నన్నీ మధనభోతంబువలన రక్షింపవలయు నన నగ స్త్య
ప్రముఖు లగమము లందఱును భావికార్యానుసరణమ్మున దయామతు
లై యంగీకరించుటయు నహుషుండును బాలోమిగతమానసుండగు
కతన దివ్యమునివాహకం బగుశిబిక సధిష్ఠించి. ౨౯౪

చ॥ స్తరపరిపీడితుం డతఁడు చయ్యన నచ్చెల్లి జూచువేడ్క న
త్వరమతియై యగ స్త్యమునివర్య సముద్రము మింగినట్టియు
ద్ధరుఁ దనకాలఁ దన్ని కశతో నదలించుచు “నర్ప నర్ప” నాఁ
గరము కళాహతిం గనలి గ్రక్కున నర్పముగా శపించుచుక. ౨౯౫

ఇందుగ్రిడుస్వర్గమునొందుట

క॥ మగల నిలు పల్కు బహువ, త్సరములరణ్యముననుండి సత్త్వముకల్పిన్
దిరుగుచునుండ యుధిష్ఠిరుఁ, డరుదెంచున్ శాపముక్తి నతఁడిడునీకున్.

ప॥ ధర్మపుత్రుండు నీసశ్శంబుఁ కుత్సరంబిచ్చువాఁడు తుచ్ఛవ
ణమాత్రమ్మున నీశాపమ్ము దొరఁగి స్వర్గమ్మునకురాఁ గల వని నెడివెఱిగె
అ॥ వె॥ నహుషుఁ డంతఁ బడియె నాకమ్మునుండి తా, నహియు నగుచుఁ
గా ననాంతరమున, నుండెవాసవుం డఖండముదమ్మును, జెందె దీనివిని
కింజేసి యధిప. ౨౧౮

ప॥ అంత సురలును మునులును నిందునికడ కరిగి మానపూర్వ
కమ్ముగా నాశ్వాసించి యధాప్రకారమ్ముగ స్వస్థానమ్మున నిలిపి యభిషేక
మైనరింప నతండును జిరవిరహిణి శచింగూడినందనవనమ్మునవివారింపు
చు సుఖం బుండె. ౨౧౯

చ॥ అనఘుని విశ్వహువుని మహాత్ము మునిన్ గనుజున్ వధించి దుః
ఖనియతుఁ డయ్యె నింసుగ్రి; డిటుక్రిమ్ముట దేవి యనుగ్రహింపఁ గై
కొనె ముదమున్; సమస్తమునకున్ దనకర్త మ కారణంబు దా
సని విడఁజెల్ల దేరికిని సిక్కి మోటుంగుము భూప న్నావుడున్. ౨౨౦

చ॥ సరచరుఁ డిట్లు పల్కు మునినాథ? శశిక్రమకర్తయై సుఖిన్
ధ్వజ మగుస్వర్గపదంబు గొని నూఁజుతుఁ డయ్యె సురేశుఁ డంటి
క్కిరులకు నస్తదామలకు నొక్కెడ నొప్పును చిక్కునే? కృతా
దరునకు నాకు శిష్యునకు దానక సర్వము దేముడున్. ౨౨౧

కర్తవ్యశేషములు.

గీ॥ వ్యాసుఁ డిట్ల నుఁ గర్తము వర్తమాన, మనము సంబిశమనియునో
యననినాథ, తెలి గుఁ గార్తవ్యసనిమూడుదెఱఁగులగును, కారణం
బియ్యదిను సర్వకన్యములకు. ౨౨౨

ప॥ అందు నానాజన్మ సంగఘటితంబు సంబిశంబు, నజీయు నా
త్మిక రాజస తామసభేదమ్ముల నాకర్తఁ బు త్రివిధఁ బు. ౨౨౩

క॥ వినుము శుభాశుభరూప, మునఁ దగు సంచితము భోగమునఁ దీటు
నొకిం, తన పోకనేకజన్మము, లనుభవమున కెత్తవలయు నది ఘ
నమగుటకొ.

౨౬౪

గీ॥ జననచుండినగాదిక సలుపుకర్త, మరయు నది సర్తమానవిఖ్యాతి
నెనఁగె, సంచితముల నడిమికి సగము పేయ, నమరుఁ బ్రౌఢబ్రహ్మ
జననాది కదియ.

౨౬౫

గీ॥ పేరు వారన నేలయెవ్వారికేని, జనదు పార్థమనుభవమునకుఁ
దక్కి, కర్త మున్నంతదనుక నిక్కమ్ము జన్మ, మది యడఁగుమీఁద
జన్మంబు నడఁగు నిజము.

౨౬౬

క॥ హరియును హరుఁడును సురలును, విరించియును గర్తవశులు విత
యేనినరే, శ్వర ? దేహధారులైయి, క్కరణి శుభాశుభము లందఁ
గా నేమిటికొ.

౨౬౭

న॥ దేహి తనకు సుఖదుఃఖానుభవకారణం బగుకాలపరిపాక
ములన సంచితకర్తానుభవానసరమ్మున సుకృతం బొండె దుష్కృతం
బొండె సలుపు నుండు నట్లు దేవతలును నని యెఱుంగుము.

౨౬౮

క॥ నారాయణాంశజులు నర, నారాయణమునులుధర్త నందనులు భువిక
ధీరులు కృష్ణార్జునులై, పేరందుట దీనఁగాదె పృథ్వీరమణా.

౨౬౯

ప॥ ఇత్యాది పురాణపీఠిక యని మునులచే వ్యవహరింపం బడు
నని వాఱియును.

౨౭౦

గీ॥ అధిప ? విభవాధికుండు దేవాంశభవుఁడు, కవిత గలవాఁడు ఋష్యం
శ కలితుఁడెవఁడు, రుద్రుని నర్పించు నవ్యాఁడు రుద్రునంశ, మపని పా
లించువాఁడు విష్ణుంశభవుఁడు.

౨౭౧

ప॥ వాఱియు నన్న దాతయు దేవాంశభవుం డగు నింద్రాగ్నియు
మవిష్ణుధనుదులవలనఁ బ్రభుత్వప్రభావకోపరాకృతుంబులను సంగ
హించి శరీరంబు నిర్మింపం బడెడి.

౨౭౨

క॥ బలవంతుఁడు ధనవంతుఁడు, కలాపిదుఁడుభోగశాలి ఘనభాగ్యము

లం, దులఁదూఁగువాఁడువీరలు, తెలియుము దేవాంశభవులు తెల్లము
గనవుపా. ౨౭౩

వ॥ పాండవులును నిట్టరగుట విఖ్యాతు లైరి దేవాంశజాండగుకత
న వానుదేవుండును నారాయణనముండై వఱలె ౨౭౪

గీ॥ ఏది యెల్లెనఁ బ్రాణులకెల్ల దేహ, మమరు సుఖదుఃఖములకుఁ గా న
ట్టిదేహి, న్వవకుఁ డొక్కరుఁడును లేఁడుజననమరణ, కష్టములు దైవవ
శమునఁగొంచుచుండు. ౨౭౫

వ॥ సతీయుఁబాండవులు వనింబొడముటయుఁ బిదపఁ బురమ్మున
కరుగుటయు బాహుబలమ్ముకలిమి రాజసూయం బొనర్చుటయుఁగ్రమ్మఱ
ననవాసదూఃఖం బనుభవించుటయు సర్వముండు తపంబు చేసి సురలవలన
పరమ్మ గొనుటయు సనునివి యన్నియుఁగర్తజంబులకా నెఱుంగునది.
క॥ సర దేహమ్మున మున్ను బదిరి కాశ్రమముండుఁ జేయుతప ముష్టనతం
బొరసినియప్పుడుఫలనం, బరయఁగఁగాకున్మిఁ గిర్త మతిగహనంబొ

వ॥ అని నెంజీయ *

సి॥ కారాగ్రహమ్మునఁ గఁబాఁడుఁడుదయించి యంశట గోకులముండుఁజేరి
యేకానశాబ్దమ్ము లెఱుమి నచ్చటనుండ వాఘుకు నేగి దుర్మార్గుఁగంసు
నడఁచి యాశిసించి) సద్గుణులఁగాఁ జేసి తెల్లదండ్రులకు బంధనము
వాపి, స్నేహాద్ధులనభీతి మెకొన ద్వారనతీపురమ్మున కేగి కాఁపుర
మ్ము॥ గీ॥ చేసి సుకుటుంబముగ ను బ్రభాసమున భ, రాదేశజావము
నఁ జేసి యాశి మండల, గర్తగతి మెట్టిదేనియుఁ గాకయున్ను,
వ్యాధుఁడా? కృష్ణుఁ జలమెసఁచాఁడు శిలానె. ౨౭౬

వ॥ నాపుడు జనమేకముం డిట్ల ను మా సంద్రా? భూమిభానిమ్ము
సహింపక గోరూఁధానియె నెమలఱ శిరణమ్ము వేడిన నశిఁడు జనా
ర్దనుఁ బ్రేరేపించి భూభారిహరిణమ్మనెని పుచ్చదేగ్రహమ్మునఁ బుట్టు
మన సేఘండును నట్లు జలయాంచి బల రానునహితుండై మర్దుమండు
తోడ్పడ ననేగుల దుర్మతుల నడలన నని చెప్పివీ దానంజేసి భూమి

కేమి భారంబు నశించె నిదియుట్లుండ భీష్మగోత్రానిరాటద్రుపదబాహుక
సోమదత్త కర్ణాదులం జంపె గాని తనయనంతరమ్మున భార్యలఁగొట్టి
దోచికోన్నదొంగల మునుమున్న యేలవధింపఁడయ్యె నాభీరళకన్లేచ్చ
నిమాదులు కోట్ల కొలఁది మిగుల నేల ? వారలు భూమికి నేల భారకా
రులు గాకుండి రని వెఁడియె. ౨౨౯

క॥ కలుషావృతమై తిగునీ, కలియుగమున నొక్కఁడేనిఁ గలఁడే? యో
గ్యుం,దీల కిదిభారమకాదే, తెలుపుమునా మానిభూపతికి నిట్లనియె
గి॥ పృజలు యుగములఁ బట్టి పాపమ్ముఁ బుణ్య, మాచరింతురు యుగధ
ర్మ మారగఁగలరె, ధర్మమున రెంట మూటఁ దత్పరతగలరు, క్రమ
ముగా మూడుయుగములఁ గలుగు పృజలు. ౨౩౦

వ॥ కలియుగమ్మున నర్థశామరసికులు డక్త నొండొరులు జని
యింపరు ధర్మాధర్మములకుఁ గర్త కాలంబ యని యెఱుంగుము నాపు
డు నృపతి యిట్లనియె. ౨౩౧

క॥ కృతమునధర్మము ప్రతేత, మితిమీరినదానముక యమితులై నానా
ప్రతీతిములు ద్వాపరమున సమృద్ధి జేసినవారి కేది మనికొప్పుడగుక

క॥ ఈ కలియుగమునఁ బాప, వ్యాకులులై దేవనింద యాదిగఁడగునా
నాకృతు లొనర్చుదుర్జను, లాకృతయుగమండు నెచటి కరుగుదురు
మునీ. ౨౩౨

వ॥ నాపుడు వ్యాసుం డిట్లనియె.

క॥ కృతయుగమున మనుజులు ని, స్తృతముగఁ బుణ్యమా లొనర్చి దిసి
జనగరను, స్థితిఁగాంతురు వర్ణాశ్రమ, గతు లించుకయేనిఁ జ్ఞాతినఁ
గనకున్కి సృపా. ౨౩౩

గీ॥ దయయు సత్యంబు దానంబు తనదుభార్య, గూడియున్కియు ద్రో
హమ్ము గొనమి సర్వ, భూతసమబుద్ధియును సశిమ్ములు సమస్త,జంతు
వులకుఁ గృతమ్మున జనవరేణ్య. ౨౩౪

వ॥ రజకాదివర్ణ మ్ములును నయ్యుగమ్మున స్వధర్మ నిరతిం జరించు

టంజేసి స్వర్గమున కరిగెడిఁ ద్రోతాద్వాపరములను నట్లకా నెఱుంగునది.

క॥ నయహీనులు మానవులు క,లియుగముననుకృతబుద్ధిలేమిన్ యుగవ
ర్యయ మలవడుదన్నను ని,శ్చయముగ నరకమున నుండు జననాధ
మణీ. ౨౮౮

క॥ కలికృతసంధిన్ స్వర్గ, స్థులుపుడమి జనింతు) మిగుల దుష్టులు నరక
స్థులు జనియింతురు ద్వాపర, విలయమునఁ గలియుగంబు వెలయం
జేయన్. ౨౮౯

క॥ కలియుగమున నుజనులునుం, గలిగిన నవ్వారు నుకృతకర్తానుగతిన్
వెలయుదురు ద్వాపరమున, నలతేతన్ గృతమునందు నధిపవతంసా

క॥ విను మట్టులకృతయుగమున,ననయతఁ బాపములు నేసినట్టిజనులు దు
రసహిత మగుకలియుగమున, జనియించి యపాత్రీకృతులు నలుపు
దు రెందున్. ౨౯౦

యుగధర్మములు.

క॥ యుగరీత్యనుసరణమ్మునఁ,దగు ధర్మజ్ఞులకుఁ బాపతత్పరత ప్రశస్తగు
ణుం డగునీతండ్రికిఁ, దగునే మునియఱుతఁబాను దగులంజేయన్.

న॥ యుగబలంబ కాదేని యయాశికులసంభవుం డగురాజన్యవ
కిట్టిబుద్ధి యెట్లు పొడము నని చెప్పి పెండియు. ౨౯౧

చ॥ కృతియుగముందు బ్రాహ్మణులు కేవలవేదరతుల్ పరాంబికా
మతులు దయాయుశుల్ శునిసమన్వితు లట్టులె త్సత్రియల్ ను
సంగతపరిపాలనాదగు లఖండయశుల్ మఱి వైశ్యులకు నమం
చితకృషిగోగ కావననిశ్చవనికృతినిత్యతత్పరుల్. ౨౯౨

చ॥ మఱియు శూద్రులు సేవాశ్మశులై యుండిరి సకలవర్ణము
లయందును దేవిపదభక్తి విశేషించి యుండెఁ బ్రతిగ్రామమున జగదం
బాలయములు మెండునునై యుండె. ౨౯౩

క॥ కృతయుగముకన్నఁ ద్రోతన్, మిత మగు ధర్మము మిగుల మితమగు

ధర్మస్థితివ్యాపరమునఁ గలియుగ, గతి సెప్పఁగ నలవి కాదు కలు
షిత మగుటకొ. ౨౯౬

క॥ మును రక్కసు లిక్కలియుగ, మున విప్రులుగా జనించి మూర్ఖు లన
త్యంబున ఘనులను బాషండులు, జనవంచకు లనఁగఁ బరఁగి చరి
యింతు రొగికొ. ౨౯౭

గీ॥ వేదనిందావరులు లోకవిదులు శూద్ర, నేవనానక్తులు సధర్మజీవను
లును, భ్రష్టులును గాఁగలరు క్రమక్రమమునఁ గలి, వృద్ధి చెందిన
కొలఁదిగ విప్రవరులు. ౨౯౮

క॥ కలియుగము వృద్ధిఁ జెందిన, కొలఁది ఋతోద్భవము ధర్మగుణము
పశించుకొ, గలుపెమ్ము వృద్ధి నొందుఁ బ్ర, బల మగు నన్యాయరీతి
ప్రజలందు నృపా. ౨౯౯

గీ॥ క్షత్రియులు వైశ్యులునుశూద్రసంతతులును, ద్విజులయట్ల సద్ధర్మ
ముల్ దిగ విడుతురు, ద్విజులుశూద్రులరీతి వర్తించి దుష్ప్ర, తిగ్ర
హమ్ము లొనర్తురు తేజ మెడల. ౩౦౦

చ॥ అనృతము వల్కుదుర్ పరులనంటుదు రిచ్చకు వచ్చినట్లు వ
ర్తన మొనరింతు ధర్మములు తారయి చెప్పుదు రాత్త భర్తృవం
చన మొనరింతు రంగనలు సాధ్వియొక్కర్తుక గాని కానరాఁ
జనదు కలికొ జగమ్ము కడు సంకరరీతినొ బొల్పు భూవరా. ౩౦౧

గీ॥ శుద్ధ మాహార మైన విశుద్ధ మగు మ, నంబు దాన నెసంగు ధర్మం
బు వృత్త, సంకరతఁ జేసి ధర్మంబు సంకర మగు, దాన వర్ణ సాంక
ర్యం బొడవు నృపాల. ౩౦౨

క॥ కలియుగమున నివ్వధమునఁ,దొలఁగుకొ వర్ణములపద్ధతులు విజ్ఞానం
బలపడుమహాత్ములును జం, చలులై దుష్కృతులు నేయఁ జాలుదు
రసభూ, ౩౦౩

వ॥ ఇయ్యది యుగస్వభావం బగుట నేరికిని సవార్యం బరుడు
జనమేజయుండు. ౩౦౪

క॥ కలుషప్రధానమై తగు, కలియుగమునఁ బొడముప్రజకు గతికలదేనికొ
సాలవక చెప్పు మనఁగ న, య్యలఘున కిట్టులను వ్యాసుఁ డాదర
మొనరుకొ. 300

చ॥ కలిఁ గలుషంబు వాపికొనఁగా మదిఁ గోరునరుండు సర్వముం
దొలఁగఁగఁ దోచి శక్తిపదతోయజ మెప్పుడు సంస్కరింపఁగా
వలయుఁ దదీయనామరసపాన మొకప్పుడుఁ గాని చేయువా
రల కగు సౌఖ్యముల్ హరిహరప్రముఖుల్ గన లేరు భూవరా. 301

క॥ తగుపుణ్యక్షేత్రమున, సగణితమహిమాభ్య మైనయంభాపద మొ
ప్పుగఁదలఁచెడివారలు పా, పగతిం గన రిది రహస్యపద్ధతినుమ్మి.

క॥ పాయక యజపాత్యం బగు, గాయత్రి జపింతు) ద్విజులు గనఁ జాల
రుగా, మాయావిభవము వారలు, ధ్యేయం బలభావదగల ప్రియ
ము నీకుకొ. 302

చ॥ యుగధర్తవ్యవస్థయందు నీ వడిగినప్రశ్నంబున కుత్తర మి
చ్చితి నింక నీకభీష్టం బెద్ది యనవుడు దేవమానవులకు గమ్యమృతును
గుణ్యమృతును సగుక్షేత్రమృతును నదులును స్నానంబునాదివిశేషమృ
తును చింతించి నా కేశిఁగింపు మన వ్యాసుం దిట్టనియె రాజేంద్రా!
నెల్ల సదులలో బాహ్నవి యుక్తి ప్రప్రంబు వాకి యు యమనాసరస్వతీ
సర్వదాగండకీ సీధుగోమతీతిమసాకావేరచంద్రాగావేత్రీవతీసాయూ
ప్రముఖము లగునగులు సొంతకొలఁది గలవు. 303

శ్రీనివాసో నమః

గీ॥ ఈసదులలో నముద్రమ్మనైన ముప్పది వి, శేషపుణ్యప్రకమృతు సింహుగ
తమా,లందు జు మెప్పుడును గలయచి ప్రశస్తమృతు చగులు నన్న
మొల రజస్వలమృతు భూమి. 304

చ॥ శ్రావణభాద్రపదమాసముల నానావిధకలుషితప్రవాహము
లకలిమి నశిదోషము నాటిల్లునని యెఱుంగునది వెండియుఁ బుష్క
రమును గుగక్షేపిమ్మును ధర్మాగ్ర్యమును ప్రభాసమ్మును బ్రహ్మగ

మును నైమిశారణ్యమును నర్బుదారణ్యమును నివి పుణ్యక్షేత్రములు
శ్రీశైలమును సుమేరుపర్వతమును గంధమాదనముననునివి పుణ్యధరా
ధరములు మాసనమును బిందుసరస్సును నక్షోదంబును ననునివి పుణ్య
సదోవరములు. 300

క॥ నరనారాయణమును లా, దరమున నెచ్చోటఁ దపము దాల్చిరి దా
నిం, బరమోత్తమ మనఁదగదె బ, దరికాశ్రమ మనఁగ విశ్రుతం
బది యధిపా. 301

ప॥ మఱియు వామనాశ్రమమును శతయూపాశ్రమమును మొదలుగఁ
బుణ్యాశ్రమము లనేకములు గలవు. 302

క॥ మునిజనములు తపములు తా, మొనరించినచోటు లెల్ల నొగిం
న్నామం, బున విశ్రుతి గని పుణ్య, మ్మునకుం దానకము లగుచుఁ
బొదలె నృపాలా. 303

ప॥ నా చెప్పిన స్థానములలోఁ గొన్ని దేవీస్థానములు గల వ
య్యవి దర్శనమాత్రీఫలదంబులు వాని నగ్రమునం జెప్పెదఁ దీర్థము
లును దానములును యజ్ఞములును దపములును వ్రతములును లోన
గుపుణ్యకర్మములు సాపేక్షము లని యెఱుంగు మది యెట్లంటేని

క॥ శుద్ధం బగు ద్రవ్యము వి, శుద్ధం బగుమనము శుద్ధిఁ జొప్పడుక్రియ
స న్నద్ధంబు గాక యున్న న, బద్ధం బగు నిందుఁ జెందు ఫలము
నృపాలా. 304

క॥ క్రియయును ద్రవ్యము శుద్ధ్యాశ్రయముగ నొక్కప్పుడెనయుఁ
జించలము మనం, బయవిఘ్నకారణముల వి, షయములఁ బడుక
తన శుద్ధి చన దెప్పట్లన్. 305

ప॥ కామక్రోధలోభమదాహంకారములు తీర్థార్థరవ్రతతపోని
యమములకు సంతరాయద్రవ్యములు మఱియు నహింసయు సత్యాస్తే
యశౌచేంద్రియనిగ్రహస్వధర్మపాలనములు తీర్థఫల ప్రదంబులు 306
గీ॥ దారి సంసర్దోషము దవిలి నితన్, కర మెడలినకతన నిక్కముగఁ

దీర్ఘ, గమన మది వ్యర్థ మగు స్నానకలన దేహ, శుద్ధి డగుఁ గాని
మనమును శుద్ధ మగునె. 307

క॥ విను తీర్థస్నానమ్మున, మనమును శుద్ధంబయే నమరనదికిం దా, పున
వసియించి తపంబును, బొనరించెడిమునులు దోహబుద్ధులగుమరే

వ॥ చిత్త శుద్ధినియం బగుగంగాదితీర్థసేవనం బతిపావనం బగు
కతన నాంతరమలతౌళనంబును బొనరింప నవర్థంబ యైనను సంశయ
ద్ధికి నొక్కనత్సంగంబుదక్కఁ దక్కుఁగలయజ్ఞ దానాదికర్తములు నిమి
త్తమ్ములు గాఁ జాలవు మున్ను బ్రహ్మపుత్రుం డగువసిష్ఠునకును విశ్వా
మిత్రునకును నాడీబకం బను ఘోర యుద్ధమ్ము నిరర్థ కమ్ముగ సూరిశ్చంద్రు
కతమునఁ గలిగె నందు వసిష్ఠశాపమ్మున విశ్వామిత్రుండు బకంబును
విశ్వామిత్రుశాపమ్మున వసిష్ఠుం డాసియును నైరి. 308

క॥ నా రాడీబకరూపము, లీరితిం దాల్చి రణము నెనసిరి మిగుల
దారుణగతి వర్షాయత, మారయ మానససర స్తటాచూఢిఁ దగఁ.

వ॥ అన జనసేజయుం డక్కత వినవలతు ననుకు సాత్యనతే
యుం డిట్లనియె. 309

క॥ రవింశజుండు రఘురా, నువిభునగుం బూర్వుఁ డనఘనతెయ్యన్ స్వ
ర్నాథవిభవుఁ డయినహరిశ్చం, ద్రవిభుండు త్రిశంకరాజతనయుం
డలరుఁ. 310

వ॥ అతం డనవత్సుం డగుకశన వరుణుం గుటిది తనకు సంతా
సం బొదవిన నరమేధం బొనర్చెద నని ప్రతిజ్ఞ యొనర్చె నంత. 311

రాడీబక యుద్ధము.

క॥ ఆతినినుందరి గర్భో, పేత యయి కుమారుఁగాంచెఁబ్ర మమంపితను
జాతునకు జాతనంబునైతి, నాతం డొనరించి చేసె నధికోత్పవముఁ.

వ॥ పుత్రోత్సవసమయమ్మున బ్రాహ్మణులకు నవాసం బగుహిర
ణ్యమ్మును గోవులను నొసంగి తనిపె నట్టి యెడ వరుణుండు విప్రవేషమ్ము

న నట వచ్చి కృతసత్తానుండై యాగమనకారణం బడుగునృపతిం
గాంచి యిట్లను. 312

ఆ॥ వె॥ సుతునిఁ బశువుఁ జేసి సొలవక యాగంబు, సలిపి నీదుప్రీతిన నిలు
పు మనుడు, విహ్వలాత్ముఁ డగుచుఁబ్రధ్వీశ్వరుండు ధైర్యంబు కొం
త గాంచి యతని కనియె. 313

క॥ ఓనదయ? యిత్త లోదరి, మాసమునకు శుద్ధిఁ జెందు మాసక నీకై
చేసెద యాగం బప్పుడు, నాసత్యము చూడు మనఁదనయెడకునరిగెన్

ప॥ పదంపడి హరిశ్చంద్రుండు సంతృప్తుం డయ్యును గించిచ్చిం
తాభరమ్మున నుండె. 330

క॥ మాసము పూర్ణంబగుడు ధ, రాసురరూపమునఁ బాశి రాజేంద్రుఁ
బరీ, ట్నాసముపేతు నొనర్పగ, నాసించి రయమున రాగ నానృప
వరుఁడున్.

ప॥ ఉచితసత్కారం బొనర్చి యాతనిరాకకుం గతం బెఱిగినవాఁ
డు గావున వినయమ్మున నిట్ల నియె. 331

క॥ బా॥ డసంస్కృతుం డితి, డేలా? యజ్ఞార్హుఁడగు సహింపు ముపనయ
శ్రీలక్ష్మీతుఁ డగుదన్తుఁ గృ, పాశుఁడనై యనుడుఁ బలికె వరుణుం
డలుకన్. 333

క॥ కొడుకుపయి నడరు నీపే, ముడి నా కెఱుంగంగ నయ్యె మును పలి
కి యిటులీ, దడఁబడఁ జెల్లునె నన్నున్, గడుకొని వంచిన నెంచఁ
గాఁ దగునె నృపా. 334

ప॥ అయినను నీవచనకారవమ్మున నిప్పటి కరిగి సమావర్తనక
ర్తానంతరమ్మున నేతెంచువాఁడ సత్యమ్మునకుం దప్పితివేని నిన్నపపా డన
శ్యము శపింతు నని యతఁ డరిగె బిమ్ముట హరిశ్చంద్రుండు గొమరునకు
లోహితాక్షుం డనునామ మ్మునిచె నారాజసుతుండును దినదినప్రవర్ధ
మానుండై సర్వవిద్యావిశారదుండై. 335

గీ॥ తనకు జన్మంబుకతన వంతంబు గలుగు, పెఱిగి పరు గిడి యేరికి నే

గ రాని, యద్విగహ్వరమున డాఁగె వధికభీతి,లోహితాక్షుండు బ్రదుకంగ లోఁదలంచి. 331

ప॥ పిదప వరుణుం డరుదెంచి జన్నం బొవర్పు మనుడు నరవరుండు ప్రహ్లాదపదనుండై మహాత్మా? మత్పుత్రుం డదృశ్యుండై యెట కేనియుఁ బోయె నే నేమి నేయుదు ననుడు వరుణుండును. 332

క॥ నను వంచించి యనత్య, మ్మునకు లో నైతి కాన భూవర ? నీకుం బనుపడు జలోదరం బను, ఘనతర మగువ్యాధి యనుచుఁ గనలిశపించెన్. 333

ప॥ ఇట్లు శపించి యతం డరిగెఁ బదంపడి హరిశ్చంద్రుండు వ్యాధిపీడితుండై పుత్రాదర్శనమ్మునకు వగచుచున్నంత. 334

క॥ ఒకపాంధుండు హరిశ్చంద్రకుమారుం గాంచి పలుకు “దయ మాలికటా? ప్రకటవ్యాధిపరీతు జ, నకు విడిచి యిటుండ నీకు న్యాయంబగునే. 335

క॥ నీకై కుందెడిజనకుని, శోకము గణియింపలేని నుతుండవు నీకుం గాకొరుల కిట్లు చెల్లునె, తేకువయొక్కింత వలదె ధీరున కెందున్. 336

క॥ జనకునకుఁ గాఁగఁ దనజీ, వనమైచుఁ ద్యజించునట్టివాఁడుగుమారుం, డనఁదగుఁగాని నినుంబలెఁ,దనప్రాణముఱాఁచికొనినఁదనయుం డగునే. 337

ప॥ ఇట్లు ధర్మసంయుతంబుగ బోధించు పాంధునివచనమ్ములఁ ద్వరితుండై తండ్రింగన నరుగ నుంకించునాతనికడకు నిండ్రుండు విప్రవేషమ్మున వచ్చి కృపాభుండునుంబలె నిట్లనియె. 338

చ॥ చన మది నెంచఁ బోకు కడు సాహసియై తనరోగబాధ దీర్చ నెదఁ దలంచి నిన్నుఁ దగఁ బట్టి మఖమ్మునఁ బెట్టి చంపు మున్నినుఁ గనుపొంటె నవ్వగుణునిన్ వెన నిట్లు యజుతు సంచు నీ జనకుండు నేను మూనె విను చావఁగ నేటికి నాదుపల్కులన్ 339

ప॥ ఇట్లతనివచనమ్ముల నిషిద్ధగమనుండై లోహితాక్షుండు మాయామోహితుండై యటఁ గొండ్లోక కాలంబుండి మరల నొకనికత

నడచిదొరుకవస్త విని గమనోన్ముఖుం డగుడు నిందుఁడెప్పటియట్లు వారిం
చె నిట్లతం డెన్నడు చననుద్యమించు నప్పుడు తప్పక యిందుండివ
చ్చి వారించుచుండుఁ బదంపశి యొక్కనాఁడు హరిశ్చంద్రుండు దుః
ఖార్తుండై కులగురుఁ డగువసిష్ఠుం గాంచి మహాత్మా? జలోదరవ్యాధి
వీడితుండ నగుననుఁ గరుణింపుము నావుడు వసిష్ఠుండు కరుణార్దుండై
యిట్లను.

గీ॥ కల దుపాయం బొకండు పుత్రులు త్రియోద, శవిధముల నొప్పు
దురు ధర్మవస్తువులయి, యందుఁ గీతునిగొని జన్మమాచరించి
వరుణుని యజించి వ్యాధిని బాపికోనుము. ౧౪౧

ఉ॥ నావుడు మంత్రులం గని జనపవరుం డిటు పల్కు నెవ్వఁడే
నీవిధికిం దనూజు నిడునేని ధనశమయిక్ గొనుండు భూ
దేవకుమారునికొ వెదకి తెండు ధనం బది యెంతయేనియిక్
బ్రోవిడుఁ డిందు లోభమును బూనకుఁ డేగుండు శీఘ్రగాములై.

క॥ అని యనుపక్ సచివులు సని, జనపదములు పట్టణములు సదనం
బొక్కం, డునువదలక కనునెడ ని, ర్ధనుండు నజీగర్తు డనుధరాను
రుఁ డొకటొకఁడు. ౧౪౨

క॥ కనుపట్టి ధనాశమయిక్, దనమూఁగురుతనయులందుఁ దా మధ్య
ము న, జనపరుసుంతుల కొసఁగెక్, ధనలుబ్ధుల కెట్టిపనులు తగవు
నృపాలా. ౧౪౩

ప॥ మంత్రులును దత్పరితం బగుధనం బొసంగి శునశ్చేస్తుం
డనునవ్విప్రుమారుం గైకొని హరిశ్చంద్రునినకు జూపిన నతండు సంత
సించి యజ్ఞరంబగుసంభారం బొసరించి ఋత్విక్కుల రావించి జన్మమ్ము
న కారంభించె సంత యూవబద్ధుం డయి రోదనం బాచరించునాశున
శ్చేపుఁ గాంచి విశ్వామిత్రుండు కరుణాకరుడై హరిశ్చంద్రునికట్లను.
చ॥ జనవర సాహసించి ద్విజసత్తముఁ జంపఁగ నేల? విడ్డు రో

దన మొసరింప నామనము తద్గయు నీరయి పోయె మున్నుమీ

జ్వవరు లాత్త దేహమును జయ్యన నిచ్చి పరాంగరక్షణం
బును బోసరింతు రిట్టిపని పోలునె స్వాంగమురక్షనేతకున్. 310

గీ॥ నీకు సౌఖ్యంబు గల్గెగానే నొనర్చుదయ గలిగి దీను నీవిప్రతనయు
విడుపు, మందఱకు నొక్కటే దేహమందుఁ బ్రీతి, బాలకుం జంపె
దీ వెంత పాపమతివొ. 311

ప॥ అని పలు తెఱంగుల నొత్తి చెప్పిన నత్తాపనుపలుకులు చెవిఁ బె
ట్లక వ్యాధిపీడితుం డగుకతన హరిశ్చంద్రుండు కృతూద్యముండై శున
శ్శేపు విడువ నొల్లఁడ, దానంజేసి గాధిజుండు క్రోధాకులుండై యవ్వి
పాకుమారునకు వరుణ దేవతా ప్రీతిదంబగు మంత్రం బుపదేశించె

క॥ అతఁడమంత్రోత్తమముంబుతన్వరముగాజపింపఁ బూర్ణకృపా సం
గతుండై వరుణుం డయ్యెడ, కతిరయమున వచ్చి విడిచి యధిపున
కనియెన్. 313

ప॥ రాజా?ని కింక వ్యాధిబాధ లేకుండెడిఁ గృతప్రతిజ్ఞుండ నై
తి పని యరిగె దాన హరిశ్చంద్రుండును సంతసించె. 314

క॥ మునినుతు నిటువిడిపించియు, దనమాటకొనిననినృపు నెడకొమఱువక
నన్నుని గాధిపుత్రుం డున్నం, త నరిగె నొకనాఁడు. పని కతఁడు
వేటకునై. 315

ప॥ అట్లరిగి కౌశికీతటమున నొక్కసూక్రముం బడనేయఁ గు
మ్మరువాఁడు మధ్యాహ్న కాలమున వృద్ధ పౌష్కాకారుం డగుకౌశికు
చే వంచింపఁబడి తనరాజ్యం బాది నిభిలంబును గోల్పోయె. 316

క॥ అంత నొకనాఁడు కౌశికు, గాంతారమున్న గనికుండ్ల
స్వాంతుండు వసిష్ఠుం డను, సంతయునృపువలనవినినయట్టిండుగుట

డ॥ నాయజమానుఁ డైననరనాథు వృథా కడటంబు పూని నీ

వేయపరాధమున్ గనకయే కడు వంచనచేసి తిక్కటా?

నీయవినీతి కేమి యన నేర్తు బకక్రియ నీతపంబు నం

భాయితి; తాపసాధమ, యహంకృతి వమ్ముగ నేలతాల్పెనో. 317

క॥ ఆనరనాయకుని బక, ధ్యానపరత నిట్టొనర్చి తనిసితివి బకం

బై నెగడు మింక ననిశా, పానుగతి బలుకనాశఁడలుక వొడమఁగన్

ప॥ పసిష్ఠం గాంచి యే నెంతననుక బకంబనై యుండుదు నం
దాఁక నీవాడివై యుండు మని ప్రతిశాపం బిచ్చె నిట్లన్యోగ్యశాపమ్ము
ల నిరువుగు నాడీ బకమ్ములైరి 3౬౦

క॥ ఇరువురును మానసకటీ, తరువుల వేర్వేటయుండి తఱుఁగని కోపం
బురహిణ్ నఖచంచువుటో, ధ్వురప్రహరములఁబోరుదురు ప్రి
తిదినమున్ 3౬౧

గీ॥ పక్షియాపమ్ము గొని మునివరు లిరువురు, గుధిర ముట్టిపడంగ నీరూఢి నె
దిది, పోరునల్పును బహువర్షములు చెలంగి, రఖలలోకమ్ములునుభయ
మందుచుండ. 3౬౨

ప॥ నావుడు జనమేజయుండు వారికి శాపం బెటు తొలంగె నను
డుమునె యిట్లనియె. 3౬౩

క॥ నరులు సురలు భయ మందఁగ, నిరువురు నిట్లుండఁబ్రహ్మ యే తెంచి
పర, స్పృశాపమ్ములు తీర్చి త, గురహిణ్ మిత్రీతిను గొల్పి గొనఁగొని
యరిగెన్. 3౬౪

ప॥ పిమ్మట వారలును దశతమయాశ్రమమ్ముల కరిగి సుఖం
బుండి రెట్టమహర్షులైనయు నహంకారంబు విడి నోపరు తద్దోషమ్మునన
కదా? మైత్రావరుణికిఁ గౌశికునితో నిట్లుదిగకాలంబు పోరు గల్గె 3౬౫

క॥ మానవుల సురల నరులన్, దానవులం గాని యెంతదనుక నరసింహ
గానంగ రాఁ డొకిండును, మానససంశుద్ధి గల్గుమాన్యుం డధిపా.

ఆ॥ వె॥ మనము శుద్ధిలేని మనుజుం డొనర్చుతీ, ర్థమ్ము జపముఁ దప
ము దానయజ్ఞముఖ్యకృతులు వ్యర్థములు వాసనారసీ, తునకుఁ ద
త్ఫలంబు దొరికు నిజము. 3౬౬

క॥ శ్రీవరాహకమున మానస, మువిమలముగఁజేసి తీర్థముననుండి నదా,
భవహర మగు దేవీనా, మవిభవముజిపించువాఁడుమాన్యుండుకలిన్.

వ॥ నావుడు జనమేషయుండు మహాత్మా? మిత్రావరుణీయని చెప్పితి వీరామంబు వసిష్ఠునకు గుణప్రియక్తమో కర్తృప్రయుక్తమోనో డువు మనుడు వ్యాసుం డిట్లనియె. 32౯

❧ వసిష్ఠునికి దేహాంతరప్రాప్తి. ❧

క॥ సరనాయక నిమిశాపముఁ బొరసీ వసిష్ఠుండు దేహము విడిచిమిత్రా వగుణులకుఁబాడమిమిత్రా, నరుణీయననీబరఁగెననృపాలుండనియెన్
క॥ మునిసనపరాధుఁ జతురా, సనతనయువసిష్ఠుభూమినాధుఁడుశేషియొ చిన నెట్లు తవిలెఁ గారణ, మును వచియింపు మన మౌని భూపతి కనియెన్. 32౧

క॥ కారణము మున్న చెప్పితిఁ, గా రాజవరేణ్య? యెట్టిఘనులైనను సంసారమున గుణపరీతులు, ప్రేరేపించు నవి యెట్టి పెనుదుష్కృతికిన్.

గీ॥ రాజు లొసరించునెట్టిసర్పములుగాని, పరమమునులాచరించుతపములుగాని, యమరుమాయాగుణప్రేరణమునఁజేసి, కామలోభమయము లోకము నిజము. 323

క॥ మొదల వసిష్ఠుఁ డానిమి, కదయుండై శాప మిచ్చె నాభూపతి యున్, బదపదీ మినిని శిషిగచెన్, విధి దాటఁగ నేరితరమె పృథ్వీనాథా. 32౪

వ॥ ఆజగజ్జననియనుగ్రహమ్ము నడచు కేని హరిహరాదు లైనను విముక్తులు గాఁజాలరు తిదనుగ్రహంబులనత్యవ్రతాదులు పామకుల య్యను విముక్తు లగుట తెల్లంబు యని వాఱియును. 325

క॥ ఆయంబికహృదయం బది, యే యెవ్వారలును గాని రిది నిక్కము కా, నీ యాపె భక్తజనుల నె, పామవిముక్తుల నొసర్చి భరియించు నృపా. 32౬

వ॥ కావున నయ్యుండుయందలిభక్తి దోషనిర్మూలకారణం బగు, నది రాగదంభాదియక్తం బగునెస బ్రహ్మివాయదాయకం బని యెఱుంగుము. 32౭

క॥ అమలతనవర్తనుండు, త్తముఁ డిత్వాకుతనుజుండు ధర్మాత్ముండు భూ

రమణశిరోభూషణ మన, నిమి యనునొకచక్కవర్తి నెగడు నృ
సాలా. 32౮

గీ॥ అతఁడు బ్రాహ్మణహితము దా మతిఁ దలంచి, గౌతమాశ్రమమున
కుంజక్కటి జయంతు, పుర మనెడివేర నొకపురమును నఖండఁ,
నంపదల కాకరముగ నిర్మింపఁ జేసె. 32౯

ప॥ పదంపడి యొక్కయొడ నానృపతివరుండు దీర్ఘకాలం బగు
నొకజన్మంబు నేయఁ దలంచి తిండి యగునిత్వైకునాజ్ఞఁ గొని మహా
మున్యవదిష్టప్రకారంబున సంభారంబులు సంగ్రహించి భృగ్వంగిరో
గౌతమపులస్త్యఋషీకపులహాకృతుప్రమాఖు లగుమునుల నామంత్రించి
కులగురుం డగువసిష్ఠుం గాంచి యిట్లనియె. 3౩౦

గీ॥ ఐదువేలవత్సరము లయ్యెంబ నర్థి, గుటిచి జన్నం బొనర్చెద గురువ
రేణ్య, సకలజుజ్ఞసంభారంబు సంగ్రహించి, నాడఁ జేయింపు మన
నృపున కతఁ డనియె. 3౩౧

ప॥ అంబామఖం బొనర్చ నుద్యుక్తుండైపాకళాననండింతకుమున్న
నీపలె నన్నుం బ్రార్థించె నాజన్మంబును బంచశతవర్షాత్మకంబదానినె
ఱచేర్చి పిదప నీజన్మమున కరుదెంచువాడ నంతదనుకఁ దాళు
మనుషునిమి యిట్లను. 3౩౨

క॥ మునులం బిలిచితి జన్న, మ్మునకున్ సంభారమెల్లఁ బూరించితి
మా, యినకులమునకున్ గురుఁడవు, నను వంచన చేసి యరుగ న్నా
యమె నీకున్, 3౩౩

ప॥ ధనలోభమునంజేసి నీ కిట్లానరింపఁ దగదని మాటిమాటి
కి నివారితండయ్యు వసిఁతుండు గణియింపక సురపతిమఖిమునకుం జ
నియె. 3౩౪

ఉ॥ పిమ్మట వై మనస్యమున వేగ మెలర్ప నిమిషభిండు న
త్సమృత గౌతముం గురుపదమున నిల్చి తఃపారభూధృపా
ర్ష్యమున దేవికి మిగుల సమృతిగాఁగ మఖం బొనర్చి (చే
మమున నెల్ల ఋత్విజుల మాన్యులఁ జేసె నపారదక్షిణఁ. 3౩౫

వ॥ ఇంతకు మున్న వసిష్ఠుం డింద్రమఖింబు సంపూర్ణం బొన
రించి తత్కృతపూజలం దనిసి యజ్ఞదీప్తౌమధ్యమ్మున నిమిగన వచ్చి
న నతండు నిద్రావశుండై దర్శనం బొసంగఁ డాయె దానం గోపించి
వసిష్ఠుండు. ౩౮౬

చ॥ కులగురు నం ద్యజించి మదిఁ గొంకక వేటొకనిక వరించి నా
యః ఘుపదమ్మున న్నిలిపి యాగ మొనర్చుచు నంతఃబోక యి
ష్టల నినుఁజూడ రాఁగ నిటు వంచన చేసితి నీదుదేహమీ
యిలఁ బడెడిక విరోహగతి నిప్పుడ చెందుముశాప మిచ్చితిక.

వ॥ అనునమ్మునివచనమ్ములకుఁ దలఁకి భృత్యులు నృపుని లేపిన
నతండును జను దెంచి శాసంబిచ్చుట యెఱింగినవాఁడు గావున గురున
కిట్లన. ౩౮౭

శా॥ పంకేజాసనునాత్మసంభవుడనై పాపమ్ము లెక్కింపకే
హంకారమ్మున శాప మిచ్చితివి నాయందింతయుక లేదుగా
వంకం; ఒక్కటఁ లోభబుద్ధినయి భూపాలు న్ననుక శిష్యుని
శృంకక వీడితి సిగ్గెఱుంగవు ధనాశాలోలుపత్వమ్మునక ౩౮౮

క॥ నీదోషము నాయందా, పాదరిని శిపించి తఱతపాపపుఁగోపం
బూఁదిననీ దేహము నకు, నాదశయ ఘట్టిల్లునదియన్యాయమగుటక.

వ॥ ఇట్లీరువురును బరస్పరశాపవహతు లైరి పదింపడి వసిష్ఠుం
డు చతురాసనుకడ కిరిగి యిట్లనియె. ౩౮౯

క॥ నిమి యనురాజున్యుడు కా, యము వడఁగె శపించె దేహ మన్య
ము జ్ఞానా,దిమహీమి మియ్యది పోగుం, డి పహత్త? యనుగ్రహిం
పు నావుడుఁ బేర్చిక. ౩౯౦

క॥ చతురాసనుఁ డిట్లుచ న, ముతి పుత్రాదుణదేహమహితాంశ సమ
న్వితూ డవయి పొడమి జ్ఞాన,స్థితి గని పూజ్యత్వ మంది శలఁగెను
తనయా. ౩౯౧

వ॥ నావుడుఁ దండ్రిని నమస్కరించి తత్ తుణమవరుణాలయమ్ము

అందుచేతనే ఇది జాగ్రత్తగా చూడవలసివచ్చినది. అందుచేతనే ఇది జాగ్రత్తగా చూడవలసివచ్చినది. అందుచేతనే ఇది జాగ్రత్తగా చూడవలసివచ్చినది.

ಮುಂದೆ, ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರುವ

మొదటి ప్రశ్నకు సమాధానము ఇచ్చెను జక్కెర అంబోజోమకో
అతనికి ముందు మాన్యు నామ చాంపక యిచ్చెను ఎచ్చెనట్లు దా
ని అతనికి అందజేసెను జోమ్యము నావుడు వారిమందిని ని
త్యముగా నున్నట్లు జూరెను జవ కూర్చి ఉండుట. 3: ౬

పల్లె గ్రామము నుండి పదిహేడు కిలోమీటర్ల దూరమున వాకరాజ్ బడె నంద్రోలో
 జూపిండ్ల గుంట మాను లిక్కుకు నంద్రోనించిరి కాన న
 గా, పల్లె గ్రామము నుండి పదిహేడు కిలోమీటర్ల దూరమున వాకరాజ్ బడె నంద్రోలో
 జూపిండ్ల గుంట మాను లిక్కుకు నంద్రోనించిరి కాన న

అంతఃపురమున గౌరవమునకు తీరమునకు వనంబున కరిగె నని
 పద్యము. అంతఃపురమున గౌరవి కలదధర్మముగా బాలిగురులచే నిది నిర్మిత
 పద్యము. అంతఃపురమున గౌరవి కలదధర్మముగా బాలిగురులచే నిది నిర్మిత
 పద్యము. అంతఃపురమున గౌరవి కలదధర్మముగా బాలిగురులచే నిది నిర్మిత

35౮

మనమును బ్రహ్మమును జేరగఁ జూపఁ జేయు నైతిమని యిచ్చుచును నిమిరగా
 మనమును బ్రహ్మమును జేరగఁ జూపఁ జేయు నైతిమని యిచ్చుచును నిమిరగా
 మనమును బ్రహ్మమును జేరగఁ జూపఁ జేయు నైతిమని యిచ్చుచును నిమిరగా

అందుచేత దీక్షకుడు నిమితి శాసన విచ్ఛేదము కల్పించు బేషంబు
 కలుగజేయుచున్నది. అందుచేత దీక్షకుడు నిమితి శాసన విచ్ఛేదము కల్పించు బేషంబు

అందుచేత గాల్వం, ఒప్పుర్తి డిస్ట్రిక్టుల నుండి యానాగ్రాఫిక్స్ లు
తీసి, వీరిని జిల్లా డివిజన్, బుగళి మునిసిపల్ డివిజన్ లలో
వేసి.

[illegible]

ని చింతించి మందగించి నీ నీ దేహము విడిచివేసినవనియు గ్రహించును. రం.౧

అ. ౧౦౦౩ డెహాంతరస్థాప్తి.

అ॥ వె॥ శ్రీమదానందాద్వైతాచార్యుని శిష్యునిగా లోకమెప్పుడు జీవించుచున్నాడో
అనుచున్నాడు, గానది ఒకటి లభించి నాకును నీకును కలుగును. రం.౨

క॥ నీ విగాఢ నిద్రావస్థలో, నీ దేహమునందు నాంశనాటకం జేసే
శక్తి లేదని నాకును నాకును నీకును, నీకును? ప్రభుమన నిమిషం నాకును
నీకును. రం.౩

గ॥ ఈ మంత్రిని నీకును, నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
ప్రభుమన నిమిషం నీకును, నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
నీకును. రం.౪

అ॥ అ. అంశాంతరస్థాప్తి గురించి దేవత బోధించి రాజా? న
నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
నీకును. రం.౫

అ॥ అ. నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
నీకును. రం.౬

అ॥ అ. నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును

గ॥ అ. నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
నీకును. రం.౭

అ॥ వె॥ జ్ఞాన సాక్షాత్తులగు గురువశేషమ, స్వంత సాక్షాత్తులగు? నీకును
నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును నీకును
నీకును. రం.౮

క॥ విను పశుపక్షులు మనుజులు సనిమిషులనిమిషులు సుర లొసం
గితి నీహో, రిసవర మని జగదంబిక, చనియెన్ దనయంత నిమియు
సంశస మందెన్.

రగం

ప॥ పదంపడి మునులందఱును నిమిదేహ మైక్కెడ నునిచి పు
త్రోత్పత్తికై యొక్క యగణిం దెచ్చి వధించిన నవ్వారిమంత్రబలమ్ము
న సమస్తలక్షణమ్ముల నిమి కెం యగునెక్కుకుమారుం డుద్భవించి య
తం డరణిమథనమ్మున నుద్భవించుటం జేసి మిథియనియు జనకుని వలనఁ
బొడముకతన జనకుం డనియు నెగడె.

రగం

క॥ నిమిదేహం బెడలునిమి, త్తముగఁ దదన్వయమునందుఁ దగియెని నే
హో, భృమనుజపతులకనూచా, నముగ నపార్థకముగాకనరపాలవణి.

ప॥ పిమ్మట నిమినుతుం డగుజనకుండు పృథితుండై గంగాతీర
మ్మున మిథిలయను నొకపురంబు ధనధాన్య గోవురాట్టాలాది నిఖిలసం
పత్సమృద్ధంబు రచింపం జేసి యందు సుఖం బుండె.

రగం

క॥ జనకునియన్వయమందున్, జనన ముందినయ శేషజనపాలకులున్
జనకులనఁ బరఁగి జ్ఞానమ్మునకుం దానకములగుచుఁబోలిచిరి పేర్కెన్

ప॥ ఏతద్వంశజుల కెల్లరకును విదేహజనకనామంబులు చెల్లు
చుండు నిది నిమిచరిత్రం బనవుడు జనమేజయుండు వ్యాసుం గాంచి
మహాత్మా? వసిష్ఠుండు గురు వగుకతనఁ డన్న శపించినం జెల్లుఁగాక
తాను శిష్యుండును శుభవృద్ధ ముగుదేవీమఖమ్మునకుఁ గర్తయునై త్త
మ దలంపక బ్రహ్మపుత్రునికు వసిష్ఠునకు శాపంబిడగునే యనుడు సా
త్యవతేయుం డిట్లనియె.

రగం

క॥ తెలిపితి నజితేంద్రియలకుఁ, గలుగదు దేహులకు శాంతి త్తపగ
లమహనీ, యులు దుర్లభు లిల సన్నాన్, సులయందేనియునుశాం
తి చొప్పడ దనఘా.

రగం

ఉ॥ ఆకలి దప్పియు న్విడిచి యన్ని సుఖమ్ములు వీడి యోగియై
తేకువ నొప్పొగాక తెగఁ దెంచగ లేడు మనోగతంబులొ

కమరు నెద్ది, శాబ్దికంబు తమమునంహరింపదు దీప, మన్నమాత్రఁ
దిమిర మడఁగు నెట్లు. ర౨౪

క॥ పరహితమును గోపమ్ము, బొరయమి ధృతి యొర్పు శీలమును సం
తోషం, బరయఁగ విద్యకు ఫలములు, నరవర? ఫల మనఁగ రాదు
నైపుణి యెందుక. ర౨౫

ప॥ యోగాభ్యాసమ్ముననొండె విద్యాభ్యాసమ్ముననొండెఁగామాది
నాశం బలవడ దయ్యవి మనోజాతంబులగుటఁ దజ్జయమ్మునఁ గాని లోఁ
బడవు. ర౨౬

క॥ మనము జయింపనికతమున, మునిపై నిమిభూవరునకు మొనయదు
శమ ము, య్యనఘుఁడు యయాతీ మును శు, కునకుఁ బ్రతిశాప
మీఁడు క్రూరుఁడు గామిక్. ర౨౭

క॥ భృగుపుత్రునిశాపమ్మునఁ, దగ జర గ్రహియించె నెంత ధార్మికుఁ
డో యగూ, తి గణింప నొక్కఁ డొక్కం, డగపడు సౌమ్మ్యండు
క్రూరు లందఱు జగతిక్. ర౨౮

హైహయకృతవిప్రవధ.

చ॥ ఒకనిస్వభావ మొక్కగతి నొప్పేడి దీనికి నింతయేల? ము
న్నకరుణలై ధనాశమెయి హైహయు లాత్మపురోహితుల్ కలా
ప్రకటితు లుత్తమోత్తములు భార్గవులక బరిమార్చ లేడే! పా
తకములు యోధమూర్ఛితు లెదక గణియింప రొకించుకేనియుక్.

ప॥ నావుడు జనమేజయుం డిట్లనియె. ర౩౦

గీ॥ బ్రహ్మహత్య గణింపక భార్గవులఁ బు, రోహితుల నుక్కడంచిరి హై
హయు లని, పలికితివి వార లెవ్వనికులమునందు, బాడమి రేకా
రణము కోపమునకుఁ జెవును. ర౩౧

క॥ కారణము లేనికార్యం, బొరయ మగ్రజల రాజు లఘుమెన్నక సా,
ధారణముగఁ జంపుదురే? వైరం బెంతేని నుండ వలయుమహాత్మా

క॥ బలవంతు లయ్య రాజులు, బలహీనులఁ బూజ్యు లైనబాడబవరు

లక, గలుషభయమ్మును జెందక, తల దఱుగుటపాడియగునె ధర్మము చెడదే. ౪౩౩

ప॥ నా కీనందియం బెడఁ బాపు మనుడు వ్యాసుండు పురాతనకథ స్మృతికిం దెచ్చికొని యిట్లు సెప్పం దొడంగె. ౪౩౪

చ॥ కలఁడు సహస్రబాహుఁ డధికం బగుశౌర్యము మొల్పువాఁడు నిస్తులబలశాలి హైహయఁడు దుర్జయతేజఁడు కార్తవీర్యభూతలపతి ధర్మతత్పరుఁడు దానమునక గడుమేటి యాతఁడగ్గలముగఁ జేసె జన్నము లగణ్యముగాఁ దగుభూరిదక్షిణక. ౪౩౫

ప॥ అతండు హరియపరావతారం బగుదత్తాత్రేయునిశిష్యుండు భృగువులకును నట్ల యాజ్ఞ్యం డగుకతనఁ దా నెనర్చినజన్నమ్ములం దొనఁగినధనమ్మున వార లతిథనికులై హయాదినంపన్నులై చెలంగుచుండిరి పదంపడి కార్తవీర్యార్జునుండు కొండొకకాలమ్మునకు దినం బేగుటయుఁ దద్వంశ్యు లగుహైహయులు ధనహీనులై తదర్థంబు తమగురువు లగుభృగువుల యాచింపం జనిన వారలు ధనలుబ్ధు లగుకతన నీ నొల్లక కొందఱు పాఠిపెట్టియుఁ గొందఱు బ్రాప్తానులకొసంగియు మఱికొందఱెచ్చులేనియు డాచియు రాజభయమ్మునఁ బలాయితులై యొక్కపెట్ట దుర్గమంబు లగుగిరిగహ్వరమ్ము లాశ్రయించి రంత హైహయులు వారలగృహమ్ము లన్నియు వెదకి యొక్కరునేనిం గానక ధనార్థంబు భూఖననం బొనర్చుటకు నుంకించిరి. ౪౩౬

క॥ భృగువులయుఁ జాట్టుపట్లక, దగునిపులయు సదనములు త్రవ్వినద్రవ్యం, బగఁగెతముగఁ గన్నడ భీతగర్భి శరణంబు గొనిరి తద్గత విప్రుల్. ౪౩౭

ఆ॥ వె॥ శరణుఁ గనినవారిఁ జని గిరిగహ్వర, మ్ములను డాఁగువారిఁ బొలియుఁజేసి, రెల్లభార్గవుల సహీనకొనమ్మునఁ, బట్టి, దొరకినంతవట్టునధిప. ౪౩౮

కా॥ అగర్వమును ధారుణిం డొలిచి ద్రవ్యం బంతయుం గూర్చి భూ

లెంటిక్, మానిన మూడవగతిచే, దా నడఁగు ధనంబడెంత దాఁ
చినయేనిక్. రరర

గీ॥ ఏము పాదవృద్ధి నీ నెంచి మాపురో, హితుల వినయ మెనఁగ ఋ
ణము నడుగ, నీఁ దలంప రిట్టిహీనులు రాజుల, మైనమాకు దండ్యు
లగుట తప్పె. రరర

క॥ కృపణు లదాత లభోక్తలు, సెపమున నార్జించువారు నేల నిడెడివా
రుపకార శూన్యులు భూ, మివతులకున్ దండ్యు లనుట మీ రె
ఱుఁగనిదే. రరర

వ॥ అట్లగుట వంచకులును బ్రాహ్మణాధములును నగువీరల దం
డించుటకు మహాత్ము లగుమీరలు తమియింప వలయు నని యహమ్మా
నుల నెట్టకేలకు నెప్పించి భృగువత్సులగర్భములు పగుల్చుచుండ న
య్యంగన లందఱును దుఃఖారతై హిమవత్సర్వశిమ్మున కరిగిరి. రగిం
గీ॥ హైహయులచేత ధనలోభ మమర విపు, లిట్లు హతు లైరి యె
వ్వారికేని లోభ, మెక్కు డగుశత్రు వద్దాని నెనఁయువా డొ, న
ర్పఁగా రానిపనులు భూనాథ?లేవు. రగిం

చ॥ కులము నడంచు ధర్మమునకుం జెడుఁ దల్లినె దండ్రి నాత్మజా
తుల హితులకు గుహత్వముఁ దోఁ జనియించినయన్నదమ్ములకు
లలనలఁ జుట్టులకు మది దలంకక చంపఁగఁజాలు లుబ్ధుల
తులనకుఁ జేయరానిపని దోవదు ముజ్జగమందు జూచినకా. నని

గీ॥ కామమునకన్నఁ గ్రోధమ్ముకన్న నెక్కుఁడైనశత్రు వహి నెక్కు
లోభ, మదిగలుగువాఁడు ప్రాణమ్ము లైన విడుచు, నెక్కు నెక్కు
డొసర్చని దన్య మున్నె. రరర

ఉ॥ నా జనమేజయుం డను ఘన మ్మగునీవచనాన్యుశంకు ల
తేఁ జని గొన్న నించుకయుఁ దృప్తి నెసంగి నా భాగనాగన
రాజభయమ్ము వీక్షటయు బ్రాహ్మణవంశ మువృద్ధియు మునిం
దా? జనవంద్య? నాకుఁ గృప నానతి యిచ్చి కృతార్థుఁ జేసువే.

ప॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లను రాజేంద్రా? హైహయవీరితలై
భృగువనితి లట్లు హిమవంతమున కరిగి యచ్చట వృణ్ణయం బగుగౌ
రీవిగ్రహం బొసర్చి సరిత్తటమ్ముఁగిల్పి యుపోషణపూర్వకమ్ముగఁ దత్పూ
జల నొనర్చుచు మరణమ్మునకుఁ గృతనిశ్చయలై యున్నంత. రగిగి

క॥ ఒకరాత్రికాలమున దే, వి కృపావతి యగుచుఁ జారువేషిణియై
వా, రికి స్వప్నమందుఁ మీలా, నొకతెను నూజుఁడు పురుషుఁ
డున్న చుండుకొ. రగిగి

క॥ నినుఁ డతఁడు మానుకాంశం, బునవాఁ డగుకశన శక్తివ్రాహ్మండే
మి, మును బోవఁ గలఁడు నమ్ము, డని చెప్పి తనంత సరిగె నంతట
వారల్, రగిగి

ప॥ మేలు కాంచి సంతోషదంతరితాంతరంగలై యున్నంత
సందోక్కవనిత యూరువుచే గర్భమ్ము ధరియించి తుత్రియభయమ్మున
నందే బోఁ దలంచి పలాయనం బొనర్చుచున్నయది రాజులచేఁ జూ
డంబడి ఖడ్గపాణులై కన్ను వెనుకొనుచున్నారీకఁ దలంకి గర్భరక్షణార్థం
బాశోశించుచు నిరాధారయై సింహగృహీతయు గర్భిణియు నగువారి
ణిం బోలి కుండుచున్నంత. రగిగి

బౌద్ధోక్షత్తి.

క॥ తనతల్లి దీపదళఁ దాఁ, గని సైవక యూరువు బెకల్పుకొని తటా,
లున శిశువు వెలికి వచ్చెక, దిననాథుం బోసిమేటి పేజమువెలయకొ.

క॥ ఆచిన్ని శిశువు తేజము, చూచినతత్త ణమునంద చూచులు సెడి
యా, రాచజన్ములు గిరులకొ, ధీచెడ జన్మాంధు లనఁగఁదిరిగిరిభూపా.

ప॥ అట్లు తిరుగుచు వార లందఱు నొక్కఁడకుఁ జేరి తమమన
మ్ముల నాశ్చర్యంబును దైన్యమునుం బొడమ నిట్లు యోజించిరి. రగిగి

క॥ బాలకుఁ జూచినయంతన , యేలాకొ నేత్రములు వోయె నింగళ
కుం ద, దబ్బలకుచుహిమిమె లే కా, లీలావతివృతముపెంపా లేక
మఁజేమో. రగిగి

ప॥ అని చింతించి బ్రాహ్మణవ్రాజావం బగణ్యం బని యెంచిస్తా
హయులు మెల్ల మెల్లన నామె యన్నెడ కరిగి తమభయమును నడం
కు నాబ్రాహ్మణికి గృతాంజలులై శరణాబు వేడుచు నిట్లనినఁ. ౪౬౩

ఉ॥ అమ్మ? నీనుం గనుంగొనినయంతన కన్నులు వోయె నీచరి
త్రము నుతింపఁగా పకమె గ్రీకున మమ్ము ననుహించి నే
త్రములు నీ గడమ్మ? దయ దప్పుట పాడియెల్ల వృద్ధిహీ
న మృజీవనము నుదణమున కెక్కుడు గాదె నె. ౪౬౪

అ॥ వె॥ ఇంక నిట్టికర్త నేమొకర్షము భాగ్య పుటకు సచకులము తెలి
సి తెలియకు. కాచరించెట్టియథుము తమించి క, న్నుల నొసంగు
మమ్మ? యెలమి మాకు. ౪౬౫

ప॥ ఇది మొదలు భృగువ్రాహ్మణుడై హాయు లందఱును నై
రంబు పడిచి కర్మంకునట్ల శపథం బొనరింతుము, నీవును బుట్టుకొడును
సుంం బుంకం గొనన వా మ్మనుగ్రహించు మనుడు వారిలకు చాబ్రా
హ్మణి నిన్న బులు పొనర నిట్లుంయె. ౪౬౬

ఉ॥ మీరలకు ముగ్ధులై పొలకొని మీరలూ శోచును లేమ వాగ్ధ మ
సౌఖ్యమును బంధనమునకును ముప్పులు మిక్కిలు చెప్పె నక్కఱా?
కాని నీవలె ధైర్య వాడైనది వాగ్ధులై మూనిన
వాగ్ధులై నీవలె నున్ను ముప్పులయింక తృప్త పూవుచీ. ౪౬౭

ప॥ గర్భమును పరిగ్రహించి, మృత్యునాన్ నృహూన్ శుభాశుభాత్ నం
దెర్చి నామగ్ధులై పంపెను, నీవొక్కఁడే నీ వాదలకును పసికందొగిన్

ప॥ వె॥ "నీవొక్కఁడే నీవలె నుండెను శశిచక్రకమ్మ" నీడ చాగ్ధము
నమ్మ, నమ్మ నమ్మగోచర దే నంబొకటాపెమ్మ, నీవలె నుండె గొడు
కు నొకటాపె. ౪౬౮

గీ॥ పితృవధమున మిగులఁ గోపించిరున్న, నాని మమ్మను మమ్మన
వంధ్యభక్తి, వేడికొని వేడి నూన్ముడు వేగమీకు, నేత్రములు గ
ల్లు నింతయు నిక్క మనుడు. ౪౭౦

ప॥ వార లందఱును వినయసంభ్రమమ్ము లిగురొత్త మునివ
రుం డగునాయోద్యో సన్నుతించినఁ బ్రసన్నుండై యతం డుధులగు
హైహయుల కిట్లనియె.- ౪౭౧

గీ॥ దేవనిర్మితములు తప్పి పోవుటెట్లు, వాని కొక్కింత తజ్జుఁడు వగవఁ
బోఁడు, ఋషుల కింక సౌఖ్య మబ్బెడి దృష్టు లెప్పుటిగతి మీకుఁ
జెలంగు నరుగుఁడు కదలి. ౪౭౨

ప॥ అని యౌర్వుం డనుగ్రహించుటయు.

ఉ॥ ఆతనియాజ్ఞ నొంది నృపులందఱు నెప్పటియట్లు లోచనో
పేతత నేగి రక్కామరు నెంతయుఁ బేర్చి గడల్కొనంగఁ ద
న్తాత గ్రహించి యాశ్రమమునకా దగఁబెంచుచునుండె నర్థకా
మాతురు లైనహైహయు లకై నవరాభవము గ్రహించితే. ౪౭౩

ప॥ నావుడు జనమేజయుం డిట్లనియె.

గీ॥ భారతులకెల్ల భరతునిపగిది యాద,పులకు యదునృపునట్ల పీరలకు
లమున, హైహయుం డనునొక్కరాజులరెనే? ము, నీంద్ర? లేకున్న
హైహయు లెట్లు లైరి. ౪౭౪

ప॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లనియె రాజేంద్రా? సూర్యపుత్రుం డ
గురేవఁతుఁడనువాఁ డొక్కనాఁ డుచ్చైశ్రీఁమ్ము నధిష్ఠించి భగవద్దర్శ
నాకాంక్షియై వెకుంతమ్మన కరిగె. ౪౭౫

హైహయవంశము.

క॥ లచ్చియు నన్న యయినయ, య్యుచ్చైశ్రీవసు గుమారు నూర
క కోర్కెల్, పెచ్చుపెరుంగసంస్తంభన, మచ్చునడం జూచుచుండె
నాలో హరియుక. ౪౭౬

ఆ॥ వె॥ హయము నెక్కి వచ్చునతిమనోహరుని రే, వంతుఁ గాంచి వి
స్తయూంతరంగుఁ, డగుచు భార్య కిట్లు లనియె ,నోచార్యుగి? యె
వ్వఁ డొక్కొ గుట్ట మెక్కి వచ్చె. ౪౭౭

న॥ భువనత్రయమోహనుం డగునివ్వని నెఱుంగుదే? యని
మాటిమాటికి నడిగినఁ దన్నయచిత్త యగునక్కోమలి పృథ్వీత్రయంబీ
నేరదయ్యె నంత నతండు మోహితఁగా నాపె నిశ్చయించి కోపాకు
లుండై యిట్లను. ర౪౮

చ॥ విను మీఁక నేమి చూచెదవు? వేదలు టిట్టినదానిభంగి; నీ
మన మవశత్వముం బొరసె మానిని? యీహయదర్శనమ్మునక
జనువున నెల్లెడక రతి నెసంగుటచే రమనై చలత్వ మూ
నిసకతిన్ జలాఖ్యి పయి నెట్టన నీ పవర్తి నొందుమా. ర౪౯

గీ॥ ప్రాకృతాంగనవోలే ధైర్యము విడిచి, హయముఁ గామించి చం
చలనైతికాస, బడబడై మర్త్యలోకసంభవము చెందు, మనుడు శా
వమ్మునకు భీతి నంది యును. ర౫౦

ఉ॥ శోకము పెల్లుగాఁ గ వఁధుసూదనుపాదయుగంబు శీర్షిముక
సోఁకఁగ మొక్కి డీనదశ చొప్పడ నిట్లను దేవదేవ! న
న్నీకరిణి శపింఁచె? కృప యించుక లేదే? స్వభావసద్భమై
నాడ నుండువేర్చి యు విన నెఱుఁచెదెన? యంతమాశ్రితా. ర౫౧

క॥ ఎన్నందుఁ గోప మెఱుంగి, వెన్నెలఁ జెలంగును విధ మంతటి
లో, నన్నగిలి క్రొత్తయగు నే, చన్నే? నన్నిట్లు శాసంగతఁ
జేయక. ర౫౨

క॥ నిను విడనాడి బ్రతుకనే, రునె ప్రాణము లిపుడ దొరిగెను నీ
శావమ్మున కంతమ్ము గృహముకఁ గని చెప్ప వానంగ నతిండు కరు
ణార్ద్రుండై. ర౫౩

అ॥ వె॥ వినుము నీదుగ్ధమున నాకు నెస యగు, పమ్మో డొక్కఁగుం
డు పుట్టునెప్ప, డపుడ శాప మోక్ష మగు నన్నుఁబొందంగఁబట్టి
నీకు నిక వబవదన. ర౫౪

ప॥ అనపుడు జనమేజయుం డిట్లనియె.

గీ॥ కాలయోగమ్ముకతన నిక్కరణి శాప, మంది ప్రాప్తిభర్తృకచంద

మొంది, ఒడబయై యెంతదనుకఁ దా నిడుచు వడసె, నెట్లు సంతానమును గని యేగెఁ బిదప. ర౮౫

క॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లును, రేవంతుం డజ్జనాభురీతిం గని కో, పావిష్టు డని భయపడి, వేవేగ ననున్మరించి వెలువడి యంతఁ. ర౮౬

క॥ తనతండ్రి నన్నిధికిఁ జని, వినయమునకా గడచినట్టివృత్తాంతముకొమునుకొని నుడివె రమయు న, వ్యవరుహలోచనునియూజ్ఞ పడసి పగ దగఁ. ర౮౭

సీ॥ చని మున్ను రవిభార్య ఘనతపమున నున్నచోటునఁ దమనయు సూర్యపుత్రీ, గలిసినయెడ సర్వకామప్రదస్థానమున సుపర్ణాక్షుని జ్ఞను బొగడ్త, దవిలిసదానికుత్తరమున శోభనకాననముల నొప్పు గన్న యెడల, ఒడబయై శంకరుఁ బంచామ్యు దశభుజుఁ జంద్రశేఖరు గజచర్మవనను. గీ॥ సీలకంఠుఁ ద్రిలోచను నిఖిలకామ, దాత నవదాతవిగ్రహులు ధరిసుతార్థ, దేహుగుఱిచి తపము నుదీర్ణవృత్తి, దివ్యవర్ష సహస్రము దివిరిచేసె. ర౮౮

ప॥ తత్తపమునకు మెచ్చి యద్దేవుండు పార్వతీసహితముగ వృషభారూఢుండై ప్రమథగణములు గొలువఁ బ్రత్యక్షుంబై ఒడబాహుపిఱి యగుహరివల్లభ కిట్లనియె. ర౮౯

ఉ॥ ఏల తప మైనరు? జగదీశ్వరి? నన్ను గుఱించి దేవీ? నిన్నే లెడవిష్టు వన్నియును నీఁ దగునట్టిసమర్థు డక్కటా? బేలవె? భర్తఁ డక్కియు వివేకిని కింకొకదైవ ముండునే? స్త్రీలకు నెట్టిఁడైనఁ బతి నేవ్వుఁడ కాఁడె? త్వదీశుఁ డబ్బుడే. ర౯౦

చ॥ అనవుడు లచ్చి యిట్లు లను సంతయుఁ దధ్యమ శాప మిచ్చె నవ్వసరుహనేత్రుఁ డయ్యది కృపామతివై యెడఁ జేసి యుద్ధరింప నిను యజించితికా దగఁ దపమునఁబుత్రిండుగల్లు మీఁదఁబోవు, ననియె శాప మెక్కఁగఁబుట్టునుతుండు మహత్త! చెప్పవే. ర౯౧

క॥ నైకంఠమున నాఁతి, యీకాననమందు నేను నిరువురకును నే

లాకల్లుఁగూడియుండుట, యేకత లేకున్నఁ బుత్రు డెట్లుదయించుకొ,

ఉ॥ నాదుతపమ్మునేతకు మనమ్మున మెచ్చితివేనిఁ గామితం
బీఁ దగు నీకు నాపతికి నించుకభేదము లేదు దీని ము
న్నాదరరీతి నాదయితుఁ డానతియిచ్చెఁ దదాది మీకు నే
భేదము చూడ నిట్టినను వేడుట యాతని వేడుటే కదా. ౪౯౩

గీ॥ అతఁడ నీవు నీవ యశఁ డని యెఱిఁగిన, దానఁ గాక నిన్నుఁ నలఁ
తునేని, నాసత్వీయమునకు దోసమ్ము గల్గు న, నంగ మెచ్చి యయ్య
నంగరిపుఁడు. ౪౯౪

ఉ॥ జ్ఞానులు వేదవేదులు నకల్మషు లౌమునులుకొ నిలింపులుకొ
గానఁగ లేక తరగ్గుములఁ గాలము వ్యర్థ మొనర్తు రేక్రియం
దీని నెఱింగి తీవు వినుతింపఁ దగుకొ గడు నీవివేక మెం
దేనియు నంగనాజనుల కింతటిబుద్ధి విశేష మొప్పునే ౪౯౫

క॥ హరిభక్తులు నను నిందింతురు మద్భక్తు లానినిందితుం జేయదు రా
హరి;నించుకేని మాయం, శర మెఱుంగఁగరా దెట్టితత్త్వజ్ఞులకుకొ

గీ॥ కలియుగమ్మున మాయభయలకుఁ గల్గు, నేకత నెఱుంగ లేక దు
ర్భకు లజ్జ, లింతకన్నను వాదమ్ము లెనయుచుండ్రు, తెలియుదురు
మేటివిజ్ఞాన మొలయువారు. ౪౯౬

ప॥ నీ కీమభేదజ్ఞానం బెట్లు చొప్పుడె నెఱిఁగింపు మనుడు శంకరు
నకు లక్ష్మీ యిట్లను మహాత్మా? మున్నొక్కనాఁడు మన్నాభుండు మం
తనమ్మున ధ్యానపరుండై యదాసనగతుండై యున్నయెడ క్షిప్తికైనై యే
నిట్లంటి. ౪౯౭

ఉ॥ మున్ను సురాసురల్ దిగ సముద్రము ద్రచ్చునెడకొ జనించి నే
నెన్ని సనుకొ వరించితి సురేంద్రులకెల్లను మేటి వంచు; నీ
కు న్నలినాత్మ? ధ్యాన మొనఁ గూడుట కేమి నిమిత్త, మించునే
ని నిన్ను దాఁటుచేల్పులు గణింపఁగ లేరుకదా? వచింపుమి. ౪౯౮

చ॥ అనవుడు నాభుఁ డీట్లు లనె నంబుజనేత్ర? యొకప్పుడేను న
య్యనిమిషచంద్యుఁ డైనగిరిజాధిపుఁ గొల్తు నొకప్పుడాతఁడు
న్ననుఁ గొనియాడు నాతఁడు మనఃప్రియుఁ డెంతయు నాకు; నేను నా
తనికిని నట్టివాఁడ విను తత్త్వము భేదము లే దొకింతయుఁ. ౧౦౦

గీ॥ ఎవ్వఁడేనియు నాభక్తుఁ డెఱుక లేక, శంకరుని నిందఁ జేయు నాజ
డుఁడు నరక, మఁదుఁ బడువాఁడు తదృక్తుఁ డట్ల నన్ను, నిందఁ జే
సిన నగు నింత నిక్కమనుచు. ౧౦౧

ప॥ నాకుఁ బోధించె దదానిగ నేను మీయిరువురయభేదంబు
నెఱుంగుదాన న న్ననుగ్రహించి నాకు మద్భల్లభుతోడికూడిక యె
ట్లానఁగూడు నట్లానర్పు మని పార్థిండులచ్చికి మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క॥ చింతింపనేల? సీతప, మొత్తే సంతోస మొనఁగె నీక నీయెడ ను
స్వాంతుం డగు నీవతి యో, దంతిగమన? నీకు నొక్కతనయుఁడు
పుట్టుఁ. ౧౦౩

క॥ హయమూఁమున శ్రీహరి, పయగలఁడై యిటకు నచ్చి తన్విరో? నీ
కుం, బ్రీయుఁ డగు నాప్రేరణ న, మ్మయధార్థముగను నీకుఁ బుత్రుఁ
డు పుట్టున్. ౧౦౪

ఉ॥ ఆకొమరుండు లోకులకు నందఱకుం దలదాటి భూవుఁడై
యేకముగా జగం బఖల మెలెడినాఁ డయి యేకవీరుఁ డన్
ప్రాకట మైననామమునఁ బ్రాభవ మొప్పు జరించు హైహయా
ఖ్యాతము వంశము న్నెగడఁగాఁ గల దాతఁడు కారణముగఁ. ౧౦౫

ప॥ పిమ్మట నీవును భర్తంగూడి వైకుంఠమున కరిగి నుఖం బుం
డఁ గల వని చెప్పి యుతియును. ౧౦౬

గీ॥ హృదయగత యైనపరశక్తి నెఱుకకలిమిఁ, గొలువ నేరక మత్తతఁ
గొనినకతన, నీకు నిట్లబ్బె శోకంబు నిజము దీని, శాంతి కేప్పుడ
యద్రేవి శరణు సారుము. ౧౦౭

చ॥ అని వరమిచ్చి శంభుఁడు తనంతఁ జనెన్ గడుభక్తి నజ్జగ
జ్జననియు సంతరాత్మ విలసత్సురదైత్యశిరోవిరాజనూ
తనమణికాంతిరంజితపదద్యయభాసినఖిన్ మహేశ్వరిన్
వినయమునం దలంచుచును వేడ్కమెయిం బతిరాక గోరుచున్.

వ॥ ఉన్నంత శంకరుండు కైలాసమ్మున కరిగి ప్రానుధులయందు
నొక్కరుం డగుచిత్రరూపునిఁ జూచి యిట్లును. గీ०

క॥ వైకుంఠమ్మునకుం జని, శ్రీకాంతునితోడ నిట్లు చెప్పుము “వత్స
శోకమ్ముడువు” మనుచు మై, త్రికలనం దనకు నేను దెలిపితి ననుచున్.

చ॥ అని యనువంగ నేగె నతఁ డుచితవైష్ణవభాసురంబు ను
న్వసశుకహంససంయుతము చారుసరఃకలితంబు సృత్తగీ
తనినదవాసితంబు వితతదుర్మమభూషిత మప్రమేయసౌ
ధనిచయమండితంబు నగుతామర నాక్షుపురంబు వేడుకన్. గీ०

క॥ హరిసదనద్వారమ్మున, స్థిరులై వర్తించునుప్రసిద్ధుల వేతో, ధృరపా
ణుల జయవిజయుల, నరసి హరికిఁ జెప్పఁబనుప సంతట జయుఁడున్

అ॥ వె॥ హరిని గాంచి యిట్లులనుఁ “జిత్రరూపుఁ”డన్, దూత శంకరా
జ్ఞచేత వచ్చి, తివిరి దర్శనము ప్రతీక్షించి యుండె రాఁదగుమె
తగదొయన సతండు వేర్కి. గీ०

క॥ వైశమ లోనికి రమ్మని, కాలగళునిదూతఁ బిలువఁగాఁ దగు నన స
చ్చీలుఁ డతఁ డట్లొనర్చఁగ, నాలో నాచిత్రరూపుఁడంజలిగొనుచున్

క॥ ఎదుటికిఁ జని మొక్కిడఁ బే. ర్ని దగఁ గిరీందునికు నేమమే? నీ
విబుకుం, గదలియరుదెందు పెందుల, కొదవనుగా? దేవకార్ణ
మొక్కం” డనుడున్. గీ०

క॥ దేవా? సంసారమ్మున, నీ వెఱుంగని దొకఁడు గల్గునే! నన్ను మహా
దేవుం డనుపఁగ వచ్చితి, దేవతతో నొక్కమనని దెల్పి చుండున్.

వ॥ అతండు చెప్పు మనినతెఱంగు విన్నవించెద నాకర్ణింపుము.

క॥ సీతరుణి లచ్చి కాళిం, దీతమసాసంగమమున నేమమ్ముమెయిన్
జేతము ధ్యానాయత్తం, బై తగ నున్నది తురంగమాకారమునన్

చ॥ సురముఖసేవ్యయై సకలశోకవినాశిని యైసయేసిరికన్
నరుడు త్యజించి దుఃఖకలనం బడు నట్టిచెలిం ద్యజించునీ
కరయఁగ సౌఖ్యమున్నె? సతి నల్పఁడునున్ విడ నిచ్చగింపఁ డె
క్కరణి సదోష యంచు మదిఁ గాంచియు భార్యను వీడితో హరి.

ఉ॥ ఎవ్వనికాంత కస్తి పడు నెగ్గు నాతనిజీవితం బినీ?
నవ్వుదు రెల్లశత్రువులు; నాపలుకుల్ విని వైశ వృద్ధిజ
న్నెవ్వఁగ బాపి కైకొనుము నెమ్మది సమస్త మంద నక్కటా?
జవ్వనిఁ బాయుదుఃఖ మది శక్యమె యిట్టి దళంచుఁ డెల్వఁగన్.

మ॥ మును నామానిని దక్షుయాగమున వమ్ము జేసె దేహమ్ము నో
వనజాతాక్ష? తదంగనావిరహసంప్రాప్తంబు దుఃఖంబు నా
కనుభూతంబగుటన్ మఱొక్కనికి భార్యైయోగమన్నన్ మనం
బనుమోదింపదు కష్ట మింతకును నన్యం బేది సంసారికిన్. ౧౨౦

ఉ॥ పిమ్మట నదిజిం దపముపెంపునఁ గొంటి నగాత్మజాతయై
నమ్మతి దక్షపుత్రీకయె జన్మము నందుటఁజేసి; మేటిక
ప్రమ్మలకెల్లఁ గష్ట మకటా? తరుణిం ద్యజించి యెట్లు పా)
ణమ్ముల నిల్పితో? యెఱుఁగ న్యాయమె నీ కిటు లొంటి నుండుటల్.

గీ॥ వేయి సంవత్సరము లాయె వెలది వీడి, యేమి సౌఖ్యమ్ము గొంటి
నీవంతకాల, మరుగు మిఁక జాగు నేయక యశ్వరూప, మమర ని
కాంత వసియించునట్టియెడకు. ౧౨౧

ప॥ అట్లు చని కొమరుం గని భార్గవసహితుండై స్వస్థానమ్మున
సుఖం బుండు మన శంకరుండు విన్నవించు మనియె సనుచిత్రీయాపుని
పలుకులఁ బ్రేరితుండై యశ్వరూపమ్ము చాల్చి. ౧౨౨

గీ॥ బడిబ యగుసిఁధుజాతయున్నెడకు నెరిగి, కని మనమ్మున విస్తయ
ము సత్తిఁ డొందె, సతనిహయరూపుఁ గని విస్తయంబు నందె, ల

చ్చి; సంగతి యిరువుర కచ్చుపడియె.

గీ.౨౮

— ఏకవీరజననము. —

క॥ మదనార్తు లగుచు నిరువురు, పదపడి యిటు లెనయ గర్భభర ము
డరగఁ బే, ర్ని దనూజుఁ గనియె రెండవ, మదనుం డనఁ దగిన
వాని మది ముద మెనయన్.

గీ.౨౯

స॥ పిదప బడబాకృతి యగుసిరికిఁ దాదృశుఁడగుహరియిట్లనియె.

క॥ బడబారూపం బిష్టపడ, విడువుము వైకుంఠమునకు వేగమ చనఁ
గాఁ, గడఁగుట యొప్పదె విడువం, బడుఁగాక తనూజుఁ డిచటఁ
బంకజనయనా.

గీ.౩౦

స॥ నాపుడు లచ్చి కరుణంబున నిట్లను.

క॥ తనువునఁ బుట్టినకొడుకున్, వనమున విడువంగ మనము నచ్చునె
యేయం, గన్పెన్; నిన్నదీతట, మున నీశిశువునకు దిక్కు ముందె
ప్యరొకో.

గీ.౩౧

క॥ అనునాలో నిరువురకును, ననువయ్యెన్ దివ్యదేహ మంత విమాన
మును నేగుడెంచె వానిం, గని సిరి హరి క్షిప్తు లనియెఁ గడుఁ గను
ణమునన్.

గీ.౩౨

గీ॥ సర్వబ్రతుణముల నీకు సదృశుఁ డైన, శిశువు నిట డిగ విడున నే
జెల్ల నెత్తికొనుము మూఁగురమును నేగు టనువు గాదె, యనుడు
హరి యిట్లు లనె సింఘశనయ కుబ్జి.

గీ.౩౩

స॥ ఇబ్బాళున నే నొక్కకార్యార్థంబు నిర్తించితి నది యెట్లం
తేని? యయాతకిఁ దుర్వసుం డనునొకపుత్రుండు గలఁ డతనికి హరిన
ర్ష యని పితృదత్తం బగునామాంతరంబు విశ్రాంతంబగు నారాజవ్యం
డు పుత్రకామియై తపం బొనరించుచున్నవాడు మత్స్యేరణమున న
తం డిత్రనయుఁ బరిగ్రహించి పోషింపఁ గలఁ డతఁడు వచ్చుదనుక నా
యానాసింజేసి యీతని కొండు భయంబు లేకుండు నని యాపి నాశ్వా

సించి తత్సహితుండై వైకుంఠమున కరిగె నావుడు జనమేజయుండు వ్యాసున ఓట్లనియె. గీ30

గీ॥ జాతమాత్రునిఁ గొమరుని శంకఁ దక్కి, విజన మగు కాననమున విడిచి చనిన, పిదప సింహాదిమృగములవీక యతని, కబ్బకుండునె? గతి యెవ్వరైరి చెప్పు. గీ31

ప॥ అనిన వ్యాసుం డిట్లనియె నట్లు లక్షీనారాయణులు విమానంబధిష్ఠించి చనినపిమ్మట మదాలస యనుతనభార్యంగూడి ముచ్చటించుచుఁ జంపకుండనునొకవిద్యాధరుఁడు విమానయానమున దైవవశమున నచ్చటికి వచ్చి నిరుపమానతేజఃపుంజంబై యొప్పునాశిశువు నాలోకించి విమానముడిగి మదననదృశుం డగునక్టొమరుఁ గైకొని మదాలస కిచ్చిన నత్తన్వయు నిధి గన్న పేదంబలె నమందానదంబు నంది శిరంబు మూర్ఖుని యాలింగనంబొనర్చి కన్నవానింబలె నెంచి యుత్సంగమున నిడికొని పతి ఓట్లను నాథా? యీతఁ డెవ్వండు? కెట్లు దొరకె? నిక్కాననమున నెవ్వరు డించి చనిరొకో? యనుడుఁ జంపకుండిట్లనియె

క॥ పనితా? యీతఁడెవ్వఁడో, చనియడిగెద శకు?; నతనినమృతియేనిం దనయునిఁగాఁ బెంపందగు, నని వైశమ యింద్రునొద్దకాతం డరిగె.

గీ॥ అరిగి సంతోషదంతురితాంతరంగుఁ, డగుచుఁ బుత్రునిఁ జూపి యిట్లను మహాత్మ, యెవనిబాలకుఁడో యితఁడెఱుంగ రాదు, దొరకెఁ దమసాతటంబునందు వసమందు. గీ32

క॥ తమసాకాళిందీసం, గమమున నేవనిత డించి కానుపుపైఁ బో, మము వీడి చనియెనో ని, క్కము నీనమృతినిఁ బుత్రుఁగాఁ గైకొందుక.

ప॥ ధర్మశాస్త్రముల నిట్టిండు గృత్రియతనయుండుగాఁ జెప్పంబడుఁ గాదె యనుచంపకునకు నింద్రుం డిట్లనియె, గీ32

చ॥ ఇతఁడు హయస్వరూపు లగునిందిరకుక హరికిక జనించె నప్రతిముఁడు హైహయం డనఁగఁ బాటిలునీశిశువుక సృజించె శీ)

పతియు యయాతిపుత్రునకుఁ బంపాసరింపఁగ; నేగ విద్యు భూ
పతి హరిప్రేరణంబు గొని బాలునికై యట కేగు నింతలో. ౫౩౮

ప॥ అతఁ డరుగునంతకు నీవిబ్బాలు నచ్చట విడువవేని యా
రాజు దుఃఖతం డగు నిబ్బాలుం డేకవీరుం డనునామమ్మునఁ బృథివీత
లమ్మున నెగడువాఁ డగు నని యనిపినఁ జంపకుం డ చ్చిఱుతిపాపని య
ధాన్ధానమ్మున డిగ విడిచి తనయెడ కరిగె నంత హరియయాతిపుత్రున
కుం బొడనూపిన నతండు హర్షి తస్వాంతుండై నమస్కరించి వినయ
మ్మున నిట్లను. ౫౩౯

గీ॥ విషయసంసక్తి దొరఁగి వివేకవంతు, లైనవారికిఁ గాఁడగునట్టిసిదు,
దర్శనము కల్గెఁ బేరానఁ దవిలి తపము, చేయుచున్నట్టి నా కిది చి
త్త మనఘ. ౫౪౦

ప॥ అని భక్తిపరచశుండై నానావిధమ్ముల నుతియించునన్నె
పాలునకుఁ గృపాలుండు హరి “నీకోరిక” యేమన నతండు “పుత్ర
ప్రాప్తి” యనుడుఁ గమలాక్షుం డిట్లనియె. ౫౪౧

క॥ తమసాకాళిందీనం, గమమున సిరియందుఁ గొమరుఁ గంటిని నీకై
యమలుం డబ్బాలుని గొను, ము మహీశ? యనంగ నతఁడు నూ
దముపేర్చి. ౫౪౨

క॥ అటఁ జని నొటం దనకా, ల్పొటవే? లిడి యాడికొనెడి పుత్రుం
గని దు, ర్ఘట మగుతత్సౌందర్యపుఁ, బటిమకు నెక్కజము నంది
ద్రబలిసకూర్చి. ౫౪౩

చ॥ కరముల నెత్తి పట్టి యెనకమ్మున శీర్షము మూర్ఖొనున్ “నుదు
మృత మగుమత్త సమ్మునకుఁ గా నిచు శ్రీహరి యిచ్చె” నంచు నా
దరమునఁ గౌగిలించుకొనుఁ “దద్దయు సంస్మృతివారిరాశికి
దరణివి గమ్ము నా”కను “నుతా? నినుఁ గన్నది లచ్చియే?”యనున్.

క॥ శతవత్సరములు నీకై, యతితప మొనరించునన్ను నాందింపన్
గతి వైతివి నీనగుమొగ, ము తగం గని పెంచునతివృణ్యమువితమే

మ॥ అని మోదించుచు బాలకుం గొని పురం బమ్మేటి తా నేగె గా
యనకుల్ వాడగ వందిమాగధులు నర్హస్తాత్రిముల్ నేయ నె
క్కిని మంతుల్ సపురోహితప్రముఖులై కూర్చి కదనుంజూడ లా
జనికాయంబు పురాంగనాజనమణుల్ చల్లకధ్వనుల్ మోయిగళ

క॥ హరివర్త యిట్లు తనపురి కరిగి కొమరు నొనగె భార్యకాసాధ్యయుఁ
బే, మరసాకులయై కైకొని, “నరవన? యితఁ డెట్లు దొరకె” నా
నతఁడనియెక. గిగిగి

చ॥ హరికిని సంబుజాలయకు నాత్మజుఁ డీతఁడు నాకుఁ దత్కృపక
దొరకెఁ దపంబుకల్పి; ననఁ దొయ్యలి సమ్మన మందె మీఁద న
న్నరనరుఁ డక్కు మారునకు నామము వెట్టె మహోత్సవంబు మే
దురముగ నేకవీరుఁ డని; తోరపువృద్ధి నెనంగె నాతఁడుక. గిగిగి

వ॥ ఇట్లు మహానందరసమగుండై యక్కు మారుకతన ఋణత్రీ
యముక్తుఁగాఁ దన్నుఁ దలంచికొని యాటవమాసమ్మున సన్న ప్తాశనం
బును మూడవయేటఁ జూడాకర్తమ్మును బొనరించి విపుల ననేకవిధ
దానమ్ముల సంతృప్తులం జేసి. గిగిగి

క॥ ఏకాదశాబ్దమందు శు, భాకారున కాసుతునకు నాన్మపవరుఁ డ
స్తోకము మాంజీబంధ, శ్రీకము సంస్థార మొప్పఁ జేసి కడంకక

వ॥ వేదమ్మును ధనుర్వేదమ్మును సభ్యసింపఁ జేసి పట్టాభిషేక
యోగ్యుం డగు నాతనికిఁ బుష్కార్యయోగనంయుక్తంబగుశుభదినమ్ము
నఁ దదనుకూలసంభారంబు లొనరించి వేదశాస్త్రీతత్త్వజ్ఞులగువిపుల
రావించి సాగరమ్ములయుఁ దీర్థమ్ములయుఁ బవిత్రజలమ్ములు దెప్పించి స్వ
యముగా సభిషేకం బొనరించి విపులకు ధనంబు లొసంగి స్వర్గకా
ముండై భార్యాసహితమ్ముగ నరణ్యమ్మున కేగి మైనాకశిఖరమ్మున వా
నప్రస్థుండై యుండి పత్రపలాశనాహారనియతిం బార్వతిం గుఱించి త
పం బొనరించుచుఁ జరకాలం బటనుండి దైవికమ్మున నిరుపురును దేహ
త్యాగం బొనరించి యంద్రోకమ్ము నొంది సుఖం బుండిరి పదంపడి

యేకవీరుం డీయుదంతంబు విని యార్ధ్వదైహికమ్ములు నిర్వర్తించె.

క॥ పితృదత్త మ్మగురాజ్యము, హితగతి మెనరించి భోగ మొనయుచు
నొకనాఁ, డతఁ డరిగె మంత్రీపుత్రా), స్వితముగ నమరాపగకు
సమీక్షా పేక్షఁ.

గీ॥౧౦

వ॥ కోకిలాలాపముఖరితమ్ములును బుష్పఫలభరితమ్ములును ప
ట్పదవిరాజితంబులును సగువననచంపకవకుళతీలక తాలతమాల జుబూ
చూతకదంబకంబులును వేదధ్వనిమనోహరమ్ములును హోమధూమావృ
తగగనమ్ములును మృగశాబసమన్వితమ్ములును సగు ఋష్యాశ్రమమ్ములు
ను గోపికాసురక్షితమ్ములును శాలినంపకవృమ్ములును బ్రపుల్ల వంకజారా
మమ్ములు సగుకేదారమ్ములును, మనోరంజకమ్ములగునికుంజమ్ములును వే
రేర్వరయరయచు నన్నదియొడ్డునఁ దిరుగువాఁడు ముందట.

గీ॥౧౧

ఉ॥ ఆయమరాపగాజలమునందు శతచ్ఛర మైవయబ్జ సు

త్త్రోయజదక్షిణమ్మున విధుప్రతిమాననఁ గాంచనాంగిఁ బ

ద్దాయతనేత్రీ దీర్ఘకచ నదీకుచ న్నవకంబుకంఠి నే

దో యొకచింతమై నొగులునుగ్గలి నొంటరిఁ గాంచె నొక్కటఁ.

క॥ కని శోకకారణంబడి, గినరేందుం డిట్లు వల్కుఁ గేవలమునుజాం
గనఘ్రా? గంధర్విహా? నీ,ననిమిషసుందరిహా? తెల్పుమా? పే రెవరో

క॥ ఏకాకినివై రోదన, మేతమునఁ జేయుదాన వెవ్వఁడు జనకుం
డీకాఱడవిన్ని ననెవఁ, డీక్రియఁద్యజయించె నాథుఁ డెవ్వఁడు నీకుఁ

అ॥ వె॥ చోరబాధ గాని కూరమృగమ్ముల, బాధ గాని నాదుపాలనమున
లేశమాత్రమైవలేదు శోకనిమిత్త, మేమొ తెల్పు దాని నేనడంతు.

క॥ మానవులో దేవతలో, దానవులో? పేరు గుచ్చి కరుణ? నాతో
మానక తెల్పుము నీదుఃఖానుగతికి మూల మనిననచ్చెలి యనియెఁ.

క॥ విను నృపవర? నాదుఃఖ, మ్మునకు నిమిత్తము వివత్తి మొనయని
చో నె, ట్లను వగు శోకము ప్రాణికి, మునుకొని వదిలించు దీని
మూంబెల్లన్.

గీ॥౧౨

ప॥ భవద్దేశమున కన్యం బగుదేశమున రభ్యుఁ డనుమహీనా
యకుండు గలఁ డతం డతిధార్మికుం డయ్యనఘభార్య రుక్త రేఖయనఁ
బరఁగు నాపె సంతానహీన యగుకతన దుఃఖతయై యొకనాఁడు తన
కాంతున కిట్లనియె. గీ६౮

క॥ తనయరహిత మగుమజ్జీ, వనమువృధా యని తలంతు వంధ్యాత్వ
ముక, న్నను నంగనలకు దోసం, బనఘా? వేటొండు గలదె యి
యఁగ సెందుక. గీ६౯

ప॥ ఇట్లు భార్యచే బ్రేరితుండై యానృపాలుండు బ్రాహ్మణుల
రప్పించి సంతానార్థం బగుక్రతు వొనర్చునెడ. గీ७౦

ఉ॥ చారుశరీర శీతకరసామ్యమునం దగుమోము వొల్పుభ
వ్యారుణనేత్ర రక్తచరణాంచిత శోభనకేశి కాంచన
శ్రీరుచి నొప్పికన్నె మృదురీతి నెసంగెడివన్నెలాఁడి యిం
పారఁగ నగ్నికుండముయనం దుదయించె నఖండితప్రభక. గీ७౧

ప॥ పదంపడి హోత యక్కన్నియఁ దనకరమ్మున గ్రహియించి
వృపునకుం జూపి యిట్లను నిబ్బల*యేకావళినాజించుటఁజేసి యేకా
వళినామమ్మున నెగడుఁ బుత్రీతుల్య యగునీపుత్రీకం గొని సుఖతుండ
వగుము విష్ణుఁ డీద్దాని నొసంగె నాపుడు రభ్యుం డత్తలోదరిం గొనినం
తుప్రాంతరింగుండై తనభార్య యగురుక్త రేఖ కొనంగిన నాపెయుఁ
బుత్రుం గన్నదానిచందమ్మున నామోదించె నంత నృపతి జాతకర్తాది
కం బొనర్చి జన్నంబు సమాప్తి నొందించి ఋత్విక్కులం బూజించి త
నగృహమ్మున సుఖం బుండె. గీ७౨

గీ॥ పుత్రీవృద్ధి నెసఁగుచు నప్పవృజోఁడి, తల్లిదండ్రుల కతులముదమ్ము
గుర్చు, నానృపున మాత్యునకు నేను నాత్మజాత, పేరు వినుము
యశోవతి ధారుణీశ. గీ७౩

గీ॥ మాయీరుపురకు నీడు సమాన మగుట, నృపుఁడు న న్నొనరించె
నచ్చపలనేత్రీ, కనుఁగునెచ్చెలి గాఁగ; మే మదియుఁగోలె, నొక్క
టిగ నాడికొనుచుఁడు మొప్పిదముగ. ౫౭౪

క॥ పరిమళవాసితములు మేల్, సరసీజము లెచట నుండు సమృత్తి నచ
ఁక, నరవరపుత్రీకిఁ గ్రీడా, దర మెక్కుడు దానఁజేసి తద్దయు నెమ్మి.

వ॥ ప్రీతిదినమ్ము నన్నుఁగూడి తక్కుఁగల నెచ్చెలులు గొలు
వ గంధవంతంబు లగు పంకజంబులం బొల్పుగంగా వెకిం జని య
య్యేకావళి కీడించు నియ్యది యతిదూరం బని యే నెంత వారించిన
నాపె చెవిఁ బెట్టకునికి నొక్కనాఁడు తజ్జనకునితో నిట్లంటి. ౫౭౬

క॥ నీకొమిరె ప్రీతిదినము కను, లాశరములయందు వాంఛ నంది నఖు
లతో, నేతమ వనములందు ని, రాకులశన దిరుగు నదుల కరుగు
నృపాలా. ౫౭౭

వ॥ నాపుడు రభ్యుండు తననగరున భ్రమరమనోహరమ్ములునుబు
ప్పితమ్ములును నగుకమలంబులం బొల్పుతటాకమ్ము లనేకమ్ములు పొందు
పటచి యేకావళిం గాంచి బుజ్జగించి యిట్లను. ౫౭౮

క॥ అవ్వా? నీకుం గమలవ, నమ్ములయం దిచ్చయేని నవసారనయు
కమ్ములగునిచ్చటితటా, కమ్ములఁగ్రీడింపు మరుగఁగాఁ బోకు మెటక.

వ॥ అని తిండ్లి నియమించినను గమలాసక్తచిత్త యగునక్కన్న
య యథాపూర్వమ్ముగ దూరస్థమ్ము లగునదులయెడఁ గుమ్మరు నమృ
ది వీక్షించి నృపాలుండు పుత్రీకయెడఁ గల్లు కూర్చి పెంపున నెన్నఁపాణు
లగుభృత్యుల రక్షార్థంబు నియోగించె. ౫౮౦

క॥ ప్రీతిదినముం బితృసమృత్తి, నతివలతో నన్నుఁ గూడి నుబ్బాలికని
ర్గతయై గంగానదికిం, గతాగతములం బొనర్చుఁ గానుక మెవయ్య.

వ॥ అంత నొక్కనాఁడు పాశ్చాత్యకాలమ్మున నభినమితయై రక్షకు
లు వెంటనరు దేరి గ్రీడాపరాణయయై యుయ్యెడ కనుపించి యంతకు
మున్న యచ్చలతో వచ్చియున్న కాచుపత్నితోఁ గమలకీడ నొనర్చు

చుండె నయ్యెడఁ గాలకేతుం డనునొక్కరక్కనుండు బహురక్షోగణపరి
వృతుండై యరుదెంచువాఁడు పంకజకీడ నొనర్చుమత్సర సేకావలిం
గాంచి తద్రూపమున కచ్చెరువడి హరింప నెంచి డగ్గటకు వచ్చునాలో
నాలోకించి యే నిట్లంటి. గీ॥౧

క॥ రక్కనుఁ డెవ్వఁడొ యిచ్చటి, కుక్కుమెయిన్ వచ్చె ననిన యువ
తియుఁ దా నా, దిక్కుమొగంబై యెద భయ, మెక్క ననుం గల
సి చొచ్చె భృత్యులనడుమన్. గీ॥౨

ప॥ పదంపడి కాలకేతుండు గదం గైకొని సత్వరగతి నేతెంచి
రక్షకులం దఱిమి జగన్తోహిని యగుమత్సరం గైకొని యరుగుచుండ వే
పమానయు భయత్రిస్తయు నగునానెచ్చెలిరోదనంబు విని చేయున
ది లేక యేను వాని కిట్లంటి. గీ॥౩

క॥ అక్కట! మత్స్యాణాం బగు, నిక్కలికిం గొనఁగ నేల? యే వచ్చెద
నీ, విక్ష్మమలాక్షీఁ ద్యజింపుము, చక్కఁగ నన్ గొనుము కరుణ స
ల్పుము. పేర్కిన్. గీ॥౪

ప॥ అను నొనచనమ్ములు గణించక యరుగునారక్కనున కడ్డుపడి
రక్షకులు సంగ్రహం బొనర్చ వానిపరిచారకు లగురాక్షసులు న్వామికా
ర్యతత్పరులై యెదిరి యోడించెరి. గీ॥౫

ఆ॥ నె॥ కా॥ కా॥ కా॥ గండున రక్షకా, వలినీఁ దున్ని నాదుప్రాణన
ఖని, గొనియు నెన దన్నుఁ గొలువఁగఁ దనపురి కరుగునంత నే
ను సతనివెంట. గీ॥౬

ప॥ తీవ్రగమనమ్మున రోదనం బొనర్చుచు నగుగునంత నన్నుం
గాంచి యేకావలి కొంత స్వస్థచిత్త యయ్యెఁ బదంపడి యెట్టకేలకు డ
గ్గట కరుగుడు నన్నుం గాఁగిలింకికొని స్తంభస్వేదసమాకులయై కన్న
రు కాలువఁగా నేడ్చుచుండఁ గాలకేతువు ప్రీతిపూర్వకమ్ముగ నా కి
ట్లనియె. గీ॥౭

గీ॥ నాకలోకమునకు సరి నాగ వచ్చు, మత్పురం బయ్యచియ కను
మా మృగాక్షి? బెగడుమై నగడువడునీప్రియసఖను, చికి వచింపు
ము ధైర్యము నెమ్మి గొమ్మ. గీ॥౮

క॥ ప్రీతిమెయి మీకుదానుడె, గాతరతం గుండనేల? కడు మోడ
మీనె, జేతము స్వస్థము గాగ ని, రాతంకత నుండు డని నగూ
దర మెనగె. గీ॥౯

ప॥ నన్ను నమ్మగాక్షి కెలన రథమునఁ గూర్చుండఁ జెట్టికొని
శీఘ్రగమనమునఁ దనచురి కరిగి సంతసం బెనఁగ నొకధవళగృహమున
మ మ్మిగువుర నుంచి చుట్టును ననేకుల రక్కసులఁ గావనియమించి మ
ఱునాడట కిగుడెంచి మంశనమున నన్ను గాంచి యిట్లునియె.

క॥ శోఃముఁ ద్యజించి నీచెలి, నాకుం బత్ని యగునల్లొనమ్మము రా
జ్య, కి కధకారిణి తా నను, మేకోరికయైన దీర్తు నే నేనాడె.

ప॥ నావుడు వాని కే నిట్లుంటి నీకుం బ్రయం నమ్మనంశనమ
ర్థత లేనిన న్నను గొహించి నీవై యిక్కనై బోధించు మీనుడు గా
మాతురుండు కాల కేతుండు మాత్రులు కిట్లనియె. గీ॥౧౦

ఉ॥ మానినీ? నె గలంచుటకు మంత్రము నొక్కఁడు పంచి గాన మ
న్నానముగ గొహించి నిను నమ్మిన భాసుని వీనిఁ జూచి
బూనక యుంటు పాడియె? నమ్మజ్జ్వలమీసీపేయకావలయు ని
త్యానుగమింబు గామి నీనవా? సఖం బాసరి.

ప॥ నావుడు మజనకుండు నన్ను రానిపుణ్యం నెంచె మిన్న
సంబున హైహయం డనురాకొమగు వరించి యున్నాన నమ్మనంశన
గుధర్మము నమ్మఁ జేసి నొకరుల నెట్లుచెల్లించు డని ప్రయోగంబు క
నుగుణం డగువని నరింపఁ దగు వారలు గాని కన్యలు స్వయంబ్రహ్మ
యనుకృతియందుఁ గరుణింపక పాత్రుం డగుచున్నారె? యి
మంబు విరమించెడ, అవ్వని పురంబు పాతాళవిహమున ననీరయో
గణాక్షితంబై యేరికిఁ జొర రాకుండు ననుడు నేవీమండు యశోవతి
కిట్లనియె. గీ॥౧౩

క॥ నినునీనెచ్చెలితోడం, దనపురమున నుంచె నంటి దానవుడు మనం,
బున సంశయంబుదోచెడి, జను దెంచితివెట్టు లిటకుఁ జంచలనయనా.

గీ॥ హైహయం డనురాజయ్య నాత్మఁ గోరి, యున్నదాన నటంచు మీ
వన్నెలాఁడి, పలికె నంటివి ననుఁ దక్కి పార్థివుండు, హైహయఁడు
లేడు ననుఁ గోరెనా? లతాంగి. గీ॥

క॥ మీ నెచ్చెలిజనకుం డగు, మానవనాథుండు నన్ను మన్నించి యిడం
గా నీకన్నియఁ గనియెనె? మానక నాతోడఁ జెప్పుమా వెఱవేలా.

ప॥ అట్లేని యారక్కసు నడంచి యిప్పుడ యప్పుడఁటిఁ దోడ్
చ్చి నీవంతం బాపఁ గలవాఁడ నప్పట్టణంబునకు మార్గము నాకెఱిం
గింపు మని వెండియు. గీ॥

ఉ॥ దానవుఁ డాత్మజాతి నిటు దారుణరీతిని గొన్నసంగతి
న్మానవనాయకుండు వినెనా? యటులేనిఁ బ్రయత్న మేమియుం
దా నొనరింప కుండునె? సుతాహరణమునకన్న దైన్య మెం
దేనియుఁ గల్గునే యతిఁడు హీనబలుండ మృగాక్షి తెల్పుమా.

ప॥ నీ వక్కన్నియగుణములు చెప్పినదిగోలె మన్తనంబు తదధి
నంటై యెప్పు డయ్యుతిన విడిపింతు నని సంరంభమునఁ బొదలుచున్న
యది నాకుం గమనోపాయము నొడివి నీవెల్లు వానిఁ గిక్కిరించి వచ్చి
తో తెలుపు మనువయ్యేకవీరునకు యశోవతి యట్లనియె. గీ॥

గీ॥ చిన్నతనమ్మున నొకమంత్రసిద్ధుఁ డిచ్చె, నాకు మంత్రంబు నరనాథ
వ్యాకులత్వ, మడర నారక్కసునిపురమందు నుండు, నెడలఁ దన్నం
త్రాజంబు స్మృతికి వచ్చె. ౬౦౦

క॥ ఆమంత్రిమ్మున దేవిక, గామప్రదఁ గొలుతునేనిఁ గలుగును మో
క్షంబీమెయి నని యోజించి న, దా మనమున సంబ నిలిపి తత్పర
నగుచుక. ౬౦౧

ప॥ రక్తాంబరయు రిక్తవయనయు సృష్టిస్థిత్యంతకారిణియు సౌ
మ్యయు విశ్వేశ్వరియు నగునపురశక్తి గుఱించి మంత్రంబు జపించి

న నాపె యనుగ్రహించి నాకు స్వప్నమునఁ బొడకట్టి యిట్లనియె.

ఉ॥ వైశమి లెప్పు పొమ్ము సురవైరిభయమును వీడి గ గ ణో
బాలరొ? యేగుదెంచెడి సృపాలుఁడు హైహయఁ డేకవీరుఁ డెం
తే లలితుండు మచ్చరణ నీరజబంభరితాంతరంగుఁ డీ
లో లలి సన్నదీతటికి లుంతితశత్రుఁ డతండు పేర్కొమై. ౬౦౩

క॥ దత్తాత్రేయమహాముని, దత్తంబై యెంతకేనిఁ దగియెడిదానిం
జిత్తుమున మహావిద్య న, మత్తుండై ఐతన చేయు మత్ప్రీతికిన్.

వ॥ లక్ష్మీపుత్రుం డగునన్నరవరుండు విహారం బొనరించుచు ని
న్నం గాంచి శరణంబై రాక్షసుం జంపి యేకావళి విడిపించుఁ బిమ్మట
నీనెచ్చెలి కారాజసుతుం బతిగా నీ వొనరించునది యని చెప్పి యా
పె యంతర్ధానం బగుడు మేల్కొంచి స్వప్నవృత్తాంతంబు వచించిన
నేకావళి ప్రసన్నవదనయై నా కిట్లనియె. ౬౦౪

గీ॥ అప్పరాంబికవచనంబు తప్ప దిష్ట, యేగు మతిరయమున గంగ కీ
పు నాకుఁ, బ్రీతియొనరింపు మనిన నాపెవచనమున, నిటకు వచ్చితిఁ
బరశక్తికృప సృపాల. ౬౦౬

న॥ జగజ్జననియ నాకు శీఘ్రగమనంబును మార్గజ్ఞానంబును నొ
నంగె నియ్యది యస్తదీయోదంతం బింక నీనృత్తాంతమ్ము నుడువు మను
నయ్యశోవతి కేకవీరుం డిట్లనియె. ౬౦౭

గీ॥ సంపదల నిచ్చుచెలి నాకు జనని హైహ, యుండ న న్నేకవీరుఁ డ
టండ్రు మస్త,నంబు సరతంత్రీ మయ్యె ననంగజన, మైనమీచెలివృ
త్తాంత మానుకతన. ౬౦౮

చ॥ మొదల సమస్తలోకముల మోహము గొల్పెడిదానియంద మిం
పొదవ వచించి తంత మదనోదయ మయ్యె గుణమ్ములన్ వచిం
ప దొరఁకొనన్, మనంబు వశవైఖరి నొప్పె “నినున్ వరించె నా
సూదత్” యటంచుఁ జెప్పి నను సుందరి? దాసునిఁ జేసి తింతికిన్.

ఉ॥ ఏమి యొనర్చునాడఁ గమలేక్షణ? మీ కుపకార; మెట్లు నా
కామహిళాజనాభరణ, మాయనవద్యవిలాస, యాకన
తోమలగాత్రీ యున్నయెడకుం జన నౌ నెటు వానిఁ జంపి యా
సామజయానఁ దేర నగు జన్మము సార్థకమై చెలంగఁగఁ. ౬౧౦

క॥ ఆపురిమార్గము సెప్పుద, యాపరులెవ్వారు? నీవయనుకంపక సం
తాపపరితుని నను సా, భోవేతు నొనర్చు మింతయొప్పుదె నీకుక.

చ॥ నుడివితివేని వైశమ మనోగమనమ్మన నేగి రక్కసుం
బొడిచి నృపాలపుత్రిక సముజ్జ్వలతేజ మెనంగఁ దెచ్చి పెం
పడరఁగ నిన్నుఁ గూర్చి రయ మారఁగఁ దత్పురిఁ జేర్చి పేర్చిమీ
యొడయనికిం బ్రమోద మిడ నోపుదు నుక్కతుర్రీక దలోదరి.

స॥ ఇట్లు నల్పుట నీకును నాకును మనఃప్రియం బగుఁ బిమ్మటఁ
దజ్జనకుండు వివాహం బొనర్చి న న్నాదరించుఁ బరదారాపహర్తయుగు
నవ్వాని వధించునుపాయంబు నీయధీనంబై యున్నయది తత్పురంబు
చూపి మత్పరాక్రమంబు గనుఁగొందుగాక నాపుడు యశోవతి ప్రి
యకారి యగునన రేంద్రవచనంబులకు సంతసించి గమనోపాయం బి
ట్లు వచించె. ౬౧౩

క॥ జననాథ? మంత్ర మిచ్చెదఁ. గొను మాపై నేనతో నకుంతితవృత్తిక
జనియారక్కసుననిలోఁ, దునిమెదు తేనేర్తువాఁడువదన నెలమి.

వ॥ అని యత్తలోదరి దత్తాత్రేయునికతనఁ దనకు లభించినత్రీ
లోకీతిలకం బనుమంత్రం బుపదేశించినఁ దత్ప్రభావమ్మున సర్వజ్ఞతయు
సర్వాంతశ్చారితయుఁ గలిగిన నన్నరవరుండు సైన్యసమేతుండై య
య్యంగనతోఁ బన్నగావిష్టం బగుపాతాళంబుపగిది రక్షోగణరక్షితం బ
గుతత్పురమ్మున కరుగుటయు. ౬౧౪

గీ॥ వచ్చుసైన్యమ్ము నీక్షించి పెచ్చుపెరుగు, దుడుకుమైఁ గాలకేతుని
దూత లెల్ల, సరిగి యేకావళీకన్యకాంతికమున, వినయము లొనర్చు
తమవతిఁ గని భయమున. ౬౧౬

ప॥ ఇట్లనిరి.

ఉ॥ సైన్యము చుట్టురా నెగడుచక్కనిరాచకొమారుత ిడని
 క్కన్యకుఁ దోడునీడ యగుకామిని వచ్చుచునున్న దస్యరా
 జన్యభయంకరుం డతఁడు శక్తితనూజుఁడో? కార్తి కేయుఁడో?
 యన్యుఁడో? చెప్పఁ జొప్పడ దహంకృతి కాకృతి నాఁగఁదోఁచెడికొ

ప॥ యోజనత్రయములోఁ దత్తైన్యం బున్నయది యిటకు వ
 చ్చునంతలో సన్నద్ధుండ వగుము కాదేని యియ్యబ్బాషీ విడిచి శరణ
 మ్రేనిఁ గొనుము నావుడుఁ గాలకేతుండు కోధమూర్ఛితుండై సబలం
 బుగా రక్షోపేరులం బనిచి మరల నేకావళినికటమ్మునకు వచ్చి ప్రణయ
 మ్మున నమ్ముదిత కిట్లను. ౬౧౮

ఉ॥ వచ్చెడివానిఁ దెల్పు మనవద్యచరితుఁడు నీదుతండ్రి దాఁ
 బొచ్చెములేనికూర్చిఁ గనుపొంటె వెనక జనుదెంచెనేని నే
 హెచ్చగుపేర్తి నిష్ట యెదు రేగి రణం బొనరింప కింటికిం
 దెచ్చి బహూకరించెద ననిం దెగటాల్చెద నన్యుఁడై నచోకొ.

ప॥ నావుడు నేకావళి యిట్లను నీబంధనమ్మున నున్ననా కతం
 దెవ్వఁడో యెఱుంగ రాదు మజ్జనకుండొండె మత్స్యహోదరుండొండెఁ
 గామి నిక్కంబు మఱియెవ్వఁడో మహాబలశాలియై యుండ నోపు నిం
 దుల కతం దేమిటికతమ్మున వచ్చెనో యని శంకింతు నావుడు దైత్యుం
 డిట్లను. ౬౨౦

క॥ దూతలు యశోవతియిట, కేతెంచెక నేనగొలుప నెవ్వఁడో తన
 తోఁ, బ్రీతిమెయి రాఁగ ననిరి య, రాతులు నాకితరు లెనరు?
 రాకేందుముఖి. ౬౨౧

ప॥ ఆతండు నీజనకుండ కా యని తోఁచెడి యశోవతి యిటనుం
 డి యెట్లరిగె? నీ వెఱుంగు నే? యని పలుకునాలో మరల దూత లేతెం
 చి యిట్లనిరి. ౬౨౨

క॥ డగ్గఱకు వచ్చె సైన్యము, నుగ్గగు నిఁకఁబురము వే గనుంగొని చ
నుమి, పెగ్గడలతో రణమ్మున, కెగ్గఁగఁ దడ వాచరించితే నిఁక
మనకుఁ.

౬౨౩

ప॥ నావుడుఁ గాలకేతుండు తూర్ణంబుగ రథ మెక్కి నేనాయు
తుండై చనునంత నేకవీరుండును హయూరూఢుండై కామినీవిరహసంజ
నితక్రోధుండై తలపడియె నిట్టి రువుసును దలపడి వృత్రవాసవుల విధ
మ్మున ఘోరంబగుసంగ్రామం బొనర్చునెడ.

౬౨౪

గీ॥ అస్త్రశస్త్రములెల్ల దిగంతరముల, నాక్రమించెఁ దమంబు భూచ
క్రమెల్లఁ, బొదివెఁ గాతరులకు భయం బొదవె నంత, నేకవీరుండు
గదఁ గొని యేసె నతని.

౬౨౫

క॥ వ్రేటువడి రక్కసుండు శత, కోటి హతిం దెగినమేటికుధరం బన ను
త్పాటితజీవనుండై పడె, నాటోపతఁ దక్కి సైన్య మటునిటుచె దరెఁ.

ప॥ పదంపడి యశోవతి సత్వరమ్మున నరిగి యేకావళి కిట్ల ను.

చ॥ పనిగొని యేకవీరనరపాలకుఁ డుక్కడఁగించి రక్కసుం

దునిమె లతాంగి ! నెవ్వగలఁ దొల్లము నే చనుదెమ్ము నిన్నుఁ దా
వినినకతమ్మునఁ గనఁగ వేడుక చెందునృపాలునిం గృపా
ళుని సదయాంతరంగమున లోఁ గొని యాతనియప్పు దీర్చుమా .

క॥ మున్ను నిను విన్నదాదిగఁ, ద న్నెఱుంగక విరహవార్ధిఁ దవిలిన
నృపునిఁ, మన్ననఁ జేయుటకన్నను, బున్నెముఁ బురుషార్థ మొ
కఁడు పుడమిం గలదే.

౬౨౬

ప॥ నావుడు లజ్జితయై యే నస్వతంత్రునై యాతని నెట్లు పీఠీం
తుఁ గామార్తుం డగుకతన న న్నతం డెట్లు గ్రహింపకుండు నని చిం
తించుచు యశోవతీనహితమ్ముగ నరయానమ్మున నేకవీరునికటమ్మున కరు
గుటయు.

౬౨౭

క॥ మలినాంబరధారిణి న, న్నలినాక్షిం గాంచి పలుకు నరపతి “నేత్రం
బులత్పష్టదీర నొకపరి, తలీరుంబోడిరొ! యొసంగుదర్పన” మనుడుఁ

వ॥ సిగ్గునన్ మృగ్గునగ్గుజగమనవై ఖరియుఁ గామార్తుం డగు న
న్నరనాథుతత్త్రుమును గాంచి నీతికోవిద యగుయశోవతి యిట్లనియె.

ఉ॥ ఈనలినాక్షిఁ దంక్షి) తగ నీదలఁచెన్ మది నీకుఁ; ద్వద్వశం
బై నెగడున్ లతాంగిహృదయం; బొకఁడుంచుక పైఁచితేని శా
స్త్రానుగతిన్ వివాహ మగు నందఱకున్ హృదయంగమంబుగా
నా, నతఁ డిద్వరం గొని ఘనముగఁ దత్పుర మేగె నేగినన్. ౬౩౨

వ॥ నృపాలుం డెదురేతెంచి కుమారిక నాలోకించి సంతసించి
యశోవతీనివేదితపృథ్వాంతుండై యేకవీరుం గలసిగొని . గారవించి గృహ
మున కరిగి విధివిధానముగ దైవజ్ఞ నిర్ణీతం బగునొక్కసుముహూర్త
మున నతనికిఁ గన్యాదానము చేసి వివాహం బొనర్చి పారిబర్హం బొ
నంగి యశోవతీసమన్వితముగ నత్తింటి కనిచె. ౬౩౩

గీ॥ అట్లు భార్యాసమేతుడై యరిగి పురికి, నేకవీరుండు భోగము లెన
యించుండె, నతనిశనుజుండు శృతవీర్యుఁ డతనికొడుకు, కార్తవీ
ర్యుండు వంశ మిక్కరణి నెగడె. ౬౩౪

వ॥ నాపుడు జనమేజయుం డిట్లనియె.

చ॥ అసఘ? భవన్తు ఖాంబుజమునం దుదయించెడి సత్కథామృతం
బును దగిఁ గోలునాకుఁ దుద ముట్టదు తృప్త; విచిత్రమై మనం
బెనసెను హైహయాధిపులయెల్ల చరిత్రము, దేవదేవుఁ డ
బ్రహ్మయనుఁ డన్నియున్ సలుపువాఁడు స్వతంత్రిత లేక యశ్వమై.

వ॥ కొమరుం గన్ననార్త యత్యాశ్చర్యం బయ్యెడి ననిన వ్యా
సుం డిట్లనియె. ౬౩౬

— వ్యాసుని పశ్చాత్తాపము. —

సీ॥ విను జనమేజయ? మును నారదుఁడు బ్రహ్మపుత్రుఁడు దా నెల్లపుడ
మిఁ జూచు, వాంఛమై సానుముల్ వాయించికొంచు వీణానినాద
ము మోదానుభవము, నొసఁగంగ నొకనాఁడు వెన సరస్వతి యా
శ్రమంబును మునిసవాసంబు శర్మ, దంబు, పావనమునై తనరు శ

మ్యాప్రాశమునకు నేతెంచిన మొనసి యేను॥ గీ॥ సర్వపాద్యాది
సత్కృతు లాచరించి, యాననస్థితుఁ డైనయయ్యనఘనొద్ద! భక్తి
మై నుండి యిట్లంటి “భవ్యతేజః? కలదె! సంసారమున నించుక
యు సుఖంబు. ౬౩౭

ఉ॥ ద్వీపమునక జనించితిని దెంపరియై యట వీడెఁ దల్లి య
య్యాపద కోర్చి కర్తమున నయ్యటవిక బెనుపొంది యాత్మజా
శాపరిపూర్తికే దపము నల్పితి నెక్కుడుకాల మంత న
త్రాపనగమ్యుఁ డిచ్చె నుతుఁ దత్త్వవిదుఁ గిరిశుండు నా కొగిక్.

గీ॥ వాఁడు వేదంబు పఠియించి పండితప్ర, పరుఁడయి యశంబు గొని
నీదువచనము విని, సంసృతీఁ ద్యజించి నాదువిచారమెన్న, కరిగె
లోకాంతరంబు నేమనఁగ వచ్చు. ౬౩౮

చ॥ పదపడి హా! శుకా! యనుచుఁ బావనుఁ డౌతనయుంగుఱించి దుః
ఖదశ నడంగి మేరుగిరిఁ గాతరతక ద్యజియించి మాత నె
మ్మదిఁ దఱపోసి యేగి యట వజ్రననిక దగ శతనండు మే
లొదవ గ్రహించె నంచు విని యుంటి నిటం దప మాచరించుచుక.

ఇ॥ అంతఁ గొండొక కాలమ్మునకు శంతనండు దివం బరుగుట
యుఁ బుత్రీద్వితయనంయుత యగుమజ్జనని విదురయై భీష్మునిచే రక్షిం
పఁబడుచుంటయుఁ జిత్రాంగదుండు రాజగుటయుఁ బదంపడి యతండు
మృతుండగుటయు విని పుత్రీదుఃఖమ్మునఁ గుందుతల్లి నూతూర్పనేగి భీ
ష్మసహితుండనై యోదార్పితి మీఁద భీష్ముండు విచిత్రవీర్యునకు రా
జ్యం బొసంగి కాశీరాజతనూజుల నిరువురం దెచ్చి సత్యవతికి నమర్పించి
న శుభకాలమ్మున వారి నిరువురం దనచిన్న కొడుకునకుఁ బెండ్లి చేసె
నియ్యది విని యేను సంతుష్టుండ నై యుండ సంతట నతండును మత్క
ర్తవశమ్మున ననపత్యుండై రాజయత్తు న్యాధికతన మృతుం డయ్యె దాన
సత్యవతి దుఃఖాతురయై యున్నెడఁ గోడండు) రై నయంబాంబాలిక
లాపెం జూచి సహగమనంబున కాజ్ఞ యిమ్ముని పార్థించిన నాపె యొ
సంగక నన్ను స్మరియించిన నాకె మనోభావంబు గురైతింగి యే నట

కరిగి యాపిన్నతమ్ముని కార్ధ్వదైహికమ్ము లొసర్చి తల్లి నోదార్చి హస్త
వగరమ్మునన యుండి యొక్కనాడు కృతాంజలివై తల్లి! నన్నేల
రప్పించితి వచింపు నావుడు సత్యవతి పుత్రా! సీసహోదరు లిర్వురును
ననపత్యులై పరలోకమ్మున కరిగిరి వంశచ్ఛేదమ్మునకుఁ గొంకి నిన్నుఁ
దలంచితి మదాజ్ఞంజేసి గాంగేయుననుమతమ్మునఁ గురుకులాభివృద్ధి కై
కడంగి కాశిరాజసుతలయందు సంతతిం బడయు మిద్దాన దోషంబు
వాటిల్ల దన నేను జింతాలజ్ఞానుగ్నుండనై యమ్మహాభాగ కతివినయ
మ్మున నిట్లంటి.

౬౮౧

ఉ॥ ధర్మ మెఱింగి యేను బరదారసమాగమ మెట్లొనర్తు ? దు
ష్కర్మ మొనర్చి వంశమును గాచిన దానఁ గరించి యెంతయుఁ
శర్మగతిం బితృప్రీతి సంతస మందునె ? న్యాయశాస్త్ర స
త్కర్మములుఁ బురాణములు మత్కృతముల్ జనసి? యెఱుంగవే.

ఉ॥ నావుడు నన్నుఁ జూచి పదనమ్మున విన్నదనమ్ము దోషఁ బు
త్రా! విను పుత్రాశోకముకతిమ్మున దైన్యము వందియున్న నా
భావ మెఱింగి యిట్లొనరుపంగదవయ్య! తమంతఁ బెద్ద లే
యేవిధులొచరింతు రవియే మన కుత్తమధర్మశాస్త్రముల్. ౬౮౩

క॥ ఈవిధిదోషం బయ్యును, నాపచనంబునను నీకు న్యాయ్యం బగుదో
షావహ మయ్యును బెద్దల, చేవిహితం బైనదానిఁ జేయుదు రనఘుల్

క॥ అని పలుకునంత గంగా, తనయుఁడును దదనుసరణము దగ నిట్లను నో
యసఘా! జననీవాక్యము, గొని విహరింప కిటు లేల ఎంతెదుచెపుమా

క॥ అని యాతండును జననియు, ననుఁ బురికొల్పిన విచారణం బుడిగి జగ
జ్జననింద్య మైవయ్యాకృతి, కనుమోదించి రతీఁ గొంటి ననుజాంగనతో

ప॥ అంత సయ్యంబిక నాయెడల విముఖత్వమ్ముకం బొదలి కను
మూయుటకుఁ గనలి “నీ కంధుం దుద్భవించు” నని శపియించి మఱు
నాడు రహస్యమ్మున శాపకారణంబు నెల్లి కెఱింగించిన నాపె శోపించి
నన్ను శిక్షించి మరల నిట్లానతిచ్చె.

౬౮౭

ఆ॥ వె॥ కాశీరాజతనయ కడుజన్మమునఁ, బొలుచుమగువ యంబచె
య లనఘ, దానిఁ గొని మఱొక్కతనయునిఁ గను మంఘఁ,
డగునె రాజ్యమునకు నర్హుఁ డనుడు. ౬౪౮

వ॥ జననియానతింజేసి విచిత్రవీర్యద్వితీయభార్య ఋతుమతి
యగుదనుక నట వసించి యుక్తకాలమ్మున లజ్జితాననయై శయనాగార
మ్మున నున్న నాకడ కగుడెంచినయత్తన్విం గలయ నుంకించితి. ౬౪౯
క॥ రసహీనుని జటిలునిఁ దా, పనుఁ గేళీలోలు నన్నఁ బరికించి రసం
బెసఁగమిన్వేదవదనయై,యనమంజనబుద్ధిఁ బొందు తానుగయగుడుక

వ॥ పార్శ్వమ్మున వేపమాన యగునామఱఁదలిం జూచి కోపించి
“గర్భమ్మున నన్నఁ గాంచిపాండుర వైతి గాన నీకొమరుండు పాండుం”
డగు నని శపించి యాశ్రయి నెట్లో యాపెతోఁ గడపితిఁ బిమ్మట యుక్త
కాలమ్మున నిరువురకును సంధుండును బొందుండును గ్రీమమ్మున నుద్భ
వించి ధృతరాష్ట్రపాండునామమ్ములఁ బ్రసిద్ధు లైరి, వారలం జూచి సత్య
వతి వైమనస్యమ్మున ముదమెడిలి సంవత్సరాంతమ్మున నన్నం జూచి
యిట్ల నియె. ౬౫౦

క॥ పాయక నాయానతిచే, దాయాదులఁ గంటి వంధతాపాండుత్వా
పాయసమువేతులేగతిఁ, జేయఁగ నగు రాజ్యమేమిసేయుదుఁబుతా

వ॥ కావున రాజ్యార్థం డగుతనయు నొక్కఁడఁ గని నన్నానం
దింపఁజేయు మని యంతాళికం గని మరల నాపొందున కియ్యకొల్పు
టయు నాపె యత్త కుత్తరంబీక శయనాగారసంగతుండ నగునాయొద్ద
కురూపయావనసంపన్నయు పచిత్రాంబరాభరణయుఁ జందనదిగ్ధగాత్ర
యుఁ బుష్పమాలాలంకృతయు సుకేశీయు హంసగామినియహావభావ
సంయుక్తయు నగు తినదాసిం బనిచె. ౬౫౩

ఉ॥ నారద? యేమి సెప్పుదు మనంబున కాచెలి నచ్చె దానిబల్
నేరువుఁ జెయ్యులుక సురతలీలలునా కనుకూలరీతిఁ జె

న్నారెఁ దదీయసంగతు లసంగకలానుమతమ్ము లయ్యె సా
ధారణరీతి నిస్వరకుఁ దారసమై తగఁ గూర్చి యొప్పగఁ. ౬౫౮

ప॥ దానికిఁ బ్రీతిం జెంది పరవశం బైనచిత్తమ్మున.

గీ॥ సత్యవాది కలాశాలి సర్వలక్షణములఁ బొల్పెడివాఁడు విన్నాణ
మైన, రూపెనగువాఁడు నీ శొక్కురుఁడు సుతుండు, కలుగు నని
పర మిచ్చితఁ గాంత కంఠ. ౬౫౯

ప॥ విదురుం డుద్భవించె నిట్లు మాయావశమ్మునఁ బరక్షేత్రి
మ్మున మూగురఁ గొమరులం గని శుకవిరహజనిత వ్యగుశోకమ్ము వాసి
సంతుష్టాంతరంగుండ నైతి నరూపయు నిరాలంబయు జ్ఞానులకు సయి
తము మోహకారిణియు నగుమాయ యకృతాత్ముల కేరికిం ద్యజిం
ప రాదు. ౬౬౦

గీ॥ తెల్లియెడఁ గల్గుబంధంబు దవులఁ జేసె, నాత్మజాతులయందుఁ దదా
ది నాకు, మనము జోలాయమానమై కనదు శాంతి, యనఘ ?
యొక్కెడ నిశ్చయం బంద కుండు. ౬౬౧

చ॥ కరినగరాధివాస మొకకాలమునందు; సరస్వతీతట
స్థిరత యొకిప్పు; వేటొకగతిఁ జరియించుట యొక్కవేళఁ; గా
ని రహి నొకప్పు నిశ్చలత నెక్కొనునైఖరి గాన రాదు జ్ఞా
నరతి నెకప్పు డెప్పుడో మనమ్మున నీగతిఁ దోచు నారదా. ౬౬౨

చ॥ శొమరులఁ గంటి మూఁగురను గొంకక; యొక్కనిఁ గాని నాకు శ్రా
ద్ధము నొనరింప నర్హునిఁగ ధర్మము లొప్పవు పారదారసం
గమమునఁ బుట్టువుత్సృకులు గర్మ మొనర్పఁగ యోగ్యులే? వృథా
కృమమున మాయలోఁ బడితిఁ గర్మవిదుల్ బహి శెట్ట కుందురే.

ప॥ అని మంతనమ్మునఁ బశ్చాత్తాపమ్మునఁ గుందుచుండుఁ బదం
పడి మత్తుత్సృం డగుపాండుండు బలవంతుం డగుభీష్మసనుమతమ్మున
రాజ్యమ్ము వడసె దానంజేసి యానందించితి. ౬౬౩

గీ॥ శూరి సేనునియాత్మజ సుగుణ కుంతి, మద్రాజకుమారిక మాదిరి
వీర, లిరువురును నాత్మ పత్నులై యెనక మెసంగె, బాండు భూపా
లకుండు రాజ్యభార మూని. ౬౬౧

ప॥ ఒక్కెడ ద్విజశాపము నంది నిర్విణ్ణుడై రాజ్యము విడిచి
యరణ్యమున కరిగె నవ్వార్త వినుకతన నాకు మరల దుఃఖం బను
సరించె. ౬౬౨

క॥ సతు లిరువురు గొలువంగ నానుతుండున్నెడ కరిగి కొన్ని నూక్తుల
మోదా, నివృతుఁ జేసి కరినగరసం, స్థితు ధృతరాష్ట్రుఁ గని యరుగు
దెంచితి నిటకు. ౬౬౩

ప॥ పిమ్మట సతండు సతీయుగ్మమునందు ధర్మానిలేంద్రాశ్వినుల
కతన ధర్మసమ్మతముగ డైత్యజాలఁ బంచపాండవుల యుధిష్ఠిరభీమసేనా
ర్జునసకులసహ దేవు లనువారిం గనియెఁ బదంపడి యాతండ్రికొక్కనాడు
రహస్యమున మాదిరిం గాఁగిలించినకతన శాపదగ్ధుడై మృతుండై ప
రలోకమున కరిగెఁ బదంపడి మాదిరియఁ బతివరాయణయై యగ్ని
ముఖమునఁ దదనుగత యయ్యెఁ బిదప శోకమగ్న యగుకుంతి నూతా
ర్చి యచ్చటిమునులు సుతసహితముగ గజపురమునకుఁ దోడ్కొని వచ్చి
భీష్మసకును ధృతరాష్ట్రునికును నొప్పు జెప్పి రీవృత్తాంతము విని యేను
హర్షశోకముల కాధారంబ నైతి నంత నప్పాండవులు భీష్మవిదురధృ
తరాష్ట్రులచేఁ బ్రీతిపూర్వకముగఁ బొషింపం బడుచుండఁ గూరమా
నను లగుధృతరాష్ట్రకొమరులు దుర్యోధనాదులు వీరలతోఁ బరస్ప
ర వైరములఁ బొదలుచుండిరి పిదప ద్రోణాచార్యుం డేగుదెంచి భీష్మ
నిచే సన్మానితుండై యక్కుమారులకు విద్యలఁ గఱఁపుచుండె. ౬౬౪

గీ॥ మున్ను గనినప్ద కుంతిచే ముక్తుఁ డైన, కర్ణుండును సూతునింటఁ
జక్కఁగను వృద్ధి, నంది దుర్యోధనప్రియుడై యొసంగె, దానదు
ర్యోధనుండు తిద్దయుఁ గడంగి. ౬౬౫

ప॥ భీమోదులయెడ నధికనైరమ్మ గనుటకుఁ జింతించి ధృతరాష్ట్రుండు విరోధశమనమ్మునకై పాండవులకు వారణావతమ్మున నివాసంబేర్పఱిచె నంత నప్పట్టణమ్మున. ౬౬౬

గీ॥ కుటిలుఁడు సుయోధనునియాజ్ఞఁ గొని పురోచ, నుండు నిర్మించె జతుగృహమండలంబు, నచటఁ జిచ్చునఁ బాండవు లడఁగి రనుచు, విని మనుమలై నకతన దుఃఖనిధి నైతి. ౬౬౭

ప॥ అట్లు దుఃఖించుచు వనమ్మునఁ గుంతీసహితమ్ముగఁ బాండు పుత్రులు గన్నట్టి న సఖండానందభరితుండ నైతి. ౬౬౮

క॥ పిమ్మట మత్స్యేతితులై, నమ్మతి మృషదునిపురంబు చని రేవుకు పొంక మ్మగుభూదైవతవె, పమ్ముల నప్పగ్గు లతికృత్యము దొడరక.

చ॥ నరుఁడు పరాక్రమక్రమమునకా ద్రుపదాత్మజ గెల్చి తెచ్చె నే పురకును సాధ్య యయ్యె నలపుష్పసుగంధియు; గొంతియాజ్ఞఁ దత్పరిణయముం గనుంగొని ముదంబు నెదం గనినాఁడ మీఁద న త్సరుణియుఁ బార్థులుం గలసి దంతిపురమ్మున కేగి రిమ్ముగక. ౬౭౦

ప॥ ధృతరాష్ట్రుండును వారలకు ఖాండవప్రస్థమ్ము నివాసమ్ముగాఁ గల్పించె నఁక గృష్ణసహాయుండై యర్జునుండు పావకు సంతృప్తుఁడనె.

క॥ వారలు లోకోన్నతులగు, శూరులుపాండవులు రాజసూయ మొనర్పం, గా రహి తద్వైభవమును, నారసి యెంతేని మోద మందితి నాత్మక. ౬౭౧

ప॥ మయనిర్మితం బగుతత్సభ విశేషంబు వక్కాణింప నలవి గాదు తద్వైభవమ్మునకు సైంధవక దుర్యోధనుం డసూయూగ్గిస్తుండై వారలతో దురోదరం బొనర్చి దుష్కృతకుశలుం డగుశకునికతన ధర్మజు నోడించి రాజ్యమ్ము గైకొని యంతఁ బోక వోవది నవమానించె.

క॥ వనమునఁ బండ్రెండ్రెండులు, మనుషలు పాండవులు ద్రుపదమహిపాత్మజతో, నెనసిరి కష్టమ్ముల నా, నన మది హేతువుగ దుఃఖమగ్నతఁ గాంచెక. ౬౭౨

క॥ ఈక్రియ సుఖదుఃఖముల, కాకర మగుభవమునందు నడుగంటితి ధ
ర్మాకలన మెఱిగి భ్రాంతిం, జేకొనునా కొక్కతెఱువు సెప్ప
మహాత్మా. ౬౭౧

నారద వివాహము.

క॥ ఎక్కడినతు లెక్కడినతు, లెక్కడితలిదండు) లకట! యే నిక్క
రణిం, జిక్కితి సంసారమ్మున, మక్కువమెయి భ్రాంతి మిగుల మఱ
పించుటచే. ౬౭౨

క॥ డోలారూఢంబై మది, వాలాయము మదము దక్కి వంతం బడు
నా, కేలీల సౌఖ్యనుబ్బు జ, టాలాగ్రణి? దెప్పవే? కటాక్షము
పేర్చి. ౬౭౩

ప॥ ఇట్లు మాటికిం బ్రార్థించునాకు నారదుం డిట్ల నియె.

క॥ పారాశర్య? పురాణా, ధార? యిటుల్ సారెసారె దర్శింపకు సంసా
రమున మోహరహితుం, డారయ లేడొక్కరుండు నని యెఱుఁ
గవొకో. ౬౭౪

గీ॥ హరిహరవిరించులును గపిలాదిమునులు, మాయలోఁ బడి సంసార
మార్గమందుఁ, బొరలువారల; సక మునుల్ పొగడుచుందు),
జ్ఞాని యని; నేను నట్టిడఁ గను మొకింత. ౬౭౫

గీ॥ మోహసంగతిఁజేసి యోమునిపరేణ్య, భార్యకై మును నాడడవా
టులెల్ల, విస్తరించి వచించెద వినుము దాన, నడఁగు నీసంశయము
లెల్ల ననఘచరిత. ౬౭౬

ప॥ ఒక్కనాడు నేనును బర్వతుండును గలసి భరతఖండంబు
చూడం జని యందంద తిరుగుచుఁ బుణ్యక్షేత్రమ్ము లాలోకించుచు
మున్యాశ్రమమ్ములు దిలకించుచు నొక్కసమయమ్మున నొకసమయం
బొసర్చికొంటిమి. ౬౭౭

క॥ మంచియుఁ జెడ్డ యనుచు లో, నెంచక మనయాత్మఁ బొడమునిచ్చు
ల మనలో, నించుకయు డాఁపఁగాఁ జన, దంచితగతి నొక్క రొకరి
కది చెప్పఁ దగు. ౬౭౮

ప॥ ఇట్లు పరస్పరమును సమయం బొనర్చికొని మైత్రీ యెనంగ
స్వర్గలోకమ్ము విడిచి భూలోకమ్మునఁ గ్రుమ్మరునంత గ్రీష్మాంతం బరుగు
దెంచె. ౬౮౩

క॥ చాతుర్తాస్యవ్రతమును, బ్రీతిక సంజయుఁ డనునొకపృథివీశుపురం
బేతెంచి సలుపుకొంటిమి, యాతనిసదసమ్మునకొ గృతావాసులమై.

ఉ॥ నాలుగుమాసముల్ దగు ఘనం బగువర్షము లానెలల్ సుఖ
శ్రీ లలిఁ గోరుమానవులు సేయఁగ రాదు పృవాస ; మాషయికొ
బోలు నొనర్ప నంచుఁ దలపోసి సుఖమ్ముగ సంజయుండు స
చ్చీరుండు గొల్వఁ దత్పురి వసించితి మెంశయు సంతసమ్మునకొ.

ప॥ అన్నరనాయకుండు మాకుఁ బరిచర్య యొనర్పఁ దనకూఁ
తు దమయంతి యనుదాని నియోగించె. ౬౮౬

గీ॥ స్నాన మొనరింప జలము భోజన మొనర్ప, నిష్క మగువస్తువులు
శయ్య యెద్దియేని, గోర నయ్యవి మా కిడుఁ గొనరి కొనఁగి, హెచ్చు
తగులు లేకుండ నిగురుఁబోడి. ౬౮౮

న॥ ఇట్లక్షన్నియ మమ్మిరువుర సేవింపవేదాధ్యయనమ్ములను గాన
వినోదమ్ములను గాలమ్ము పుచ్చుచుంటిమి. ౬౮౯

మ॥ అనుకూలమ్ముగ వీణ సున్వరయుతం బొనట్లు సారించి నె
మ్మన మానందరసామృతార్థ వమునకొ మగ్నమ్ముగా సామవే
దనినాదం బొనరింప దాని విని యత్తన్వీళిరోరశ్న మె
క్కిన మోహంబునఁ బేర్చి నాయెడలఁ దాఁ గీలించె గామార్తయై.

క॥ ఆతరుణీరత్నం బిటు, చేతోభవుబారిఁ దవలి చేసెడిచెయ్యల్,
ప్రీతి గలిగించె నాకుఁ బు, రాతనకర్తములు నాట రావెవ్వరికే.

ప॥ ఇట్లు నాయందు లబ్ధానురాగ యగుకతన సక్త లికిమిన్న
స్నానపానాద్యసచారములయందు మాయీరువుర కొక్కింత భేదంబు
పల్పుచుండు. ౬౯౦

సీ॥ స్నాన మొనర్చునుష్టజలంబునాకిచ్చు శీతలోదకమిడుఁ జెలియయతని
కింపై నపెరుఁగు నా కింతి వడ్డననేయుఁ దక్రంబువోయునత్త పసికతివ
శయ్య గల్పించుఁ బ్రశస్తమ్ముగానాకు నాతని కొకభంగి నలవరించు
సాగసుమేలే చూపులఁజూచునక బేర్చి మైఁజూడదారీతిగానుదతియతని

గీ॥ నెల్ల యువచారముల నిట్లు లేకరీతి, మాని తనుఁ గొంచెపఱుచుట
మానిగాంచి, నందియము సేపునమ్మునఁ బొందుపడఁగ, నన్నుఁ గ
ని యిట్లు లను మంతనమ్మునందు. ౬౯౨

ఉ॥ భోజనమజ్జనాదుల సపూర్వపుఁగృత్యములక మనోభవ
శ్రీ జనియింపఁ జేసెడివిశిష్టవిలాసముల న్నినుం గనుక
రాజతనూజ యక్కరణి నక గనకుండెడి నిక వరింపఁగా
నాజలజేక్షణామణికి నాన్ధ జనింపఁగఁ బోలు నద్ది రే. ౬౯౩

ప॥ సీమనమ్మును సత్త లోదరియందు లగ్నంబకాఁ గనుపట్టెడి.

క॥ మనమనములఁ గలసంగతు, లనయము చెప్పికొనవలయు నం చప్పు
డొన, ర్చినసమయము మఱువంగఁ, జనునే! సత్యము వచింపు
నందియమేలా? ౬౯౪

ఉ॥ నావుడు లజ్జ పెంపు పదసమ్మును వంపఁగ నెట్టకేలకుక
భావము డాఁపరామి నిటు పర్వతుతో వచియించితిక మునీం
ద్రా! విను మీలతొంగి నను నాథునిఁగా మదిఁ గోరె నట్ల నా
కినలినాక్షియందు రమియించె మనం బిఁక డాఁప నేటికి. ౬౯౫

ప॥ అనుమాటలకుఁ బర్వతుండు గోపాకులుండై నన్నుం గాంచి
సమయోల్లంఘనం బొనర్చి నన్ను వంచించితివి గాన వానరవక్త్రం
డవు క మ్మని శపించె ననుపదంబ యేనును నోర్పులేమిఁ దాదృశుండైనై
యిట్లు ప్రతిశాపం బిచ్చితి. ౬౯౬

గీ॥ స్వల్ప మగునపరాధంబు సైఁప కిట్లు, శాప మిచ్చిననీ కిఁక స్వర్గ
వాన, మెడలి మర్త్యమ్మునన వసియించుటబ్బు, ననుకు శాపోపహతి
నేగె సతఁడు దరలి. ౬౯౭

క॥ వానరవక్త్రుడనై వీణానినదం బొప్పఁ జేయునన్నంగని యా,
మీనేక్షణ గానాదర, మూనుటఁ దా వై మనస్య మూనదు వింటే.

గీ॥ అనిననిట్లంటినేనునోమునివ రేణ్య, సుందరాన్యండవెల్లెతిసుదతినిన్ను
నేగతివరించె బర్వతుండేడకేగె, సంగమంబెట్లుచెల్లెఁ జెప్పంగఁ
దగదె. ౬౯౯

క॥ నావుడునారదుడనువ్యాసా? విను గూయాచరిత్ర మతిగహనము
కా,దే నారింపఁ దరంబే, యేవారికినైన నెందునేనియుఁ దలపఁ.

ప॥ అట్లుమద్భాగినేయుండగు పర్వతుండు శివుండైయరిగిన నే
నత్యంతదుఃఖితుండనై యటనుంటి నక్కనైమిన్న యథాపూర్వముగ
మత్సేవాపరాయణయై యుండెఁ బదప నత్తలోదరికి వివాహంబొ
నర్ప నెంచి సంజయుండు మంత్రి కిట్లనియె ౭౦౦

ఆ॥ వె॥ వరునిరూపవంతు వరగుణసంపన్ను, సుకులజాతు ననఘు శూరు
నొకనిఁ, జూడు మీలతాంగిసాగసునకనుగుణుఁడైనవానిఁ బెండ్లి
యాచరింతు. ౭౦౧

ప॥ నావుడుమంత్రీరాజా? తాదృశులగు రాకొమరులనేకులు గల
రందు నీకెవ్వండు నచ్చు నక్కుమారుం దెచ్చి కన్యాదానంబు విధిచో
దీతంబుగ నొనర్చి కృతార్థుండ వగు మనుడు సంజయుండు తదన్వేష
ణాయత్తచిత్తుండై యున్నంత దమయంతి యంతియు ధాత్రీముఖమ్ము
న విని తనమనోరథం బద్ధానికే దెలిపిన నయ్యది వృపాలుపాలికిం జని
తద్వచనమ్ములు గా నిట్ల నియె. ౭౦౩

ప॥ జనకా ! నారదునిఁ వరించి యితిరేచ్చాశూన్యనౌ నన్ను న
న్యని కీ నెంచకు నక్రిశూన్యమయి సంశోషప్రదంబై రసం
బున నతొరతి నొప్పి మీనముల కిమ్ముం గాకన్విర్దుష్టతం
దనరుఁడనన్వహతీనినాద మనుసంస్మరిం; బందు నే మిన్నితా. ౭౦౪

ప॥ అని దమయంతి విన్నవింపు మనియె ననుడు వృపాలుండు
నమీషమ్మున నున్నతనభార్య యగుకై కేయి జూచి. ౭౦౫

గీ॥ ధాత్రిచెప్పినమాటలు తరుణి వింటె, వరునిగా నెట్లుగోరె నవ్విన
రాస్యఁ, గోరె గాకెట్లు లీఁ దగుఁ గుటిలయాపుఁ, డాతఁ డెటు ద
గు మనదమయంతి కకట. 20౬

వ॥ బుద్ధిహీనతం జేసి కన్నియలకుఁ గార్యాకార్యములు తెలి
యకుండిన వారించుట మనకుఁ గర్జం బగుట నీవు భిక్షుకుం డతఁ డని
చెప్పి బోధింపు మనవుడుఁ గైకేయి మంతనమ్మనఁ బుత్రి కిట్లనియె 20౭

చ॥ లత కెనవచ్చి యెక్కుడు తళతళఁబోలెడి నీదుమేను; రూ
క్షతనుఁ డతండు భస్మమును సారెకు మెత్తుటఁజేసి; సుందరం
బతివ? భవన్ముఖం; బకట? యాతఁడు గోతిమొగమ్మువాఁడు న
మ్మతుఁ డెటు లాయె నారదాఁడు? మాటలపొందిక గోతికొప్పునే

క॥ నరులకు వానరులకు, నెక్కరణిక్ మాటలు పొసంగుఁ గాకతఁడు
నదా, తిరుగుఁ భిక్షుకుఁడై యాదర మెటు నీ కబ్బె నిట్టితాపను
మీఁదఁ. 20౮

ఉ॥ అందముగోరుఁ గన్నె; నృపులం దది వొల్పు లతాంగి? యిట్టిని
మందత కేమి యందు మతిమాలిననీ కయి కుండె రాజు, సాం
పుం దగుమోలతీలత బుబూలనగోపరి లగ్న మైన దా
నిం దిలకించి భేదమును నెక్కొనకుండెడివార లుందురే 209

క॥ మృదుతాంబూలీదళముల, నెద నుష్ణిమ్మున కొసంగ నెవఁ డొప్పె
డీ?నా, రదుచేతఁ డడ్డ నినుఁగని, ముదితలు నన్వారె వివాహమున
నాతలీ. 210

వ॥ అని పలుతెఱఁగులబోధించుతల్లికి గానరనకోవిద యగునద్ద
మయంతి నాయెడఁ గృతనిశ్చయయై యిట్లనియె 211

క॥ మొగమును సామ్రాజ్యమును, సొగసును ధనమేల శుద్ధశుంతకుఁ
దల్లీ? మొగమును సామ్రాజ్యమును సొగసును ధనమేల రసవశుం
డీతనికిఁ. 212

క॥ గానరసమున హరిణులు, మే నెఱుంగక పాణ మిచ్చి మేల్ పడయ
నినీ! మానవులు గొండతీరన, మానంగాలేరుజన్మ మది యెందులకో

గీ॥ అరయ సప్తస్వరాత్మిక యైనవిద్య, నెఱుంగు నారదమునిచందుఁ
డెఱుంగు హరుఁడు, వేళిలు మడిచి వచింపఁగ వేటొకండు, గానఁ
గా రాఁడు మూడులోకముల నెందు, 20౫

చ॥ ధనమును రూపమున్ మిగుల దర్పము గల్గి రసజ్ఞభిన్నుఁడౌ
జనవరు గర్వధూర్వహు వెనక్ వరియించి తదీయమైతి నె
క్కిను చెలికిం బ్రతిక్షణ మగున్ మరణంబు రసజ్ఞుడై నని
ర్థనుని వరించి తాఁ బ్రతిపదమ్ము ముదమ్మున నుండ నయ్యెడిన్. 20౬

గీ॥ మూర్ఖనాజ్ఞానభేదమ్ము మొట్టమొదటి, కరసి స్వరవేదీయై గామ
పరిచితిఁ గని, యచ్చరసవేత్త యగునరుం డంగవికలుఁ, డయ్యునా
నంద మొనఁ గూర్చు సంగవలకు. 20౭

క॥ స్వరవేత్త యైనగాయక, వరుఁ డిడుఁ గైలాసనుఖము వమ్ముగ మూ
ర్ఖుల్, సురనదికి సరస్వతికిం, దిరుగుదు రీరస మొకింత దెలియనికతనన్

క॥ స్వరభేద మెఱిఁగెనేనియు, నరుఁ డయ్యును సతఁడు దేవనాథుఁడ
దానిం, బరిశీలింపఁడయేనిన్, సురనాథుం డయ్యుఁ బశువును మ్మ
తఁ డంబా. 20౮

గీ॥ మూర్ఖనాతానసమ్మోహమున మనమ్ము, గరఁగుహరిణులు పశువు
లు గావు నూవె, దాని విని సంతసంబు సందనినడండు, తల్లి! పృ
త్యక్షపశువు శుభ్యముగ వినుము. 2౦౯

క॥ వినఁ జెవులు గలిగి మోదం, బెనయనియరసికులకన్న నెంతే మో
దం, బును గానరసముకతనన్, గనుఁజ్రోత్రములు మేలు కాకోద
రముల్. 2౧౦

క॥ గానంబువినికి పశువుల, నానందరసాబ్ధి నోల లాడించెడి న, ద్దాని
వినఁ బెద్ద లాదర, మూననిచో వారిజన్మ మొకజన్మంబే. 2౧౧

చ॥ తెలియఁడు గాక నారదునుదీర్ఘ గుణములు రాజు; ముజ్జ గం
బులుఁ గలఁడే యొకం డతనిఁ బోల్పుఁగ గానమునందుఁ; బూర్వమే
వలచినదాన నమ్మునిని; వానరవక్త్రము శాపకారణం
బలవడి నేఁడు వచ్చె నెటులైన నతండు ప్రియుండు నా కగున్. ౭౨౩

క॥ తురగాన్యులుగా రేకి, స్వరులెల్లరువారిఁగించినరుఁడెవ్వడు గా
నరసజ్ఞుఁడొదరింపఁడు, మురువందియువిదైలేని మొగమేమిటికిన్. ౭౨౪

వ॥ అమ్ముని యెట్టిఁడైన నాకుం బ్రియుం డతనిఁదక్క వేటొ
క్కని మదనుండైన నే నొల్ల ననియు నాగ్రహమ్ము ద్యజియించి న
న్నమ్ముని కిచ్చి వివాహం బొనర్పు మనియు నీ వరిగి మజ్జనకునకు బో
ధింపు మనుడుఁ గైకేయి భర్త కడ కరిగి కడచినవృత్తాంతమ్ము విన్నవిం
చిన సతండును నా కొనఁగ నంగీకరించి వివాహసంభారమ్ము లొనర్చి వి
ధివిధానంబుగఁ బెండిలి యొనర్చెఁ బిమ్మట వానరవక్త్రుండ నగుకతన
దండహ్యమానం బగుమనమ్ముతో నచ్చటన యుంటి నక్కన్నియ న
న్ను నేవింప నేతెంచినప్పుడెల్ల మన్తసంబు శోకమగ్నం బగు న్నావై
రూఢ్యమ్మునకు దమయంతి యించుకేనియు శంకింపక సంతనమ్మునం బొ
దలు సెట్లుకొంతకాలం బరుగుమీఁదఁ బర్వతుండు నానాతీర్థములు
నేవించుచు ధరణిసెల్లడఁ గుగ్రమ్మరి మగుడ నెన్నఁ జూడ నేతెంచి నా
చే నన్నానితుండై యాసీనుండై నన్నుం గృతదారు వానరాన్యుఁ జిం
తావిష్టఁ గాంచి యత్యంతదుఃఖితుండై మేనమాను నగునాయెడ గ
య గలిగి యిట్లనియె.

2౨౫

గీ॥ కోపమున మున్ను శాపమ్ము గొంక కిడితి, నిపుడు నిష్క్రమితి నొన
రింతు నీనృపాల పుత్రికై, కరుణించితఁ బూర్వరీతి, సుందరాన్యుం
డ వగుము మత్సుకృతపతిమ.

2౨౬

వ॥ అంత నేనును సతని కిట్లంటి నీశాపమ్మునఁ గలుపితచిత్తుండ
నై శపించితి నిపుడు ప్రసన్నుడనై నీకు శాపమోక్షం బొనర్చెద
నెప్పటియట్ల నీకు స్వర్గగమనం బలవడుఁగాక నాపుడుఁ బర్వతుండు

సంతుష్టుండై తనంత స్వరిగై, బడపడిరాజపుత్రి పట్టరానిసంతోషమ్ము
నఁ దల్లికడ కరిగి యిట్లుచిన్నవించె. 222

గీ॥ మాత? నీదుజామాతకు మగుడ నుండ, రాస్యత ఘటిల్లై బర్వతుం
డాగ్రహంబు, విడిచి శాపమ్మునకు ముక్తి నుడువుకతన, ననుడుభర్త
కుఁ జెప్పె నయ్యతివ యరిగి. 223

ప॥ పిమ్మట సంజయుండు తద్వచనశ్రోవణంబున సంతుష్టుండై స
మంత్రీపురోహితమ్ముగా నాకడ కరుదెంచి పారిబర్హిం బొసఁగి మద్భా
గినేయునకుఁ దగుధనం బిడి గారవించె. 224

క॥ ఏరికెనైనఁ గలదె సఁ, సారమ్మున సౌఖ్య మెట్టిజ్ఞానులకున్ మా,
యారచన దాట శక్యమె, యారయు మిది యెల్ల నాకు ననుభవ
మయ్యెన్. 225

గీ॥ కానుమును గోధమును నహంకారము మద, మత్సరంబులు లో
భంబు మమత యివి య, హీనబలములు వీని జయించు నెవఁడు,
త్రిగుణపాతుకమై యొప్పు దేహ మొంది. 226

ప॥ వినుము మున్నొక్కనాఁడు విష్ణువుతో వనమ్మున నేగుచు
హాస్యవినోదమ్మున నమృహత్తుకతన నేను స్త్రీరూపమ్ము గని మాయాబ
లమోహితుండ నగుటంజేసి యొక రాజునకుఁ బత్నినై యనేకులఁ గొ
మరులఁ గంటి నావుడు నే నిట్లంటి. 227

ఉ॥ నారద? సందియం బొకఁడు నామదిఁ దోఁచెడి జ్ఞాని వైననీ
వేరహి నారి వైతి? సుతు లేనపునంగతి నుద్భవించి? రీ
పూరుషభావ మెక్కరిణి బొందితి పిమ్మట? మాయ యెంతకు
న్నేరదె తన్మహత్త్వము గణింపఁ దరంబె వచింపు నావుడున్. 228

నారదుఁడుస్త్రీయనుసంతతింగనుట

ప॥ నారదుం డిట్లును దేనికతన బ్రహ్మదిస్తంబపర్యంత మీజగం
బు పరిభ్రమించుచుండు నమాయ దుర్విభావ్యము నజయు యోగిను
రైయయు నని యెఱుంగుము. 229

గీ॥ సత్యలోకమ్మునుండి నున్వరము సామ, గానము నొనర్చికొంచు నేఁ
గదలి విష్ణు, దర్శనాకాంక్ష నెమ్మదిఁ దవిలి యరిగి, సకలలోకమ్ము
లును బేర్చి సంచరించి. 23గి

శా॥ శ్వేతదీపమునందుఁ గొస్తుభమణిశ్రీరాజతోరస్థులున్
బీతద్యోతిపటున్మహాత్ము గరుణాబ్ధిన్ శంఖచక్రాదిన్
పేతున్ బాహుచతుష్కభాసురు జలస్థితాంబుదశ్యాము ల
క్షీతస్త్రిసహచారిఁ గంటి నతులకీడాపరున్ శ్రీహరిన్. 23జ

ఉ॥ ఆతనిభార్య రూపవరయూవనగర్విత సింఘజాత భూ
పాతతిభాసమాన ననుఁ జక్కటిఁ గాంచి గృహమ్ములోనికిన్
వే తరలెన్ బదంపడి కవిప్రవరేద్యు రమేశు మ్రొక్కి శం
కాతిగమైనచేతమున నమ్మధువైరికి నిట్లు వల్కితిన్. 232

క॥ విలుఁడనొ ధూర్తుండనొ నే, జటిలుఁడ జితమాయుఁడన్ బ్రశ
స్తహృదయుఁడన్, దటుకున ననుఁ గని చనె నీ, కుటిలాలక యి
ట్లానర్పఁ గూడునె యెందున్. 23౩

వ॥ నావుడు గర్వధూర్వహమ్ము లగుమద్వచనమ్ములకుఁ గనలక
వీణాలాపమధురమ్ము లగువచనమ్ముల నద్దేవుం డిట్లనియె. 23౪

క॥ పటేఁ దక్క నన్యనన్నిధి, సతి నిలువం దగదు నీతిచందం బిది యే,
మతిమంతు లైనమాయా, గతికిన్ లోబడక యుండఁగాఁ గలరె
మునీ. 2౩౫

క॥ జితమారుతులున్ సాంఖ్య, స్థితివేత్తలు నైనమునులు దేవతలును
ద, ద్గతు లగుచు నుండ, మాయా, గతి గీతజ్ఞునకు నీకుఁ గడవఁ ద
రంబే. 2౩౬

గీ॥ ఏనుబ్రహ్మయు శివుఁడును నిద్వితేజు, లైనననకాదులును దదధీను
లకటగి, దేవతిర్వజ్జనుష్యాదిదేహధారు, లం దెవఁడు దాఁటు నమ్మా
య నజ నమేయ. 2౩౭

ప॥ వేదవిదులొండె యోగవిదులుండెఁ ద్రిగుణమయదేహధా
రుల కాని యన్యులుకారు తాదృశుల కేరికిని నయ్యది జయింప వశ
ముకా దని యెఱుంగుము, మఱియు రూపహీనమ్మును స్వరూపకారి
యు నగుకాలమ్ముగూడఁ దతాత్మకమ్ముకా నెఱుంగునది. ౭౪౩

ఉ॥ కాలవశమ్మునక వఱలు జ్ఞానియు మూర్ఖుఁడు మధ్యముండు న
క్కాలమ సేయు ఛర్మరతుఁగా వికలాత్మనిఁగాఁ దదన్యుఁగా
శీలమొ కర్తమో యిటులుచేయుటకుఁ మఱి యన్య మెద్దియో
మూల మెఱుంగ రా దఖిలమోహనమై తగుఁ గాల మెయ్యెడక.

ప॥ అని చెప్పి యమ్మహామహుండు విరమించుటయు నేను వి
స్తయావిష్టుండనై మహాత్మా? మాయ యనఁగ నెట్టిది? దానిబలం బెం
త? రూపం బెట్లుండు? నది యెట వసించు? దేని కాధారం బగు? నాన
తిచ్చి నాకు నద్దాని నగుపడఁ జేసి యనుగ్రహింపు మనవుడు రమేశుం
డిట్లను నయ్యది త్రగుణయు సఖిలాధారయు సర్వజ్ఞయు సర్వసమ్మత
యు నజేయయు ననేకరూపయునై జగం బఖిలంబును వ్యాపించి
యుండు. ౭౪౪

ఆ॥ వె॥ దానిఁ జూడ సభిమతం బేని గరుడు నా, తోడ నెక్కు మిపు
డ తొలఁగి చనుద, మజతనూజ మాయ నరయంగఁ జేసెద, దా
నిఁ గాంచి భేద మూన నలదు. ౭౪౫

ప॥ అని వినతానుతుని సంస్కరించిన సతండు సన్నద్ధుండై య
రుగుడెంచెఁ బదంపడి యిరువురమును సతనిసధిష్ఠించిన నాగరుత్తం
తుండు వాయువేగమ్మునఁ గదలి హరిప్రేరితుండై వైకుంఠమ్ము విడిచి.

క॥ పురములు వనములు నదులుక. ధరములు మునివల్లెలుక హృద
మ్ములు మాకుం, గర మానంద మొసంగఁగఁ,దిరిగితిరిగి యాతఁడొ
క్కదేశము చేర్చెక. ౭౪౬

మ॥ అటఁ గన్గెంటిమి కాన్యకుబ్జ మనువీ; డాప్రోలికా జేరువక
దటరాజద్వివిధాగమంబు కమలాధారంబు నానావిధో

త్కటవర్ణస్వరభాస్వరాండజనముద్యవ్యధ్యభాగంబు సం
ఘటితానందము స్వచ్ఛనీరము తటాకం బొండు గానం బడెన్.

స॥ అయ్యెడ శ్రీహరి నా కిట్లనియె.

క॥ నారద? కనుగొంటివె కల్వారస్పన్నంబు సారసారావరసో
దారంబు స్వచ్ఛనీరం, బై రంజలునీతటాక మప్రతిహతమై. ౭౧౦

వ॥ అని పల్కుచు మందస్మితకందళితముఖారవిందుండై నాచి
చిటికెనవేలు వట్టికొని స్నిగ్ధచ్ఛాయం బగుతత్కటమ్మనకు డిగి సరోవ
రంబుపొంత దృష్టి నిగుడ్చి మరల నిట్లనియె. ౭౧౧

క॥ అరసితె సాధులచిత్తము, కరణిన్ స్వచ్ఛమ్ము లగుచుఁ గ్రాలెడిఁ
గంజా, త రజస్సారభవరిచితి, సురుచిరములు జలము లిందుఁ జూ
పలు వొగడెన్. ౭౧౨

వ॥ ఈసరోవరమ్మన స్నానం బొనర్చి పిదపఁ గాన్యకుబ్జపురమ్ము
వీక్షించి యరుగుదము మొదల నీవు స్నాతుండవు గ మ్మనుపదంబ
యేనును నొనర్చెద నావుడు వీణయు మృగాజనమ్మును నొక్కెడ నుం
చి తీరమ్మనకుం జని పాదప్రయోగనం బొనర్చికొని కరంబులు గడిగి శి
ఖాబంధం బొనర్చి కుశలు ధరించి కృతాచమనండ్లనై లోనికిం డిగి
స్నానంబు సలుపునంత. ౭౧౩

క॥ హరి చూచుచుండ నాకుం, బురుషాకారంబు వోయి భూషణకాం
త్యు, ధృతిమై స్త్రీరూపము కర, మరుదుగ సంప్రాప్త మయ్యె న
ది యే నెఱుంగెన్. ౭౧౪

వ॥ అంత హరి నాకృష్ణాజనమ్మును వీణయుం బుచ్చికొని గరు
డు నెక్కి యొక్కతఁగమ్మునన తనభవనమ్మన కరిగె. ౭౧౫

క॥ వ్యాసా? యేమని చెప్పదు, నాసంగతి వీణయున్ మృగాజనమున్
శ్రీ, వాసుండును స్పృతికిఁ దగులరు, కాసారము వెడలి తటము గ
నుగొనునాకున్. ౭౧౬

శా॥ ఆలీబా జెలిన్ సరోవరతటంబందుండి నల్లిక్కులున్
బోలం జూచెడివేళ భృత్యులు గజమ్మల్ గుట్టముల్ తోడ రా
నాలస్యం బొకయింత లేక యరదం బాదిక్కు రా నిచ్చి న్న
దా తొల్యం బడరక గనుంగొనియనుదాలభ్యజం డొప్పుగన్

క॥ నరసుందరివో? సురపం, కరుహాక్షివో? నాగకన్యకామణివో? కి
న్నరమత్తకాశినివో? యొం, టరివై యిట్లుంటి వక్కటా? గజగమనా
క॥ బాలవు యావనదూపవి, శాలవుఁ నినుఁజూచి మనము చంచలమై రా
గాలోల మయ్యెఁ బెండిలి, కాలేదే నీకు నిజముగాఁ దరళాక్షి

ఉ॥ ఏమిటి కీసరోవరము నెల్లెడఁ గన్గొనె దోలతాంగి? నీ
కై మరు లూనినాడ నను నారసి చేకొని పేర్ని మీఱ ని
స్సీమసుఖమ్ములం బడయఁ జెల్లదె యింత యనాదరంబె నా
గా మహిపాలసూను నటఁగాంచి వచించితి లజ్జపెంపునన్. ౭౬౧

క॥ నీయిచ్చవచ్చినట్టుల, న్యాయగతి న్నన్నఁ జూడు నావుడు నృపుఁడ
త్యాయత మగు ప్రేమమ్మున, నాయనురాగంబెఱింగినరయానమ్మున్.

ప॥ తెమ్మని భృత్యుల నియోగించిన వారలు చతుర్వాహ్యమ్ము
నుమృద్వాస్తరణసంయుతిమ్మును గౌశేయాంబరవేష్టితమ్మును ముక్తా
జాలవిభూషితమ్మును జతురశ్రమ్మును సువర్ణఖచితమ్మును విశాలంబును
మనోహరంబును సగుళిచికందెచ్చిన నద్దాని సధిరోహించి యారాజును
వృథువెనువెంటఁ దత్పరమ్మున కరిగి శుభలగ్నమ్మున నగ్నిసాక్షి కంబుగ
సత్నిచే వివాహిశనై సాభాగ్యసుందరి యనునామమ్మున నొప్పి యతిని
కిఁ బ్రాణమ్ముల కెక్కుడై సంభోగ సుఖమ్ము లొసఁగూర్చుచుంటి. ౭౬౩

ఉ॥ ఆనృపుఁ డెల్ల కార్యములయం దపరక్తి వహించి మించి యు
ద్యానములందు దీర్ఘకలయందు గృహమ్ములయందు వాహణీ
దూనమన్నుడై రతులతోఁ దులఁదూఁగుచు రాత్రియుం బవలో
తా నెఱుఁగంగ లేక పరతఃత్రితి పర్తిలు నా కధినుఁడై. ౭౬౪

శా॥ వ్యాసా? యేమనిచెప్ప వచ్చు విను మాయాచాకచక్యంబు కీ॥
 డాసక్తిక దగు లొందునా కడఁగె బ్రహ్మజ్ఞానపుంభావని
 శ్వాసంబుల్ మఱి యేన పట్టమహిషిన్ సర్వంబు నాసొమ్మ నా
 కేసాధ్వీమణు లీడటంచు మది నెంతే దాల్తు గర్వాంధతక. ౭౬౫

గీ॥ ఇటు లహర్నిశ మాభూపు నెనసి ద్వాద, శాబ్దముల్ కామకేళీవి
 హారములను, గొనఁగ నంతట వేకఁటి యనుఘటించె, బార్ధివోత్త
 ముఁ డానంద వార్ధి మునుఁగ. ౭౬౬

క॥ చూలాల్పిన్ ననను భూ, పాలుఁడు దగ బుజ్జగించి బాలరా? నీ కెం
 దే లోలత నాఁ జెప్పం, జాలక లజ్జాభరం బశక్య మ్మగుటక. ౭౬౭

క॥ పది నెలలు నిండఁ గంటి శు, భదినమ్మన న్నొకతనూజాఁ బార్ధి
 పుఁ డానం, దదశఁ దగి యుత్సవం బ, భృదయంబునఁ జేసె నింగి
 భూమియు ముట్టక. ౭౬౮

ప॥ బ్రాహ్మణానుమతమ్మన న్నొమరునకు వీరవర్త యనునామ
 మ్ము వెట్టియానందసాగరమ్మన నోలాడుచుండఁ బిదప రెండువత్సరమ్ము
 ల కింకొక్కరుఁ గంటి భూపాలుండు వానికి సుధస్వం డనునామం బిడి
 యె నట్లు క్రమక్రమమ్ముగ ద్వాదశపుశ్రులం గని మోహవశమ్మన
 వారల లాలించుచున్నంత మరల నెనమండు) కొమరు లుద్భవించిరి.

క॥ నృపతికి నాకును గార్హ, స్థపదవి నఫలం బటంచు దానం దోఁ
 చక, రిపుశాసకు లీకొమరుల, కువయమ మొనరించె భూపుఁ డొ
 క్కొక్కరికిక. ౭౬౯

క॥ కొడుకులు కోడండు)రు న, కొడుకులకొడుకులు వారికులకాంత
 లు నే, ర్పడ నధికమై కుటుంబపు, గొడవ విశేషించె మదికిఁ గుతు
 కం బొదవక. ౭౭౦

గీ॥ అంత నొకయెడ నై శ్వర్య మమరు దుఖ, మొక్కయెడఁ గల్లు
 సౌఖ్యంబు నొక్కయెడల, నెనఁగు నొకఁడు గృశించుఁ బెంపెన
 యు నొకఁడు, పెద్దగేస్తుల కియ్యది విహితమకద. ౭౭౧

ఆ॥ వె॥ కొడుకులందు నట్ల కోడండ్పురందు మ, నుమలయందు వారి
ప్రేమదలందుఁ, గలుగు నొక్కతఱిని గలహంబు లయ్యవి, తీర్పు
లేక నాకు దిగులు దగులు. 22౨

క॥ బలవంతులు నాపుత్రులు, కులసంభవలెల్ల నాదుకోడండ్పురు
నా, కలిమికి వేటొకకలుకుల, కలుములు సరియే యటంచు గర్వ
ము ప్రబలెన్. 223

గీ॥ ఇట్లహంకారమున మున్గి, “యేను నార, దుండ న న్నిట్లు చేసె
నప్పండరీక, లోచనుం” డని యొక్కింత లోనఁ దలఁప, కెలిమి
సంసారసాగర మీఁదుచుంటి. 22౪

ప॥ అంతఁ గొంతకాలమ్మున దూరదేశంబునుండి యొక్కనృపా
లుండు సైన్యసమేతమ్ముగ నక్కాన్యకుబ్జపురం బరికట్టిన నాకొమరులు
ను మనుమలును రథవారణతురంగమపదాతినమేతమ్ముగ రాజాతోడ
నతని నెదుర్కొనినఁ దుములం బగుసంగరంబు పోవరిల్లె. 22౫

క॥ ఆసంగరమున శత్రుల, చే సమసిరి కొమరులెల్లఁ జేయునదియులే,
కాన యెడలి నరపాలుఁడు, తా సదనమ్మునకు వచ్చె దద్దయు నార్తిన్

ప॥ నన్నుం గాంచి పుత్రపౌత్రులెల్ల శత్రునిహతు లగుటఁ
దెల్పిన నేనును శోకంబు పట్టఁజాలక రణభూమి కరిగి. 226

ఆ॥ వె॥ కొడుకులార! నాదుకడుపునఁ జిచ్చిడి, యడవి నిల్లుగట్టియాత్త
జాతు, లెల్లఁ దోడఁ రాఁగ నేగంగఁ దగునె దు, ర్వారమైన దై
వవశముకతన. 22౭

ప॥ ఇట్లాడలెఱుంగక నానావిధమ్ముల విలపించునాకడకు మధు
సూదనుండు వృద్ధవిప్రవేషమ్మున వచ్చి నన్నుం గాంచి యిట్లను. 22౮

ఉ॥ ఏల విచారమంద వినుమి? భ్రమ గాక మతెవ్వ రీసుతుల్
పోలఁగఁ జూడు నీవెవతెవో? యొక రొడ్దకు నేమి గావలెన్?

గాలవశమ్మునక మృతిని గాంచినవారల కింత యేల? యీ

జాలము మాని స్నానమును నల్పి నివాపకృతిం బొనర్చుమా. ౭౮౦

క॥ పరలోకగతులకొఱ కె, వ్యరునింటం దాన మాడవలవను తీర్థం, బరి
గియటఁగుంకులిడుటయ, మరియాదనమస్త ధర్మ మార్గములందుక.

ప॥ అని పలికి బంధుసహితమ్ముగా నన్ను పెంటఁ బెట్టికొని య
మృహమహుండు పుంతీర్థంబనునొక్కనరోవరమ్మునకుఁజేర్చి యోదార్చి
యిట్లనియె. ౭౮౧

ఉ॥ స్నాన మొనర్చు మిచ్చట; మనమ్మున నెవ్వరి కేడ్చుదాన వో
మానిని? యెన్నిజన్మములు మాటికి నెత్తితొ? భర్త లెందఱో?
నూనులుఁ దండులుక మఱియు సోదరు లన్యులు నెందఱైరొ స్వ
ప్నానుగతిం జెలంగు భవమందిటు భ్రాంతి వహించు టొప్పునే.

ప॥ అనునాతనిపేరణమ్మున నప్పురుష తీర్థమ్మున మునిఁగి తల
యెత్తునంతకుఁ బురుషాకాసుండనై తటంబున మహతియుఁ గృష్ణాజి
నంబును బూనియున్నకమలలోచనుం గాంచి. ౭౮౨

క॥ “ఏనారదుండ నన్నుక, శ్రీనాథుం డిట్లొనర్చె స్త్రీగా” నని నా
లో ననుకొనియెడియాలో, దా నిట్లను రమ్ము నారదా? తడవేలా
క॥ అనునాతనిపలుకుల నొ, డ్లనకుం దగ వచ్చి చూచుడుక వెనుకటి
య, వ్యనితాత్వం బప్పటి పుం, స్త్రవిరూఢియు మఱివువచ్చె సక
లము ననఘా. ౭౮౩

ప॥ అట్లు స్వస్వరూపంబు పొపించి బ్రాహ్మణుండనై యున్న
నన్నుం జూచి యానృపాలుండు విస్తయావిష్టుం డై నాభార్య యిట్లు
ముని యగుట కేమికతం బని యోజించుచు. ౭౮౪

ఉ॥ హా యను నన్ను వీడఁ దగవా పగవాఁడనె యోమృణాలబౌ
హా? యను నెట్లు లాఁగఁ దగుఁబ్రాణము లిమ్మెయిఁ గాంచనాభ నే
హా? యను రాజ్య మేల నిను నందక వాక్యజితాంగజాత వా
హా? యను మాట కుత్తరమునైన నొసంగవు నిస్పృహ? యనుక.

చ॥ వెనుకటిప్రీతి నాయెడల వెక్కనమాయెనె యిష్టు? లేక యి

వ్వనమున మన్ని మత్స్యములపా లయితో? వరుణుండు నాయదృ
ష్టనియతి నిక గ్రహించెనో? విశాలవిలోచన? కృత్రిమంబు గా
దనఁ దగు నీదుపేర్ని సుతులం; డటుగామి నిటుల్ ఘటించునే.

క॥ దీనుఁ డగుపతిని విడిచియు, సూనులయెడఁ బేర్ని మిగులఁ జొప్పడు
కతనక, దో నేగితి భార్య పుత్రానుగతికిఁ జెడితి నేమియనుకొం
దు నికకక. ౭౯౦

క॥ ఇటులై నను మృతి నాకుక, ఘటియింపద దుఃఖ మెవరికడఁ జెప్ప
దున, క్కట రాముడైన లేఁ డుద్భటభార్యావిరహదుఃఖభరమతఁ
డెఱుఁగుక. ౭౯౧

క॥ ననుచిత్తులు దంపతులొక్కమొగిక్ మృతిఁబొందునట్లుగా సల్పఁడ
దై, వము; మునులొనర్చి రుపకారము శాస్త్రములందు సహమర
ణము సతులకుక. ౭౯౨

వ॥ అని బహు ప్రకారంబుల విలపించుతాలధ్వజునకు మధు
సూదనుండు సయుక్తికమ్ము లగువచనమ్ముల నిట్లనియె ౭౯౩

గీ॥ ఏల దుఃఖించెదపు నరపాల? నీదు, భార్యయేమామెధర్మంపుఁబద్ధతు
లను, వినవే? బుధనేవ లేడ? యావెలఁది యెవ్వ? నీ వెవరు? యో
గము వియోగ మెట్లు మీకు. ౭౯౪

గీ॥ అధిప? సంసార మనుప్రవాహంబునందు, నెవరి కెవ్వరు? రోదన
మింత యేల, యింటి కరుగుము నొకపై నెక్కిదాఁటు, వారిచగదం
బకాదె సంసారరీతి. ౭౯౫

క॥ నీ కాలతాంగిశోఁ దగె, నేకతమున యోగ? మెఱుఁగుదే నీవు నృపా
యాకలికితిల్లి దండ్రుల, శోకింపకుడైవచర్య చోద్యమకాదే. ౭౯౬

గీ॥ కాకతాళీప్రసంగమక్కలికిపొందు, గాన శోకంబువిడిచి వేగ గృ
హ మేగి, కాలచోదిత మైనభోగంబు గొనుము, వచ్చినట్టులయేగె
నవ్వనరుహాక్షి. ౭౯౭

క॥ రోదసమొనర్చి నీ వీ, మీఁదం దేఁగలవె దాని; మేఱొను యోగం
బేదియు దైవాధీనతఁ, గాఁదగునద్దాని నాఁగఁగా శక్యంబే ౭౯౭

గీ॥ కాలవశమునఁ గల్గుభోగంబు దాని, కతనన యడంగు నద్ది యొకా
నొకపు, నిష్ఫలం బగు సంసారనీరనిధి మునింగి శోకింతురే? యిది
నీక తగెనె. ౭౯౮

క॥ ఘటికాయంత్రమువడువు న, నటు నిటు సుఖదుఃఖములకు నగు
భృమణ మ్రొక్కటనునికి చొప్పడదు సం, కటపడకుము పురికినేగఁ
గాఁ దగు నింకఁ. ౭౯౯

ప॥ కాదేని రాజ్యమ్ము దాయాదాధీనం బొనర్చి వనమ్మునకరుగు
ము పాఁజులకు మానవదేహంబు దుర్లభంబు తుణభంగురంబగునద్దా
ని నొందినవానికి నెట్లైన నాత్మసాధనం బావశ్యకం బగు. ౮౦౦

క॥ పరికింపఁగ జిహ్వాప, స్థరసంబు సమస్తజంతుసాధారణ మా
నరులకుఁ దక్కిన జ్ఞానం బరయంగా రాదు దానియందు నృపాలా.

క॥ కాంతావిరహోద్భవ మగు, చింతఁ విడనాడి గృహము చేరు
ము జగ మ, త్యంతముమాయామోహిత, మింతయు నద్దానికతననే
నీ కబ్బె. ౮౦౧

ప॥ అనుశ్రీహరివచనంబుల నతండు గృహం బరిగి జ్ఞానసంప
న్నుండై సుఖం బుండె నట్లునృపాలుం డేగిన పిదప నన్నుంగాంచి మా
టిమాటికి మందస్థితం చినుమడించుమధుసూదనున కే నిట్లంటి. ౮౦౨

క॥ దేవా? పంచన చేసితి, వీ వహ్మాయాబలంబు నెఱిగితి నిపుడున్
భావమునఁ దోచు వనితా, భావమ్మున నే నొనర్చువను లవి
యెల్లఁ. ౮౦౪

చ॥ మునిగితి న త్తటాకమున ముగ్ధినయంతన యెట్లు నాకుఁ గ
ల్లెనొ వచియింపు విస్తృతి; మృగీనయనాకృతి చెందినప్పుడున్
మనమును దేహలింగములు మాటెనె యయ్యవికాక జ్ఞాననా
శన మగు పెట్లు నాకుఁ గలనందియ మియ్యది వాపు మచ్యుతా.

చ॥ నృపవగునికా వరించి యొకనేమము లేక యనేకభోగములే
క్షుద్రయు నహం బటం చెఱుగఁ జాలక పొందుచు నొకఁడ మద్యపా
నపుఁగృతి నల్పుచుకా మెఱఁగినాడ సతీమణి నై చ హస్తా? నేఁ
దపసిని నారసుండ నను శత్ర్వ మొకింతయుఁ దోడఁ బుష్కగా ౮౦౬

క॥ ఇయ్యెడ సర్వము తెలియఁగ, నయ్యెడఁ గత మేమి యాల్ప పలు
లొటకు నే,దొయ్యలినై సలిపినకృతు, లయ్యాచే? లలవికొనిన
నశ్యద్భుతమా. ౮౦౭

చ॥ నావును జగదీశ్వరుం డిట్లను మునీంద్రా? యిది యంతయు
మాయావిలాసంబ కాఁ దెలియుము సర్వజంతువులకును జాగ్రన్వస్సు
సుషుప్తి శూరీయాంబు లనునాలు గనస్తలు కలవు దేహాంతరపాస్తి యు
గునపుడు పూర్వజ్ఞానంబు నశియించుట కేమిసందియము. ౮౦౮

క॥ నిదురం జెందినచునుజుఁడు, పదపడి యొక్కింత యెఱుఁగ నడమఁడు
నలుకం, దెది వదియించినఁ దెలియం, దది యెడలికనిరాఁడ సోఱు
గు నభంగం బసభూ. ౮౦౯

చ॥ నాటిము సిహృదస్థమందు మనోభావము లనేకగతుల మా
లుచుండు నెట్లఁచేసి. ౮౧౦

గీ॥ హృతుడయినతాత సెనయుంట్లేగు చేగ, సతనితోఁగూడి భోగం
బాచరించి, శిగుచునరిగి బాసల్పనిచ్చి నొకయల్లు, స్వప్నచక్షు
న నిది యెంత సస్య మగునొ. ౮౧౧

ఆ॥ క॥ స్వప్న మందుఁ దనకు జరిగినంతయు, మేలుగాని కలుపువొన్న
యనుచు, నెవఁడెగాని యుల్లుఁజూరంగిగ నేర్పునే, భ్రం యుఁద
చు నింతి ఓలుకుమయ్య. ౮౧౨

క॥ మాయాగుణవిలసన వది, యేయయ్యలఁజూరఁవట్లు నొక భుక్తు
వా, తోయజభవుఁ డేనును దు,రే మమ్మగఁ దలఁతు వచ్చిఁతుంక
మానీ. ౮౧౩

గీ॥ తలఁప జగమంతయును గుణత్రయకృతంబు, లేదు సంసారమున ల
వలేశమేని, గుణవిహీనపదార్థంబు గుణివరేణ్య? యేను సత్త్వప్ర
ధానుడ నెఱుఁగు మింత. ౮౧౮

ప॥ తక్కినరెండును నాకు నుపసర్జనములుగాఁదెలియుమొక
ప్పుడును గుణవిరహితుండనై యుండ నట్ల బ్రహ్మకు రజంబు ముఖ్యం
బు సత్త్వతమము లప్రధానంబులు హరునకుఁ దమంబు ప్రధానంబు స
త్త్వరజంబు లముఖ్యము లని చెప్పి వెండియు. ౮౧౯

ప॥ అగుఁడు నాకు నెయ్యెడలనారయరాఁడుమునీంద్ర! మోహముం
దగులకుమయ్య నాదుకతనక గనుగొంటివికాదె మాయ దా
ని గణన చేయ శక్యమగునే? యది చేసెడివితచేష్ట లొ
క్కగతి నెసంగ కద్యుతముగాఁ గనుపట్టు ననేక భంగులక. ౮౨౦

గీ॥ అని హరివదించె నని చెప్పె ననఘ నాకు, నారదుండంత నేను నా
నంద మెనఁగ, మరల నాతని నడిగితి మాధవుండు, మగుడ నీకేమి
చెప్పి యరిగెను చెవును. ౮౨౧

ప॥ అనవుడు నారదుం డిట్లను నట్లు బోధించి గరుఁడు నెక్కితన
నివాసమున కధుగుచు నన్నుం గాంచి యిట్లనియె. ౮౨౨

క॥ నాతో వైకుంఠమున, కేతెంచెదో? లేక నీ యథేచ్ఛ సరిగెదో?
వే తెఱుపమన్న సరిగితి, నాతనియాజ్ఞ గొని సరసిజాననుకడకుక

గీ॥ అరిగెఁ దనయంత వైకుంఠ మబ్జనేతుర, డేనుజరిగినవృత్తాంతమెల్ల
దలఁచి, శౌంధుఁ జింతాతురతఁ దలవంచి యుండఁ, దిండి యిట్లనె
ననుఁ గాంచి దయ దలిర్ప. ౮౨౩

క॥ ఎక్కడి కేగితి? చింత, న్నెక్కొనఁ గతమేమి? తెల్పు నీ కస్వాస్థ్యం
బెక్కడిది? యెవరివంచనఁ, దక్కితి? నేయద్భుతంబొదవె నేమాయెక.

ప॥ నావుడు నే నిట్లంటి మహాత్మా? విష్ణునిచే వంచించం బడి
స్త్రీత్వం బంది యందు ననేకవర్షములు పుత్రశోకాదిదుఃఖము లనేక

మ్ము లనుభవించి మరల సతనిచే బోధింపఁ బడి సరోవరస్నానం బొస
రించి పురుషుండ నైతి నిమ్నాయాబలం బెట్టిదో యెఱుంగ నలవి కా
కున్నయది తజ్జన్మున నాకుఁ బూర్వజన్మ విజ్ఞానం బింతయుఁ గనుప
ట్టకుండె దీని నెట్లు జయింప నగు నని యోజింతు నీ వెట్లిద్రాని జ
యించి మించితో నా కాయుపాయంబు తెలుపుము నాపుడు జతు
రాసనుం డిట్లనియె. ౮౨౨

చ॥ హరిహరుఁడ నురాసురులు నన్యలు మానులు నేను మాయవై
ఖరి నొకయింతుకేనిఁ గనఁగా దగువారము కాము శోకముం
బారయకుమయ్య యయ్యది విమోహితులం బొనరించు నందఱు
గరము నృజించి పెంచును జగం బడఁగించు నొకింతలోపలఁ. ౮౨౩

క॥ జనకుండిటు బోధించినఁ, జనుదెంచితిఁ దీర్థయాత్ర సలుపుచు నిట
కీ, పును గౌరవనాశననం, జనితము దుఃఖంబు మఱచి స్వస్థతఁ
గనుమా. ౮౨౪

క॥ శ్రుతకర్తము లనుభగవతి, న తఱుఁగు నీ కేల మనమునఁ జింతఁ
గొనఁ, ధృతిఁ గాల మిచటఁ గడపుము, గతమునకుం జింత నే
యఁగాఁ దగ దేరుఁ. ౮౨౫

చ॥ ఇట్లు నాకు బోధించి నారదుండరిగఁ బీఠుట నేనాసారస్వత
కల్పక్షీనఁ దత్సరస్వతీతీరమ్మన నుండి యీ భాగవతమ్ము గాలక్షేపార్థం
బొనర్చితి. ౮౨౬

క॥ ఇది నానాఖ్యానయుతం, బిది సంశయ నాశకారి యియ్యది మో
క్ష, స్వదమిది వేదప్రామా, ణ్యదమై తన రారు వినుము నరనాథ
మాణి ౮౨౭

గీ॥ దారుమయమైన పాంచాలిఁ దనదుకరమునందుఁ గొని యైంద్రజా
లికుండద్భుతిముగ, నర్తనం బొనరించుచందమున జగము, నెల్ల
నాడించు మాయయో నృపవరేణ్య. ౮౨౮

ప॥ న దేవానురమానుషంబగు నీజగంబు బ్రహ్మాదిస్తంభ పర్యంత
మ్మును బంచేంద్రియ చుక్కమ్మును మనశ్చింతాను వర్తనంబును ననియె
ఱుంగునది సకలమ్మునకును మాయాసముద్యవమ్ములగు గుణమ్ములు కార
ణంబు లయ్యవి భిన్న భిన్నస్వభావమ్ములు కారణగుణమ్ములు కార్యమ్మున
సంక్రమించుట శాస్త్ర సమ్మతంబగుట బురుషుండెల్లప్పుడును దద్యు
క్తుండకా నెఱుంగుము తింతురహితంబగు పటమ్మును మృద్విరహితంబ
గు ఘటమ్మునుం బోలె దేవతిర్యజ్జనుష్యాదుల నొక్కెడనేని ద్రిగుణర
హితుండు కల్లు.

౮౨౯

క॥ శ్రీనాథ హరివిరించులు, భూనాయక! త్రిగుణయోగమునఁ బ్రీ
త్య ప్రీత్యానందశూన్యతలఁ దా, మానుదురెల్లప్పుడింతయును ని
క్కమగున్.

౮౩౦

ప॥ బ్రహ్మ సత్త్వగుణసంపన్నుండగు నెడశాంతుండై సమాధిమం
తుండై సర్వభూతములయెడఁ బ్రీతిగలిగి వర్తించు సంతసత్త్వ జెఱి
రజం బావరించిన నెల్లెడలఁ బ్రీతిమాని ఘోరరూపుడైయుండు నట్ల
తమోగుణాచిహ్నుండై విషాదయుక్తుండును మూఢుండును నగు హరిహ
రులును నిట్టిరయని యెఱుంగుము.

౮౩౧

ఆ॥ వె॥ చంద్రసూర్యవంశసంభవు లగురాజ, వరులుమనువు లెల్లనుగ
లు నరులు, గుణము లనుసరించి గొనకొని చరియింతు), మాయఁ
బడసినాఁడు మహినిలేఁడు.

౮౩౨

క॥ భూనాథ! దేహిమాయా, ధీశతఁ బరతంత్రుండగుచుఁ దిరుగున్ సం
వి, తై నెగడెడి పరతత్త్వం, బే నెల వమ్మాయ కనుచు నెఱుంగుము
చేర్చిన్.

౮౩౩

ప॥ సంవిదూషిణి యగుపరమేశ్వరి స్వాయత్తం బగునమ్మా
య నెల్లప్పుడు జీవంబులపైఁ బ్రేరేపుచుండు.

౮౩౪

క॥ కాపున మాయాయత న, ద్వైవిధ భావనించి మ్రొక్కి తేఱువకలి
మిన్, భావించి పూజ చేసిన, తొవడులకు ముక్తి గల్గుఁ గురుకు
తిలకా.

౮౩౫

క॥ తనుఁ గొల్పెడివారలపై, నెనరునఁ దనమాయ నడఁచి నిఖిలేశ్వరి
ము, క్తి నొసంగఁ జాలుశుభదృష్టిని నిగుడఁగఁజేసి పోయి శీ
ఘ్రిముగ నృపా. ౮౩౬

క॥ భువనంబు మాయ దానికి, శివదాయని శక్తి రాజ్ఞి, చెల్లుక దా
నన్, భువనేశి యనెడినామం, బవిత్రముగ నప్పరాంబ కాగమ
హితమై. ౮౩౭

ఆ॥ పె॥ ఆపెయందుఁ జిత్త మమరినవానికి, నవనినాథ? నదనదాత్మకం
బు, మాయకతన నేయపాయంబు గల్గు న, ద్దాని నడఁప వలయుఁ
దపిలి మొనల. ౮౩౮

గీ॥ సచ్చిదానందహృషిణి సకలజననిఁ, దక్క మాయ నడంప నితరులు
గారు; సూర్యచంద్రవిద్యుత్ప్రభాశుచులఁ దక్కఁ, దమ మడంగునె
తమముచేత సరనాథ. ౮౩౯

క॥ మామేశ్వరియై సంవి, త్రై యలరుచు స్వప్రకాశ మలవడునంబన్
బాయక కొలువం దగు న, మ్నాయాగుణ మాఁగుపొంటె మాన
వనాథా. ౮౪౦

క॥ ఇది వృత్తానురహరణము, మొనలుగ నీయడుగుప్రశ్నముల కుత్త
ర మి, య్యది యీపురాణమునకుం, బొనలున్ బూర్వాధ్యక్ష మగు
చు భూషణశంసా. ౮౪౧

క॥ ఇంద్రుల యెడల నప్పర, నుందరినుహిమమ్ము వొలుచు బాలనక దీ
నిన్, మందుల కిడఁ దగ దియ్యది, విందగుఁ బరశక్తి భక్తి వివశుల
కెల్లన్. ౮౪౨

౪ వ॥ ఇయ్యది భక్తునకును శాంతునకును శిష్యునకును శ్రేష్ఠస్థు
తునకును నొసంగఁ దగురహస్యమ్మును వేదతుల్యమ్మును సకలకథానా
రమ్మును సత్ప్రమాణానువిధమ్మును నగుపురాణంబు దీని భక్తయ్యుక్తిం
డై పఠించునగుండు జ్ఞానియు ధనియుం గాఁ గలఁ డని వ్యాసుండు జన
మేజి యునకుఁ జెప్పె ననుటయు. ౮౪౩

ఆశ్వాసాంతపద్యములు.

చ॥ అనుపమశాస్త్రీవిత్వవినయాదివిభాసుర భూసురాగ్రగ
ణ్య నమదనేకశిష్యజననందనచందనవృక్ష ధర్మవ
ర్ధనచరితాలవాల విబుధప్రకరస్తవనీయకీర్తిభా
జన జననాథమాళివిలసత్పదపద్మ మహామహోన్మితా. ౮౪౪

క॥ అంగజవైరిశిరస్సం, సంగిధునీభంగభంగసంధానచణా
భంగురవాగ్విజితప్రా, సంగికజనసార్యభౌమ సన్నతనామా. ౮౪౫
మాలిని॥ వితరణగుణశాలీ విద్యదంభోజహేళీ
కృతసుకృతవిశేషా కేవలాద్వైతభూషా
సతదురితవినాశా నవ్యకీర్తిప్రకాశా
ధృతిసతతశరణ్యా ధీరవారాగ్గిగణ్యా.

గద్య.

ఇదిశ్రీ.....తిరువతి వేంకటేశ్వర ప్రణీతం
బయిన దేవీభాగవతంబను మహాపురా
ణంబునందు షష్ఠస్కంధము
సంపూర్ణము.

శ్రీమత్పరమేశ్వరార్చనము.

పాపములు పట్టిక

1వ స్కంధములో ముఖ్యముగా దిద్దఁదగినవి.

12వ, పుట 16వ. వంక్తిలో— నారదమ్మున నిరుదయమైడు వేలును, అని చేర్చికోడవగు, మఱియు, 31వ పుట, 1వ వంక్తిలోని, వేయినుడుంగులేల, అనునది వేయికడుపులేల, అని సవరించుకోదగు, తమింగల—యూగురియందు, తిక్కన గవి త్వారంభము, సత్వ, సాత్విక, తద్జ్ఞుల, పుణ్యరాసి, చతుర్థమ్ము, వరగు అశ్వత్థామ, పుట్టెనటంటి, గుణమ్ములనుబట్టి, ఒకట, తత్తరపాటు, దొరకొండు పు, విన్నపనంబు, ఎల్లరికిఁ, వదలదీ, నిశ్చంకంగా, గుఱిచి, సాలార్పదొడఁగ మధించు, గానఁసెక, పెరిగెనేని, వాఁకిట, రామజ్యమిది. అనగుచోటులంగల, స్వల్పవ్యత్యాసములను యథోచితముగా సవరించుకోదగు.

2వ స్కంధములో.

అగ్గ, ఉత్సరవీనులు, ఏపేటక, అగమర, యాశాశ్రమము, చక్రి ఎన్నటికి, ఆరగించునైతి. అనుచోటుల యథోచితముగ సవరించుకొనునది.

3వ స్కంధములో ముఖ్యముగా దిద్దఁదగినవి.

4వ పుట 4వ వంక్తిలోని, మీది, భులయనై. పోల్చుటందు పడుండు,, అను నది, మీవ, నులను నెఱవేర్చునుండు వసుండు,, అనునను, 5వ పుట, 4వ వంక్తిలోని —కలి మును పోల్చెలమని అనునది, అనునది పోల్చెలమని అనియు, 5వ పుట 11వ వంక్తిలోని— ఇన్వనిక కుదె చొరెఁడవది, అన్వనిక కుదెచొరెఁడవో, అనియును సవరించుకొనదగు, తమింగల—పాపములను, పిన్ను, పుట్టిగా, నానమ్ము, బుటరాసకొ, మనుకొన్నము, పిన్న, పోలఁడ, పిన్నులలో, పుణ్యపులెల, లిగుపురి, నంబులు పుట్టి, నానమ్ము, కార్యముగ డెడిది. సుగ్రహముగ, బట్టిచి రావలయుండు, చొరచొర, పిన్నులలో, విచ్చిరి తిరిగి, ఏగెఁడు, న నంబును, గురిపెప్ప, నిధానం, పిన్నులను, గురిండు, కర్తలమఁడలె, స్మగ్గుననుండు. అన్వనిక, జొలవాగఁడుమీస, అనగు చోటులంగల అస్వల్పవ్యత్యాసములను యథోచితముగ సవరించుకోదగు.

4వ స్కంధములో*

భీష్మ, ద్రోణ, ఇదమిద్ధము, చేకూరెడి, బలరాతి, దీనఁజనించు, జింగిలే లోనగుచోలులంగల స్వల్పవృత్తానములను యథోచితముగ నవచుకొనఁదగు.

5వ స్కంధములో ముఖ్యముగా దిద్దఁదగినవి.

74వ పుట. 12వ పంక్తిలోని,, ఏమిదనికె వచ్చిరోకొక్క,, అనునది, ఏమిదికి వచ్చుటొక్క,, అనినవరించికొని, తక్కుంగల—కడునెట్టగా, తెలువొం అనునాగిల్గిన్ దిస్తూడరికి, ఇట్లనయోజింత, ఎం, దేరయమార, మాత్రపిత్వ రు, కీజుగ్నే, గాఢంబులు, పోడిమి, భూతిమైబంచిన. రంగస్థలమ్ము, గేటిత బట్టి, ద్వంద్వమ్ము, గు గు స్వల్పవృత్తానములు యథోచితముగ నవరించు ని, 112వ పుటలో, 29 వ, పద్యానంతరము, “వ!! పదపడి యశరీరవాణి గా కట్టవయె” అని చేర్చికొనఁదగు.

6వ స్కంధములో.

పుట. పంక్తి. తవ్వ. ఒవ్వ.	పుట. పంక్తి. తవ్వ. ఒవ్వ.
4 14 గఱఁగింప గఱఁగింప.	76 19 చిన్నతన చిన్నతనము
9 1 కాపురము కాపురము.	మొన
16 22 అంబి ఏవ అంబి నీవ,	77 24 వైఖరి వైఖరి
25 22 గలుగుక గలుగక.	78 15 యగు యగునన్న
29 26 నిల్చి నిల్చి	నన
40 20 శుద్ధా శుద్ధా	82 17 నియర నియర
40 25 వాలనమ్ము వాలనమ్ములు	82 21 తిస్సూజుల తిస్సూజుల
లుత్తిర ను దీర	84 2 యానన, యునన
42 26 కన కత	86 24 యెనన యెనన
52 26 తెగఁ తెగఁద్రొంప	98 5 గన్నము గన్నము
దెంప	99 7 కాలపుని కాలపును
62 22 శురాశు శురాశుగున్	ను
దం	100 5 పోడి పోడి
66 22 సకాతుడె సకాతుడె	
72 14 అంబిము అంబిమునయం	
యచిం	

